

Jihočeská univerzita
Pedagogická fakulta

Diplomová práce

České Budějovice 2012

Monika Mádlová

JIHOČESKÁ UNIVERZITA

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA PEDAGOGIKY A PSYCHOLOGIE

**Případová studie ZUŠ Liberec, Frýdlantská - specifika práce učitele
v pedagogicko-psychologických souvislostech**

**Case study of Basic art school in Liberec, Frýdlantská - the specifics of work of a
teacher in the educational-psychological context**

Diplomová práce

Autor: **Monika Mádlová**

Vedoucí práce: **PhDr. Marta Franclová**

České Budějovice 2012

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG, provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponenta práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

29. června 2012

Monika Mádlová

Chtěla bych vyjádřit velké poděkování vedoucí diplomové práce, PhDr. Martě Franclové, za cenné rady, připomínky a citlivé metodické vedení práce. Dále také děkuji všem, kteří se ochotně podíleli na průzkumu – žákům, zaměstnancům základní umělecké školy, rodičům žáků a zejména Mgr. Tomáši Kolafovi, řediteli ZUŠ Frýdlanstka v Liberci.

Monika Mádlová

Obsah

ÚVOD	7
I TEORETICKÁ ČÁST	8
1. Kurikulární dokumenty.....	8
1.1 Rozdělení kurikulárních dokumentů základního vzdělávání.....	8
1.2 Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání.....	9
1.3 Charakteristika základního uměleckého vzdělávání	9
1.4 Organizace základního uměleckého vzdělávání.....	11
1.5 Cíle základního uměleckého vzdělávání.....	12
1.6 Klíčové kompetence žáků v rámci vzdělávacího programu pro základní umělecké vzdělávání	14
2. Učitelé	16
2.1 Osobnost učitele	16
2.2 Kompetence učitele	19
2.3 Styly učitelského působení.....	22
2.4 Učitelský kolektiv a jeho pedagogicko-psychologické aspekty	24
3. Žáci	27
3.1 Studijní styly žáka	27
3.2 Vlastní motivace žáka	28
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	31
4 Základní umělecká škola Liberec, Frýdlantská	32
4.1 Charakteristika ZUŠ Frýdlantská.....	32
4.2 Umístění ZUŠ Frýdlantská.....	34
4.3 Vybavení ZUŠ Frýdlantská	34
4.4 Učitelský sbor ZUŠ Liberec	36
4.4.1 Věková skladba učitelského sboru	36
4.4.2 Skladba učitelského sboru vzhledem k pohlaví.....	37

4.4.3	Skladba učitelského sboru vzhledem k odborné kvalifikaci a stupni vzdělání..	38
4.4.4	Skladba pedagogického sboru v jednotlivých oborech	41
4.4.5	Ředitel školy	42
4.5	Školní vzdělávací program Základní umělecké školy Liberec, Frýdlantská.....	45
4.5.1	Tým pro tvorbu školního vzdělávacího programu základní umělecké školy Liberec, Frýdlantská.....	50
4.6	Organizace školního roku základní umělecké školy	52
4.7	Prezentace ZUŠ Liberec, Frýdlantská na veřejnosti.....	53
4.7.1	Veřejná vystoupení.....	53
4.7.2	Vernisáže	56
4.7.3	Výměnné zájezdy.....	57
4.7.4	Soutěže	58
4.7.5	ZUŠ jako metodické centrum	59
4.7.6	Profilová CD hudebních oborů ZUŠ	60
4.7.7	Počty přijatých žáků ke studiu v uměleckých školách	60
4.7.8	Známí absolventi ZUŠ	61
4.7.9	Názory učitelů na možnost prezentace	62
5	Dotazník pro žáky ZUŠ	64
5.1	Výsledky dotazníku pro žáky:	65
5.2	Dotazník pro učitele	81
	ZÁVĚR.....	83
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	87
	SEZNAM PŘÍLOH	90
	PŘÍLOHY	91
	ANOTACE.....	122
	ABSTRACT.....	123

ÚVOD

K výběru tématu této diplomové práce a jejímu zpracování mě jako učitelku hudebního oboru umělecké školy vedla myšlenka zjistit, jaká jsou specifika práce učitele základní umělecké školy (dále jen ZUŠ) obecně, a také jaká jsou specifika konkrétní ZUŠ. Dále popsat, jaká jsou očekávání a požadavky, kladené na učitele a školu. Cílem práce je případová studie Základní umělecké školy Liberec, Frýdlantská.

Teoretická část je rozdělena do tří kapitol, ve kterých je zpracována na základě odborné literatury v první kapitole tematika a obsah dokumentů, ze kterých ZUŠ musí při výchově a vzdělávání vycházet – největší prostor věnuji rámcovému vzdělávacímu programu pro základní umělecké vzdělávání, především jeho charakteristice, organizaci a cílům v něm uvedených. Další kapitola pojednává o učiteli (jeho osobnosti, kompetencích, stylech učitelského působení a učitelském kolektivu). Poslední kapitola této části práce přibližuje pohled na žáky (na jejich studijní styly a motivaci).

V praktické části předkládám zpracovanou případovou studii, která je také rozdělena do několika částí. Na začátku popisuji charakteristiku školy, její umístění a vybavení. Poté se zaměřuji na aktéry výchovně-vzdělávacího procesu, tedy na učitele (jejich věkovou a genderovou skladbu, odbornou kvalifikaci apod.) a žáky (jejich úspěchy, výsledky ve vzdělávání, přípravu do hodin a názory na jejich učitele apod.). Dále se zabývám aktivitami, prezentací a tvorbou ŠVP školy.

Základní umělecké školství je i v současné době stále aktuální součástí celkového systému vzdělávání a přispívá ke kulturnímu rozvoji osobnosti. Z tohoto hlediska je důležité zabývat se i požadavky, kladenými na výkon profese učitele ZUŠ jak z pohledu legislativy, tak i z pohledu žáků.

„Každý učitel má být takový, jakými chce učinit své žáky“ (J. A. Komenský)

I TEORETICKÁ ČÁST

1. Kurikulární dokumenty

1.1 Rozdělení kurikulárních dokumentů základního vzdělávání

V souvislosti se vzděláváním a jeho rozvojem vstupuje do našeho školství nový systém kurikulárních¹ dokumentů, které mají zajistit kvalitu výuky, a to jak na státní, tak také školní úrovni. Tyto dokumenty můžeme rozdělit do dvou skupin:

1) dokumenty tvořené na státní úrovni

- **Národní program rozvoje vzdělávání**
- **rámcové vzdělávací programy²** (dále jen RVP)

Tyto dokumenty nám jasně vymezují a definují rámce, neboli vymezují povinný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání. To znamená, že jsou pro jednotlivé obory vzdělávání závazné.

2) dokumenty, tvořené na školní úrovni

- **školní vzdělávací programy** (dále jen ŠVP)

ŠVP si každá škola koncipuje sama a podle něj posléze uskutečňuje výchovu v jednotlivých oborech. Školní vzdělávací program je tvořen na základě rámcového vzdělávacího programu, z něhož při tvorbě svého programu jednotlivé školy vycházejí.³

---

¹ Kurikulum - zahrnuje učební plány, obsah vzdělávání a vztahuje se ke všem zkušenostem, jež žáci získávají v souvislosti se školními činnostmi, více o kurikulu pojednává PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*, s. 236-268, a dále také VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. a kol. *Pedagogika pro učitele*, s. 143

² Rámcové vzdělávací programy (RVP) - kurikulární dokumenty státní úrovně, které normativně stanovují obecní rámec pro jednotlivé etapy vzdělávání a jsou závazné pro tvorbu školních vzdělávacích programů škol, školská zařízení nemají Rámcové vzdělávací programy a školní vzdělávací programy si vytvářejí dle svých podmínek a potřeb

³ Macek, M., *Metodika pro podporu tvorby školního vzdělávacího programu ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání*, s. 8. Více informací o ŠVP dále viz Zákon o předškolní, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) č. 561/2004, § 5, s. 10263-4

1.2 Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání

Pro základní umělecké vzdělávání je vydán, v souladu se zákonem č. 561/2004 Sb., *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání* (dále jen RVP ZUV), jehož podstata vychází z nové strategie vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v České republice (z tzv. Bílé knihy). Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání se zakládá na principech:⁴

- *liberalizace vzdělávacího procesu, podpory vzdělávací autonomie ve školách*
- *profesní odpovědnosti učitelů a zavádění nových forem a metod do výuky*
- *zdůraznění směřování žáka k osvojování si klíčových kompetencí*
- *rovného přístupu k uměleckému vzdělávání v základních uměleckých školách*
- *udržování a rozvíjení kulturních tradic*

RVP ZUV umožňuje škole, aby si výuku mohla zaměřit a uspořádat podle potřeb svých i potřeb žáků. Školy tak dostávají prostor, aby zdůraznily svou autonomii. Mají tak možnost se lépe profilovat a je jim tím dán větší prostor a flexibilita pro vlastní dotvoření organizace vzdělávání.⁵

1.3 Charakteristika základního uměleckého vzdělávání

„Smyslem základního uměleckého vzdělávání je nejen poskytnutí základů základního uměleckého vzdělávání v jednotlivých uměleckých oborech, ale především pěstování potřebných vlastností a žádoucích životních postojů žáků, prostřednictvím vlastní tvorby a setkávání se s uměním.“⁶

Základní umělecké vzdělávání je poskytováno prostřednictvím školy. V případě vzdělání uměleckého je to prostřednictvím základní umělecké školy. Žáci jsou přijímáni ke studiu na ZUŠ na základě přijímacího řízení, formou tzv. talentových zkoušek. V rámci tohoto přijímacího řízení žák prokazuje před odbornou učitelskou komisí, zda má skutečně předpoklady pro daný obor studia, na který se hlásí.

⁴ Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání (dále jen RVP ZUV), 2010, s. 10-11

⁵ RVP ZUV, s. 10

⁶ RVP ZUV, s. 10

I přesto, že žák navštěvuje školu převážně ze svého zájmu či zájmu rodičů, neřadíme ZUŠ mezi vzdělávání zájmové. Hlavní rozdíl mezi vzděláváním na ZUŠ a zájmovým vzděláváním je ten, že na ZUŠ je forma výuky **systematická** a vyžaduje **vytrvalost**. To jsou atributy, které u žáků posilují takové vlastnosti, které jim zájmové vzdělávání z velké většiny poskytnout nemůže. Rámcový vzdělávací program charakterizuje umělecké vzdělávání následovně:

„Základní umělecké vzdělávání poskytuje základy vzdělání v jednotlivých uměleckých oborech - hudebním, tanečním, výtvarném a literárně dramatickém. Je součástí systému uměleckého vzdělávání v ČR.“⁷

Co se týče vzdělání, měla by být ZUŠ schopna žáky vybavit na takové úrovni a poskytnout jim v něm takové kvalitní základy, aby měli možnost dále pokračovat ve studiu například střední umělecké školy (konzervatoře) či vysoké školy (fakulty a akademie umělecko-pedagogického zaměření).

„Základní umělecké vzdělávání má podobu dlouhodobého, systematického a komplexního studia, jehož kvalita je zajišťována prostřednictvím vlastního hodnocení školy a externí evaluace. Základní umělecké vzdělávání rozvíjí a kultivuje umělecké nadání širokého okruhu zájemců, kteří prokážou potřebné předpoklady ke studiu, a současně je rozsáhlou platformou pro vyhledávání umělecky mimořádně nadaných jedinců.“

„Základní umělecké vzdělání neposkytuje stupeň vzdělání, ale základy vzdělání v uměleckých oborech. V systému navazujícího uměleckého vzdělávání představují důležité východisko pro vzdělávání ve středních, vyšších odborných školách uměleckého nebo pedagogického zaměření a na konzervatořích, popřípadě pro studium na vysokých školách s uměleckým nebo pedagogickým zaměřením.“⁸

---

⁷ tamtéž, s. 11

⁸ RVP ZUV, s. 11

1.4 Organizace základního uměleckého vzdělávání

Základní umělecké vzdělávání můžeme rozdělit do čtyř oblastí (fází), dle zákona o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání:⁹

- **Přípravné studium.** V této fázi jde o poznání, ověření a rozvoj předpokladů žáků. Ti jsou seznamováni se svým oborem a jsou jim vštěpovány elementární základy, potřebné k dalšímu rozvoji.¹⁰
- **Vzdělávání na I. stupni základního studia.** Zahrnuje sedmiletou délku studia a je zaměřeno na rozvoj individuality žáka a jeho dovedností. Má za úkol žáka vybavit takovými znalostmi, které bude schopen využít především na neprofesionální umělecké aktivity, které však bude možné využít
vzdělávání ve středních školách uměleckého či pedagogického zaměření a na konzervatořích.¹¹
- **Vzdělávání na II. stupni základního studia.** Zahrnuje čtyřletou délku studia, jeho zaměření klade důraz na uplatnění získaných dovedností v praxi. Nezanedbatelná je též stránka hlubšího rozvoje zájmů žáků, která jim dává možnost v rámci aktivní umělecké činnosti rozvíjet svou osobnost a inspiruje je k dalšímu studiu.¹²
- **Studium s rozšířeným počtem vyučovacích hodin.** Je poskytováno žákům extrémně talentovaným s vynikajícími výsledky, jehož náplní je poskytnout celkově hlubší a náročnější studium v daném oboru. Smyslem výuky je též příprava ke studiu ve středních, vyšších odborných i vysokých školách s uměleckým nebo pedagogickým zaměřením. V některých případech se může stát toto studium pro žáka natolik esenciální součástí jeho života, že jej ovlivní při výběru povolání.¹³
- **Studium pro dospělé.** Zájemci jsou v tomto typu studia dále vzdělávání v institucích, zajišťujících jim další možnosti rozvoje po odborné stránce,

---

⁹ § 107 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon

¹⁰ tamtéž, s. 11

¹¹ RVP ZUV, s. 11

¹² tamtéž, s. 11

¹³ tamtéž, s. 11

v metodicky zajištěném prostředí, které koresponduje s koncepcí celoživotního vzdělávání.¹⁴

1.5 Cíle základního uměleckého vzdělávání

Cíle vzdělávání jsou zformulované závazné výstupy (cílové požadavky, záměry výchovy a vyučování), ke kterým vzdělávání směřuje. Jsou deklarovány v kurikulárních dokumentech. Obecně jsou vymezeny v *národním kurikulu*, specificky pak pro různé *vzdělávací programy, úrovně vzdělání* a také *vyučovací předměty*.¹⁵ V těchto cílech se projektují celkové potřeby a požadavky společnosti na to, co má být výsledkem učitelské práce a je jasně definováno, čeho by mělo být prací učitele dosaženo apod.¹⁶

Rys pak k cílům výchovy a vzdělávání říká, „že vyjadřují směr a obsah práce učitelského působení, vedoucího k požadovaným změnám v jednání a postojích žáků, což je vlastně podstatou učitelovy výchovné a vzdělávací práce.“¹⁷

Zjednodušeně lze říci, že cílem ZUV by měla být po všech stránkách rozvinutá osobnost žáka (ovšem zejména po stránce umělecké). Rozvoj osobnosti se uskutečňuje pomocí uměleckých činností. Podmínkami k takovému rozvoji jsou např.:

- **poskytnout žákovi prostor pro seberealizaci** (na ZUŠ formou veřejných vystoupení, aktivní umělecké činnosti)
- **vybavit ho vědomostmi**
- **zvednout jeho sebevědomí**
- **umožnit mu společnými silami rozvinout jeho předpoklady v tom daném oboru, který si zvolil**

---

¹⁴ tamtéž, s. 12

¹⁵ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*, s. 293

¹⁶ VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. a kol. *Pedagogika pro učitele*, s. 135

¹⁷ RYS, S. *Příprava učitele na vyučování*, s. 12

To znamená, vybavit žáky určitými kompetencemi¹⁸, strategiemi, potřebnými pro život a jejich další vzdělávání. Z pozice žáka jde tedy o to, co by měl umět a jak by měl jednat.

Podobný výklad nám nabízí i text školského zákona¹⁹, který stanovuje cíle ZV takto: „*Základní vzdělávání vede k tomu, aby si žáci osvojili potřebné strategie učení a na jejich základě byli motivováni k celoživotnímu učení, aby se učili tvořivě myslet a řešit přiměřené problémy, účinně komunikovat a spolupracovat, chránit své fyzické a duševní zdraví, vytvořené hodnoty a životní prostředí, být ohleduplní a tolerantní k jiným lidem, k odlišným kulturním a duchovním hodnotám, poznávat své schopnosti a reálné možnosti a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o své další životní dráze a svém profesním uplatnění.*“

Pro základní umělecké vzdělávání se pak stanovují Rámcovým vzdělávacím programem pro ZUV tyto cíle:²⁰

- *utvářet a rozvíjet klíčové kompetence žáků, kultivovat tím jejich osobnost po stránce umělecké a motivovat je k celoživotnímu učení*
- *poskytnout žákům základy vzdělání ve zvoleném uměleckém oboru s ohledem na jejich potřeby a možnosti*
- *připravit žáky po odborné stránce pro vzdělávání ve středních a vyšších odborných školách uměleckého nebo pedagogického zaměření a na konzervatořích, případně pro studium na vysokých školách s uměleckým nebo pedagogickým zaměřením*
- *motivovat žáky k učení a spolupráci vytvořením příznivého sociálního, emocionálního a pracovního klimatu*

---

¹⁸ kompetence - jde o soubor vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti

¹⁹ § 44 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů*. 24. 9. 2004

²⁰ RVP ZUV, s. 13

1.6 Klíčové kompetence žáků v rámci vzdělávacího programu pro základní umělecké vzdělávání

Protože základní umělecké školy patří do základního vzdělávání jako ostatní základní školy, stává se pro ně klíčovým parametrem rozvoj kompetencí žáků. Pojem klíčové kompetence užívají i některé kurikulární dokumenty, a proto je třeba si ho nejdříve objasnit.

Klíčovými kompetencemi se rozumí souhrn takových dovedností, schopností, vědomostí a postojů, které jsou podstatné pro uplatnění v běžném životě, a jež se dají zároveň použít ve všech situacích, týkajících se praktické i profesní stránky života člověka. Jejich rozvoj by měl být jedním z prvků základu obecného vzdělávání.²¹

V případě ZUŠ se však jedná o rozvoj kompetencí specifických. Tyto specifické kompetence „*představují souhrn vědomostí, dovedností a postojů důležitých pro rozvoj žáka po stránce umělecké a pro jeho budoucí uplatnění v praktickém i profesním životě.*“²² Podstatou základního vzdělávání je osobnostně-sociální rozvoj žáka, což platí pro základní umělecké vzdělávání také. Protože se ale jedná o umělecké zaměření, je jeho podstatou rozvíjet zejména kompetence umělecké a musí zahrnovat také všechny podmínky pro umělecký růst.

Pro základní umělecké vzdělávání jsou stanoveny kompetence, které mají učitelé u svých žáků rozvíjet:²³

- **kompetence k umělecké komunikaci**
  - *žák disponuje vědomostmi a dovednostmi, které mu umožňují samostatně volit a užívat prostředky pro umělecké vyjádření*
  - *žák proniká do struktury a obsahu uměleckého díla a je schopen rozeznat jeho kvalitu*
- **kompetence osobnostně sociální**
  - *žák disponuje pracovními návyky, které jsou utvářeny soustavnou uměleckou činností a které formují jeho morálně volní vlastnosti a hodnotovou orientaci*

²¹ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*, s. 99

²² *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*, s. 14

²³ *tamtéž*, s. 14

- *žák se účelně zapojuje do společných uměleckých aktivit a uvědomuje si svoji odpovědnost za společné dílo*

➤ ***kompetence kulturní***

- *žák je vnímavý k uměleckým a kulturním hodnotám a chápe je jako důležitou součást lidské existence*
- *žák aktivně přispívá k vytváření i uchování uměleckých hodnot a k jejich předávání dalším generacím*

Všechny výše uvedené kompetence jsou společné pro všechny obory ZUV.²⁴

---

²⁴ tamtéž, s. 14

2. Učitelé

2.1 Osobnost učitele

Učitel je jedním ze základních činitelů vzdělávacího procesu, který má potřebnou odbornou kvalifikaci a nezbytným předpokladem pro výkon této profese je pedagogická způsobilost. Patří mezi tzv. pedagogické pracovníky, tj. osoby, které mají vychovávat, vyučovat a nesou společnou odpovědnost za přípravu, řízení, organizaci a výsledky výchovně-vzdělávacího procesu.²⁵

Osobnosti učitele by neměly chybět podle Mykšíka následující **složky**:²⁶

- *psychická odolnost*
- *adaptabilita a adjustabilita*²⁷
- *schopnost osvojit si nové poznatky*
- *sociální empatie a komunikativnost*

V současné době je na učitele kladen požadavek užití *pedagogického optimismu* v učebním procesu. Z pohledu učitele jde tedy o to, přijmout žáka takového, jaký je, tzn. „o pozitivním přijetí vzdělávaného vzdělavatelem“²⁸.

Jeden z nejdůležitějších prvků ve výchovně-vzdělávacím procesu, který je i mnohokrát doložený v odborné literatuře, je vztah učitele k žákovi a žáka k učiteli (když prozatím pominu rodiče, kteří jsou v otázce výchovy a vzdělávání neméně důležití). Pro účely této práce je, dá se říci, tento vztah stěžejním. Už od počátků vzdělávacího a výchovného procesu můžeme pozorovat, jak je důležitý vztah žáka a učitele, jakými velkými změnami v průběhu vzdělávání prochází a také, jak se tyto dva články výchovně-vzdělávacího procesu vzájemně ovlivňují.²⁹

---

²⁵ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*, s. 160, 261

²⁶ MYKŠÍK, 2007 cit. dle DYTRTOVÁ, R., KRHUTOVÁ, M. *Učitel: Příprava na profesi*, s. 15

²⁷ adjustabilita – psychická flexibilita

²⁸ DYTRTOVÁ, R., KRHUTOVÁ, M. *Učitel: Příprava na profesi*, s. 16

²⁹ tématem vztahu mezi učitelem a žákem se zabývá také např. MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Výukové metody*, s. 23-24

Důležitými aspekty ve vztahu žáka k učiteli jsou též individuální zvláštnosti každého učitele a také přístup, jaký učitel k žákům zaujímá. Hodnotí se pak učitelův charakter, citové vlastnosti, zevnějšek, způsob jednání, znalosti, temperament apod. Dále se může hodnotit: zájem o žáka, schopnost přihlížet k jeho individuálním zvláštnostem, míra tolerance a pochopení pro žáka aj.³⁰

Významnou roli hraje tento vztah také po stránce motivační. Jak je známo, negativní vztah k učiteli dovede žáka také negativně naladit vůči jeho předmětu a opačně.

Z hlediska přístupu učitele ve výuce se můžeme zmínit také např. o **typologii učitele**, která hraje ve výuce rovněž podstatnou roli. V tomto případě se jedná spíše o to, zda je učitel více orientován na žáka, či na učivo. Jedno z nejznámějších rozdělení typu učitele můžeme najít u Christiana Caselmana:

- **Logotrop** je takový učitel, který je zaměřený na svůj obor, nebo na vědu. Jeho obor a výuka je přednější než zájem o samotné žáky, což může vést ke kázeňským problémům mezi tímto typem učitele a jeho žáky, především těmi, kteří o daný předmět neprojevuji zájem.³¹ To záleží na tom, zdali spadá do typu:
  - **Filozoficky orientovaný logotrop** – jeho cílem je vštípit žákům svůj vlastní světový názor. Nebývá úspěšný, pokud ještě nejsou žáci dostatečně vyzrálí k přijetí jeho myšlenek, nebo jsou-li jiného světónázorového zaměření. Tento typ učitele příliš nerespektuje zkušenosti a názory studentů, pokud ovšem nejsou podobně psychologicky založeni - to pak má možnost svým působením žáky velmi ovlivnit.
  - **Odborně-vědecky orientovaný logotrop** – ten se snaží vyvolat zájem o svůj obor a předat z něj žákům co nejvíce poznatků. Tento typ učitele je typický zájmem o svůj obor již od mládí a proto v něm mívá velkou šíři vědomostí a konkrétností. Ve svém oboru je pro něj důležité vše. Dokáže žáky zaujmout

---

³⁰ KOHOUTEK, R. et al. *Základy pedagogické psychologie*, s. 71

³¹ tamtéž, s. 28

a pro svůj obor nadchnout, srozumitelně vysvětlit učivo apod. „*Má tedy velký vzdělávací vliv. Nedostatkem tohoto typu bývá často přísnost, upřednostňování svého předmětu, přehlížení věkových a individuálních zvláštností*“³²aj.

- **Paidotrop** je naopak učitel zaměřený na žáka. To znamená, že se snaží studentům přiblížit, porozumět jim a pokud je potřeba, tak i pomoci. To může vést až k tomu, že snižuje požadavky na žáky, zasahuje do jejich osobního života a je k nim shovívavý, čehož mohou jeho žáci zneužívat. Opět záleží na tom, zdali se jedná o učitele typu:³³
  - **Individuálně psychologicky orientovaný paidotrop** - tj. takový, který se snaží pochopit každého žáka, vnitřně si ho získat a posléze utvářet jeho osobnost. Charakteristický je pro něj až rodičovský vztah k žákovi. Tomuto typu učitele jde o to, aby žáka pochopil a ten mu posléze důvěřoval. Důsledně dbá na pořádek a disciplínu ve třídě. Velice častým jevem u těchto učitelů je snaha postarat se o žáky, kteří již byli třeba ostatními učiteli zpochybněni. Mají tedy smysl i pro práci s problémovými žáky. Právě proto tito učitelé bývají výborní ve funkci výchovného poradce.³⁴
  - **Obecně psychologicky orientovaný paidotrop** – tj. takový učitel, v jehož zájmu je též utvářet osobnost žáka, ale cíle výchovy jsou všeobecnější a uplatnitelné na všech žácích (jako např. snaha o vzbuzení zájmu u žáků, pokud je probíráno méně zajímavé učivo apod.) Tito učitelé jsou ale na druhou stranu často vydáni na pospas riziku, že na úkor snahy pomoci a pochopit všechny žáky ale nakonec sleví z požadovaných nároků, na ně kladených.³⁵

Oba typy učitelů v extrémních formách mohou vést k nežádoucím výsledkům při výchově a vzdělávání žáků.

---

³² KOHOUTEK, R. et al. *Základy pedagogické psychologie*, s. 29

³³ tamtéž, s. 29

³⁴ tamtéž, s. 29

³⁵ tamtéž, s. 29

Caselmann pak rozlišuje učitele také **podle pedagogických postupů** na typy:³⁶

- *vědecko – systematický – má racionální a systematický postup ve vyučovací hodině*
- *umělecký – je pro něho příznačná “intuice”*
- *praktický – má organizační vloh*

2.2 Kompetence učitele

Vzhledem k cílům vzdělávání, ke kterým musí učitelé směřovat, je zapotřebí, aby byli vybaveni určitými kompetencemi, které jsou potřebné a nezbytné k jejich povolání a uplatňovali je při realizaci výchovného procesu, pokud mají sami rozvíjet kompetence žáků. Pojmu *učitelská kompetence* (způsobilost) se věnuje mnoho autorů jako např. Průcha³⁷. Navzdory tomu však není tento pojem dodnes zcela jasně vymezen. Jednu z definic nám nabízí i Průcha:

- *„Je to soubor profesních dovedností a dispozic, kterými má být vybaven učitel, aby mohl efektivně vykonávat své povolání.“³⁸* V širším smyslu slova toto vymezení vysvětluje učitelské kompetence jako dovednosti, znalosti aj., které učitel získal částečně při přípravě na svou profesi a zbylou část tvoří vnitřní, geneticky dané předpoklady (talent aj.). Tento pohled je komplexnější. V jiném (užším) pojetí jsou kompetence učitele pouze osvojenými výsledky činností, které se naučil při přípravě na své budoucí povolání. Ve své podstatě se jedná ze strany učitele o to, jakým způsobem je schopen obstát a vyrovnat se s požadavky ve své profesi a zároveň o schopnost neztratit a uchovat přitom sám sebe.

---

³⁶ tamtéž, s. 30

³⁷ PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky: Úvod do studia oboru*, s. 139

³⁸ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*, s. 103

Průcha pak vymezuje kompetence učitele jako **souhrn způsobilostí**.³⁹

- **odborná způsobilost** - tu učitel získává nabytím pedagogických, psychologických a didaktických znalostí v průběhu přípravy ke své profesi
- **výkonová způsobilost** – celková pracovní odolnost vůči stresu v profesi učitele
- **osobnostní způsobilost** – vyzrálost osobnosti učitele v oblasti mezilidských vztahů, přiměřené charakterové a volní vlastnosti učitele apod.
- **společenská způsobilost** – učitel by svým chováním měl žákovy poskytovat vzor
- **motivační způsobilost** – učitel by měl být pro své povolání „zapálený“

Švec pak rozděluje kompetence učitele do tří skupin:

- **kompetence k výchově a vyučování**
- **kompetence osobnostní**
- **kompetence rozvíjející osobnost učitele** (zahrnující např. učitelovu způsobilost v oblasti sebehodnocení aj.)⁴⁰

Stejně nejednotné je i rozdělení jednotlivých **druhů kompetencí**:

- *kompetence vývojově reflektivní, diagnostická, pomáhající dítěti v roli žáka, sebereflektivní, předmětově diagnostická, předmětově didaktická, projektivní tvořivosti, pedagogicko-výzkumná, decizní a pedagogicko-organizační, řídicí*⁴¹
- *kompetence k vyučování a výchově (psychopedagogická, komunikativní, diagnostická), osobnostní, rozvíjející (adaptivní, informační, výzkumná, sebereflektivní, autoreglativní)*⁴²

---

³⁹ DYRTHOVÁ, M., KRHUTOVÁ, R. *Učitel: Příprava na profesi*, s. 50

⁴⁰ DYRTHOVÁ, M., KRHUTOVÁ, R. *Učitel: Příprava na profesi*, s. 51

⁴¹ LUKÁŠOVÁ-KANTORKOVÁ, H. *Učitelská profese v primárním vzdělávání a pedagogická příprava učitele*, s. 167

⁴² ŠVEC, V. *Pedagogická příprava budoucích učitelů: problémy a inspirace*, s. 22-23

Asi nejdůležitější pro profesi učitele bude klasifikace **kompetencí** k výchově a vzdělávání, **založených na dovednostech**, kterou uvádí Švec.⁴³

1. **Psychopedagogická kompetence** (např. dovednosti analyzovat učivo, formulovat učební úlohy, organizovat učební činnosti žáků, reagovat na výchovné situace, atd.)
2. **Komunikativní kompetence** (např. dovednosti motivovat žáky, řídit pozornost žáků, komunikovat s rodiči, atd.)
3. **Diagnostická kompetence** (např. dovednosti analyzovat žákův výkon, diagnostikovat styl učení, klima ve třídě, atd.)
4. **Osobnostní kompetence** (např. dovednosti empatického a asertivního chování)
5. **Rozvíjející kompetence** (např. dovednosti akčního výzkumu, využití informačních technologií, sebereflektovat, projektovat změny, atd.)

Velmi často se lze setkat s požadavky na kompetence učitele, které ovšem neodpovídají skutečnosti a jsou pouze „vyhlášeny“ za správné. Touto problematikou se zabývá např. Janík, který hodnotí kompetence dvojím přístupem:⁴⁴

- **preskriptivním** – tedy takovým, který ke kompetencím přistupuje z hlediska normy, udává vlastně kompetence dopředu někým „sestavěné“, ovšem ty většinou neodpovídají realitě
- **deskriptivním** – tedy takovým, který vymezuje kompetence charakteristické pro „dobrého učitele“, vyplývající z výzkumných šetření.

Úspěšnost učitele ve výuce je značně závislá na tom, jak se učitel vyzná v dětské psychice, dále jaké má schopnosti vcítit se do potřeb žáka, znalosti v oblasti zvláštností žáků v jednotlivých obdobích jejich života apod.⁴⁵

V ideálním případě by se měly všechny uvedené kompetence prolínat a neměla by žádná z nich chybět. Ovšem ne vždy jsou k tomu vytvořeny adekvátní podmínky.

---

⁴³ ŠVEC, 1999 cit. dle VAŠUTOVÁ, J. *Být učitelem: Coby měl učitel vědět o své profesi*, s. 27

⁴⁴ JANÍK, 2005 cit. dle DYTRTOVÁ, R., KRHUTOVÁ, M. *Učitel: Příprava na profesi*, s. 51

⁴⁵ SLANÁ, M. *Kdo si hraje, ten je zdravý*, s. 15

2.3 Styly učitelského působení

Styl učitelského působení je ovlivněn osobností učitele. V podstatě jde o přístup, jaký učitel zaujímá a jakých prostředků využívá při výchově žáků. Výsledky žáků se pak odvíjí právě od určitého výchovného stylu, jímž jsou vedeni.

Průcha a kol. definují vyučovací styl jako souhrn příznačných činností používaných daným jedincem ve výuce, tedy při pedagogickém působení. Při utváření vyučovacího stylu pak hraje roli kooperace vnějších a vnitřních faktorů, ale také vliv určitých předpokladů učitele pro pedagogické působení.⁴⁶

Podle toho, jakým způsobem učitel výchovně působí na žáky a jaký k nim zaujímá vztah, rozlišují Rudolf Kohoutek a kol. vyučovací styly učitele:⁴⁷

- **Dominantní, autokratický styl** – charakterizuje učitele dominantními prvky ve výuce - rozkazy, výhružky, tresty, malé porozumění žákům; nedává jim možnost se samostatně projevit, málo respektuje žákovy přání, potřeby, tvořivost či iniciativu. Třída pod vedením takového učitele se vyznačuje napjatými vztahy a vysokými výkony, ale pouze za kontroly učitele.
- **Nezasahující, liberální styl** – vyznačuje se tím, že se učitel nesnaží žádným (případně jen velmi malým) způsobem o korigování třídy. Na žáky neklade v podstatě žádné přímé požadavky a spíše se pohybuje v rovině požadavků obecných (bylo by dobře, chtělo by to apod.) Takový učitel je obdařen „slepou“ důvěrou v žáky, tudíž jim neklade potřebné požadavky, směřující ke správnému formování žákovy charakteru. Činnosti ve výuce takového učitele jsou většinou neuspořádané a chybí jim potřebný řád. Proto třída vedená tímto stylem většinou nedosahuje výsledků, jakých by mohla dosáhnout vedením jiného učitele.
- **Integrační, sociálně integrační, demokratický styl** – vyznačuje se spravedlivým a rovnoměrným přístupem ke všem složkám ve vztahu

⁴⁶ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*, s. 287-288

⁴⁷ KOHOUTEK, R. a kol. *Základy pedagogické psychologie*, s. 72

k žákům. Jsou dané jasné cíle, pevné výchovné působení a prvky vedení, které jsou ale zároveň vyváženy dostatečným prostorem pro iniciativu, tvořivost, samostatnost a mezilidské vztahy, které jsou důležité pro lepší spolupráci a umožňují uvolnit případné napětí ve třídě. Tento styl výchovy je nejideálnější, avšak z hlediska učitele značně obtížný.

Jak říká Kohoutek: „*Málokterý učitel má tak ideální strukturu vlastností, která by vedla ke spontánnímu rozvoji integračního stylu. Zpravidla se tomuto stylu musí učit, upevňovat v sobě vlastnosti výhodné pro tento styl a potlačovat nevýhodné. S tím jsou spojeny i mravní a volní vlastnosti charakteru, které úsilí o ideální styl usnadňují.*“⁴⁸

Tématem stylů vyučování se dále zabývají i někteří další autoři jako např. Fenstermacher⁴⁹, Mareš⁵⁰ aj.

V této souvislosti bych se také zmínila o formách výuky v ZUŠ. Tyto formy můžeme rozdělit do tří skupin:

- **individuální výuka** – učitel vyučuje v hodině 1 – 4 žáky, a to podle možností deklarovaných v učebních plánech pro jednotlivé předměty; tato forma výuky je specifická pro učitele hudebního oboru ZUŠ
- **skupinová výuka** – vyznačuje se vzájemnou kooperací mezi žáky, z nichž každý nese odpovědnost ve společném výsledku za svůj díl práce⁵¹; výuku touto formou vedou opět zejména učitelé hudebního oboru (např. v hrách komorních, čtyřručních, orchestrálních aj.)
- **frontální/hromadná výuka** – tato forma se vyznačuje jednotnou prací žakovské skupiny, ovšem s dominantním postavením učitele⁵²; tuto formu výuky pak primárně využívají spíše učitelé ostatních (nehudebních) oborů

---

⁴⁸ KOHOUTEK, R. a kol. *Základy pedagogické psychologie*, s. 73

⁴⁹ FENSTERNACHER, G., D., SOLTIS, J., F. *Vyučovací styly učitelů*, s. 17-19

⁵⁰ MAREŠ, J. *Styly učení žáků a studentů*, s. 48-50

⁵¹ PRŮCHA (ed.) *Pedagogická encyklopedie*, s. 198

⁵² tamtéž, s. 198

Ráda bych se zde zmínila hlavně o učitelích ZUŠ, kteří vyučují hudební obor. Ti, jak jsem výše popsala, vyučují primárně formou **individuální** či **skupinové** výuky. Počet žáků v hodině pak závisí, mimo jiné, na daném předmětu, který žák studuje – např. v předmětu „klavír“ smí být vyučován žák v hodině pouze samostatně (s výjimkou přípravného ročníku, tam mohou být až čtyři žáci v jedné vyučovací hodině), zatímco např. v předmětech „zobcová flétna“ či elektronické klávesové nástroje aj. může výuka probíhat ve dvou až třech žácích v jedné vyučovací hodině, s přihlédnutím k přibližně stejnému studijnímu ročníku žáků.

Učitelé vyučující individuální formou mají šanci poznat žáka více do hloubky než ti, kteří vyučují pouze hromadnou výuku. V podstatě mohou žákům „ušít“ a přizpůsobit jejich výuku „na míru“, k čemuž učitel hromadné výuky většinou vzhledem k množství žáků, které má v jedné vyučovací hodině většinou, šanci nemá. Na druhou stranu to však na ně klade jiné nároky, např. velké znalosti z oblasti jednotlivých vývojových období žáků, jejich zvláštností apod. Důvodem je věkový rozsah vyučovaných žáků, který se pohybuje v rozmezí od 6 let až do dospělosti, někdy jde i o žáky starší. Učitelé hromadné či kolektivní výuky toto řešit nemusí, protože většinou učí žáky přibližně stejné věkové či studijně ročníkové kategorie v jedné třídě.

2.4 Učitelství kolektiv a jeho pedagogicko-psychologické aspekty

Vašutová ve své knize *Být učitelem* přichází s následující definicí slova pedagogický/učitelství sbor: „*Pedagogický sbor lze považovat za specifický profesionální útvar, který charakterizuje učitelství profesí a školu jako zaměstnaneckou instituci. Vyznačuje se následujícími rysy:*“⁵³

- *společnými cíli profesionálních činností*
- *jednotnou strategií profesionálního působení, tj. výchovy a vzdělávání, které jsou dané koncepcí konkrétní školy*

---

⁵³ VAŠUTOVÁ, J. *Být učitelem: Coby měl učitel vědět o své profesi*, s. 15

- *kvalifikační strukturou danou druhem školy a jejími vzdělávacími programy*
- *interakcí členů, nezbytnou pro fungování školy*
- *sociálními vztahy poznamenanými feminizací*

Efektivita školy se mimo jiné vyznačuje tím, jak kvalitní učitelský sbor v ní působí a zdali kráčí společně k cílům. Je důležité, aby učitelský sbor působil jako tým se společnými zájmy a ne jako skupina jedinců. Pokud tomu tak není, pak je vzdělávací koncepce školy narušena a efektivita vzdělání je nízká.

Velkou výhodou je samozřejmě to, jestliže se učitelé mezi sebou dobře znají a vychází spolu. Mohou pak řešit problémy všichni společně. Většina žáků projde totiž během let studia „pod rukama“ několika učitelů. Ovšem společné řešení problémů lze uplatnit pouze tam, kde v kolektivu panuje otevřené klima, tj., kdy si učitelé vzájemně důvěřují, spolupracují mezi sebou, jsou schopni mezipředmětové kooperace, jsou daná jasná pravidla a to jak ze strany pedagogů k sobě, tak ze strany vedení školy ke svým podřízeným. Ve své podstatě lze říci, že kvalitní učitelský sbor se může utvořit pouze tam, kde vládne otevřené klima a to jak mezi učiteli a vedením, tak mezi učiteli navzájem.

Je potřeba, aby učitelé mezi sebou pěstovali a udržovali dlouhodobě kladné vztahy v různých úrovních. Právě takové různé úrovně vztahů mezi učiteli na škole pak uvádí Čapek ve své publikaci, kde čerpá z knihy Pola:

- *společenská konverzace*
- *pomoc a podpora*
- *sdílení a výměny názorů a zkušeností*
- *společná práce*

Společnou prací je dle Pola míněno „*týmové vyučování, společné plánování, vzájemné hospitace, společně realizovaný akční výzkum, mentorství a další postupy. Ty předpokládají, ale v důsledku také stimulují silnější vzájemnou propojenost lidí, společnou odpovědnost, vztah k věci, zdokonalování a větší ochotu participovat i v takových procesech, jako je např. konstruktivní hodnocení vykonané práce.*“ Avšak „*společná práce*“ znamená kvalitu pouze v případě, že nejde o „*relativně povrchní vztahy, v nichž dominuje pohled na jejich „bezpečný“ charakter. Je potřeba*

pokoušet se rozlišovat, zda spolupráce učitelů vede ke vzájemnému porozumění a tvořivým postupů v zájmu jednotlivců i školy, anebo jen ke společnému utvrzování se v již existující a leckdy ne zcela adekvátní praxi.“⁵⁴ Ovšem dodává také, že je nutné rozlišovat, jestli ve vzájemné kooperaci učitelé postupují ke společným inovujícím tvrzením v zájmu nejen jednotlivců, ale i celé školy, anebo se vzájemně ujišťují ve tvrzeních již zaběhlých a povětšinou v praxi ne zrovna přiměřeně odpovídajících.⁵⁵

Z výzkumů i osobních zkušeností vyplývá, že největší podíl na tom, zda se utvoří mezi učiteli otevřené či uzavřené klima, má vedení školy (ředitel). Právě v pravomoci ředitele je přijímat učitele do svého sboru a je tedy pouze na něm, zda se zajímá o to, jaká atmosféra mezi učiteli panuje, snaží-li se zjistit zpětnou vazbu. Učitelé by v něm měli cítit oporu a neměli by se bát s ním zkontaktovat jakýkoli problém. Pro učitele je nesmírně důležité mít možnost se na ředitele kdykoli obrátit, stejně jako pocítí-li zájem, ochotu a „fair“ jednání z jeho strany. Jak pro žáky, tak i pro učitele je důležitá motivace a je dobré, pokud se jí dočkají učitelé i ze strany ředitele, a to jakoukoli formou.

Je potřeba zde také zmínit i negativní jevy (problémy), které ovlivňují strukturu a kvalitu učitelských sborů. Ve své knize o nich píše Vašutová, že⁵⁶ „*lze najít čtyři hlavní problémy:*

- *kvalifikační struktura učitelských sborů,*
- *stárnutí učitelských sborů,*
- *feminizace,*
- *poměr interních a externích učitelů.*“⁵⁷

---

⁵⁴ POL, 2007 cit. dle ČAPEK, R. *Třídní klima a školní klima*, s. 145

⁵⁵ tamtéž, s. 145

⁵⁶ VAŠUTOVÁ, J. *Být učitelem: Coby měl učitel vědět o své profesi*, s. 16

⁵⁷ podrobnější informace viz tamtéž, s. 16-18

3. Žáci

3.1 Studijní styly žáka

Styly učení jsou „postupy při učení, které užíváme ve většině situací pedagogického typu. Jsou relativně nezávislé na obsahové stránce učení. Jedná se o charakteristické způsoby, jimiž vnímáme, zapamatováváme si informace, myslíme, řešíme problémy, rozhodujeme se...“ V základu se s nimi člověk již rodí, tyto styly se však v průběhu života vyvíjejí, obohacují a proměňují vzhledem k tomu, jaké vlivy na člověka působí, a to jak záměrně, tak bezděčně.

Ač styly učení zpravidla nejsou něčím uvědomovaným a lidé tak necítí potřebu se jimi zabývat, analyzovat je a nějakým způsobem je měnit, je dobré (a to především právě v práci učitele), pokud styly učení znají a umějí je diagnostikovat. Není to vůbec jednoduché, ale konkrétně například pro učitele nesmírně přínosné. Pokud to totiž učitel dokáže, může pak např. lépe vybírat vzdělávací strategie, vhodné podmínky, pomůcky, prostředí apod. žákovi přímo „na tělo“. ⁵⁸

Učitele bude jistě zajímat, jaký učební styl jeho žáci používají, tedy jaké styly lze určovat. Krejčová definuje tyto možnosti učebních stylů: ⁵⁹

- aktivní – pasivní
- závislý – nezávislý
- rychlý – pomalý
- flexibilní – rigidní
- konkrétní – abstraktní
- s pevným řádem – nahodilý až chaotický
- orientovaný na proces – orientovaný na výsledek
- hlasitý – tichý

Úskalím při diagnostice učebního stylu žáka může být situace, kdy jsou styly vzájemně kombinovány a mohou být patrné až s větším odstupem času, tedy v delším časovém období, a to z činností, opakujících se v různých učebních momentech či situacích.

---

⁵⁸ KREJČOVÁ, V. *Aktuální témata výchovy a vzdělávání ve škole: texty pro studijní disciplínu Teorie výchovy*, s. 39

⁵⁹ tamtéž, s 39

3.2 Vlastní motivace žáka

K tomu, aby žáka učení a příprava bavily (či aby ho vůbec nějaká práce obecně zaujala), je zapotřebí, aby mu byly dodávány stimuly k uspokojení jeho potřeb a zajištění vhodných podmínek, a to formou určité motivace. Je však zřejmé, že každý žák je jiný, má své specifické potřeby, má jiné povahové rysy, temperament, pochází z jiného sociálního prostředí apod. Jak píše Čáp ve své knize *Psychologie výchovy a vyučování „různí žáci odlišně reagují na různé formy ovlivňování motivace k učení“*.⁶⁰

Proces motivace je složitý, protože žák se v průběhu života vyvíjí, prochází různými životními situacemi, jimiž je ovlivňován, a je tedy zapotřebí ho v učitelské praxi sledovat a neustále jej přizpůsobovat dané situaci, období, podmínkám apod., tzn. volit individuální přístup k žákům v působení na jejich motivaci.⁶¹ O pravdivosti těchto slov nás ujišťuje také Čáp, který píše: *„zájem o jednotlivý učební předmět nebo i obecnější zájem o učení je jakoby „kamének v složité mozaice“ žákovy motivace, položený vedle mnoha dalších zájmů, potřeb, motivačních činitelů osobnosti.“*⁶² Dále říká, že *„zájem o učení lze chápat (obecně, ale také o jednotlivé předměty, obory, profese, ke kterým se mladí lidé připravují) jako souhrnné označení žákovy motivace ve vztahu k učení (popřípadě k předmětu či oboru): je to motivace složitá, působí v ní větší počet rozmanitých potřeb, citů, hodnotových orientací, dílčích motivačních momentů, a to v kombinacích, které jsou odlišné interindividuálně (při srovnání různých jednotlivců) a také intraindividuálně (při srovnání různých období v průběhu života téhož jednotlivce)“*.

---

⁶⁰ ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*, s. 187

⁶¹ další informace viz např. KYRIACOU, CH. *Klíčové dovednosti učitele: Cesty k lepšímu vyučování*, s. 82-85, dále také KOLÁŘ, Z., RAUDENSKÁ, V., FRŮHAUOVÁ, V. *Didaktické znalosti a dovednosti učitelů: Co by měl učitel znát a co by měl umět*, s. 103-108 nebo viz HRABAL, V. ml, Man, F., Pavelková, I. *Psychologické otázky motivace ve škole*, s. 15-31

⁶² tamtéž, s. 186

Rozlišujeme dvě základní motivace:

VNITŘNÍ – motiv vychází ze samotného žáka, z jeho zájmu o daný obor.

Vnitřní motivace v sobě **zahrnuje uspokojení těchto potřeb:**⁶³

- *poznávací potřeba, zvědavost*
- *potřeba činnosti, funkční libost (radost ze samotného vykonávání činnosti)*
- *uspokojení toho, že jsem byl schopen se něčemu naučit, osvojit si dovednost apod.*
- *uspokojení ze společné práce, sociální komunikace a interakce při učení*

Vnitřní motivaci lze vysvětlit i tak, že žák vnitřně dojde k přesvědčení a přijme fakt, že učení je jen žádoucím a nezbytným kritériem k tomu, aby dosáhl cíle. Žák se pak vyjadřuje o předmětu jako o oblíbeném a zaujímá k němu silné emoční stanovisko.⁶⁴

VNĚJŠÍ – motivace v tomto případě nevychází ze žáka samotného, nýbrž skrze zprostředkovatele (obvykle učitele). Motivačním prvkem v tomto případě může být například odměna, pochvala, prestiž, trest, donucení, známka aj.⁶⁵

Nutno podotknout, že aby žák pociťoval vnitřní motivaci a měl tedy kladný vztah k učení, je zapotřebí nejprve vnější motivace – něčeho, co ho dokáže pro danou činnost nadchnout, podchytil. A zase naopak, bez vnitřní motivace k dané činnosti nelze u žáka dosáhnout dlouhodobějších výsledků a zformování vyzrálé osobnosti.⁶⁶ Jak Čáp dále podotýká „*Bez radosti z činnosti a z poznání, z osvojení něčeho nového, bez radosti ze společné činnosti v příznivém emočním klimatu a bez uspokojení z realizace hodnotného cíle je motivace a celá osobnost ochuzená; projevuje se to v labilitě, v nespokojenosti, v osobních vztazích i v práci, v nejrůznějších oblastech života.*“⁶⁷

---

⁶³ ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*, s. 187

⁶⁴ tamtéž, s. 187

⁶⁵ tamtéž, s. 187

⁶⁶ tamtéž, s. 187

⁶⁷ tamtéž, s. 187

V učebním procesu žáka si všímáme nejčastěji **motivace výkonové** a **sociální** a každá z těchto motivací se **může projevat** buď **pozitivně, anebo negativně**.

Projevuje s pak jako „naděje na úspěch“ – v případě kladném, anebo „strachem z neúspěchu – v případě záporném. Přičemž pak „bylo zjištěno v různých výzkumech, že mezi špatně prospívajícími žáky převažují ti, jejichž činnost je dezorganizována strachem z neúspěchu (až 80% žáků špatně prospívajících), kdežto mezi žáky s dobrým prospěchem naopak převažuje naděje na úspěch.“⁶⁸. Dle slov Čápa také můžeme říci, že strach neboli negativní motivační složka „pravděpodobně sílí hlavně u dětí citově deprivovaných, dlouhodobě prožívajících záporný emoční postoj druhých lidí a vyrůstajících pod vlivem výchovy s množstvím přísných trestů..., v takových podmínkách pak má dítě také chronicky nepříznivou náladu a nízké sebehodnocení, je neklidné, jeho pozornost je zhoršená, což vše ztěžuje jeho činnost a vede opakovaně k neúspěchům. Naopak při příznivém emočním klimatu (v rodině, ve školní třídě, ve skupině vrstevníků) se snáze rozvíjejí kladné složky motivace sociální i výkonové.“⁶⁹

Na motivaci mohou působit rušivě i:⁷⁰

- **nadměrné přesycení učivem** (zabývání se stejnou učební činností, bez přestávek či vystřídáním jinou činností)
- **velké a opakované žákovy neúspěchy**
- **nedostatky v osobních vztazích a emočním klimatu**
- **nedostatky v metodě vyučování a ve způsobu výchovy**

⁶⁸ Hrabal a kol., 1985, cit. dle ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*, s. 187

⁶⁹ ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*, s. 188

⁷⁰ tamtéž, s. 191

II PRAKTICKÁ ČÁST

V této části práce se věnuji hloubkové analýze ZUŠ Liberec, Frýdlantská. Jako výzkumná strategie byla užitá případová studie. Při výběru konkrétní studie jsem zvolila školu, která již řadu let patří k největším základním uměleckým školám v České republice a dosahuje vynikajících výsledků v oblasti uměleckého vzdělávání.

Cílem praktické části je popis ZUŠ Liberec, Frýdlantská. Dílčími cíli jsou potom:

- 1) **Analýza průběhu tvorby ŠVP**
- 2) **Mapování školy**
  - Charakteristika
  - Umístění
  - Učitelé
  - Organizace
  - Presentace školy pro veřejnost
- 3) **Definice možných specifík v profesi učitele ZUŠ**

METODY:

Ke zpracování této části práce jsem zvolila kombinaci **kvalitativního a kvantitativního přístupu**.

- Kvalitativní přístup byl využit při získávání informací formou rozhovorů, dotazníků, nebo při pozorování v přirozeném prostředí.
- Kvantitativním přístupem jsem sebrala a získala data, která přispěla k objasnění a k většímu porozumění zkoumané problematice.

Doplňkovými metodami byly analýzy dokumentů, rozhovory a také dotazníky, které v minulosti použila samotná ZUŠ Liberec, Frýdlantská při autoevaluaci.

4 Základní umělecká škola Liberec, Frýdlantská

4.1 Charakteristika ZUŠ Frýdlantská

ZUŠ Frýdlantská patří mezi největší ZUŠ v České republice. Založena byla roku 1925 a tehdy v ní studovalo pouze 25 žáků. Během let ovšem škola prošla dlouhým vývojem a vystřídala řadu budov, ve kterých sídlila. Postupně se rozrůstala jak počtem žáků, tak také počtem jednotlivých oddělení. Roku 1961 se změnila z původní hudební školy v lidovou školu umění a později, roku 1991, jí byl přidělen status základní umělecké školy. Současná budova, v níž ZUŠ sídlí, byla postavena roku 1995 a v témže roce se stala stavbou roku České republiky. Škola pojme až 1847 žáků a je samostatným právním subjektem, který zřizuje Statutární město Liberec. Rukama učitelů zde prošly tisíce dětí, z nichž někteří se uměleckému řemeslu věnují dodnes a to jak profesionálně, tak také amatérsky.

V současné době je kapacita žáků školy plně obsazena a vyučuje zde 75 pedagogů. Škola slouží též jako metodické centrum, které ovšem není akreditováno ministerstvem školství. Tuto ZUŠ absolvovala také řada známých osobností, což přispělo ke zvýšení prestiže⁷¹ a dobré pověsti⁷² školy. To vše ovšem zároveň klade větší nároky jak na ředitele, tak na učitele a žáky - především na větší zodpovědnost.⁷³

Priority ZUŠ v uměleckém vzdělávání

- *spokojenost žáka*
- *trvalý rozvoj jeho kompetencí*
- *vedení k samostatnému uměleckému projevu*
- *ansámblové činnosti*
- *spokojenost zákonných zástupců žáka a veřejnosti*

---

⁷¹ prestiž – vážnost, významnost

⁷² pověst – hodnocení nebo ocenění ostatními

⁷³ informace jsou čerpány z kroniky ZUŠ Liberec, Frýdlantská a také z KOLAFA, T. *Almanach ZUŠ Liberec*, s. 12-13

- *spokojenost zaměstnanců (učitelů i neučitelských pracovníků) – rozvoj dlouhodobého vzdělávání pedagogických (učitelských) pracovníků, osobnostní a profesní růst, pozitivní pracovní klima*
- *trvalá a systematická modernizace vzdělávacího procesu s přihlédnutím k potřebám současné společnosti⁷⁴*

Vzdělání poskytuje škola v těchto oborech:

1) HUDEBNÍ OBOR

- oddělení klávesové
- strunné – smyčce vrchní, strunné- smyčce spodní, kytary
- lidové nástroje
- dechové, pěvecké
- oddělení teoretických předmětů

Tento obor škola organizuje pro: přípravné studium, řádné studium I. stupně, řádné studium II. stupně.

2) VÝTVARNÝ OBOR

3) TANEČNÍ OBOR

4) LITERÁRNÉ-DRAMATICKÝ OBOR

Tyto obory jsou organizovány pro: přípravné studium, řádné studium I. stupně, řádné studium II. stupně.

5) VÝTVARNÝ OBOR (dislokované třídy Chrastava)

V tomto oboru je studium organizováno pro: řádné studium I. stupně, řádné studium II. stupně.

---

⁷⁴ KOLAFKA, Tomáš. *Výroční zpráva o činnosti a hospodaření školy za školní rok 2010/2011*, s. 13

4.2 Umístění ZUŠ Frýdlantská

Nyní ZUŠ Frýdlantská sídlí v blízkosti centra, uprostřed severočeského města Liberec, ve Frýdlantské ulici, dle které nese také své jméno. V rámci republiky patří mezi největší vzdělávací instituce tohoto typu. Samotná budova již na první pohled upoutá pozornost. A to nejen svou velikostí, architektonickým pojetím celé budovy, ale i zasazením do scenérie libereckého kraje. Tyčí se totiž ve staré zástavbě města, přímo u hlavní městské dopravní tepny, tudíž ji nelze přehlédnout a vzhledem k povaze školy ani přeslechnout.

4.3 Vybavení ZUŠ Frýdlantská

Budova ZUŠ Frýdlantská je celá vybavena velice komfortně a je přizpůsobena všem těm, kteří ji mohou navštěvovat či již navštěvují, a to jak dětem, tak rodičům a učitelům. Samotná budova školy má čtyři patra a celá je prosvětlena denním světlem ze skleněného stropu a oken, což na všechny, kteří školu navštěvují, působí z psychického hlediska příznivěji, než osvětlení umělé. Všude na zdech i zábradlích jednotlivých pater, visí umělecké výtvary výtvarného oddělení, různá ocenění žáků a souborů zde působících. Dále také fotografie učitelů i žáků školy, pořízených během výuky či koncertů, výstav, vystoupení. Interiér významně doplňuje i květinová výzdoba a barevnost.

Pro lepší orientaci a komfort se v budově nachází též vrátnice a pro postižené žáky či pro osoby se sníženou pohybovou schopností má budova k dispozici dva prostorné, skleněné výtahy. Návštěvníci tak mají možnost prohlédnout si velikost a krásu školy v plném rozsahu a bez problémů se po budově pohybovat.

V přízemí školy je umístěn koncertní sál, který je nezbytnou součástí každé umělecké školy. Jeho strategická poloha je výhodou nejen pro návštěvníky koncertů, ale i pro žáky samotné. Samozřejmostí je též prostorná šatna, hlídaná vrátným proti krádeži. Pro příjemnější se rodičům, kteří čekají na své děti, anebo návštěvníkům

promítají na velkoplošné televizní obrazovce (která je umístěna v šatnové části za vrátnicí) spoty či pozvánky na koncerty ZUŠ.

Škola splňuje předepsané parametry, i co se týče hygienického vybavení. Na každém patře najdeme čisté toalety a v rámci udržení čistoty celé budovy a pohodlí návštěvníků jsou pak k dispozici při vstupu do školy také hygienické návleky na boty. Je to výhodné i v tom, pokud by žák náhodou zapomněl přezůvky doma, může si ponechat venkovní obuv a také využít těchto návleků. Je tím tudíž vyloučena možnost, že by žák musel chodit po škole bosý. Na dodržování hygienických pravidel dohlíží vrátný, který sídlí při vchodu do budovy ZUŠ. Je tak zajištěna nepřetržitá dostatečná čistota všech prostor školy.

Co se týče učeben, každá je vybavena moderním nastavitelným nábytkem a také podle toho, kterému oboru slouží. Většina z nich je kvalitně odhlučněna, aby se všichni vzájemně nerušili a nedocházelo tak k narušení koncentrace při vyučování. V některých učebnách jsou však v tomto ohledu ještě jisté rezervy.

V budově se nachází též krásně vyzdobená a vybavená velká sborovna, sousedící s ředitelnu. Zde má učitel možnost rozmnožovat notový materiál, probrat či si vypůjčit potřebnou literaturu a v neposlední řadě se též sejit s ostatními učiteli.

Tato místnost ovšem neslouží pouze k odpočinku, vyhledávání informací a setkávání učitelů v době učebních pauz, nýbrž také ke každoměsíčním pedagogickým poradám, zasedáním rodičovské rady a různým jednáním během školního roku. Díky těmto pravidelným radám mají ředitel i učitelé přehled o všech problémech a věcech, které je třeba aktuálně řešit.

Jako velké plus dnešní doby, se kterým se setkáváme i na této škole, je fakt, že zde učitelé mají možnost využívat vymožeností moderní doby, například počítač, díky kterému lze vyhledávat další cenné poznatky či pracovat s hudebními programy, ale i další technické pomůcky. Škola má také samostatnou učebnu počítačové grafiky a využívá interaktivní techniky v učebně přípravné hudební výchovy

Celkové společné prostory tedy zahrnují 60 učeben, koncertní sál s kapacitou 250 diváků, malý sál s kapacitou 110 diváků, salónek s kapacitou 35 diváků, bar, atrium a balkony v atriu, dva taneční sály a 2 divadelní místnosti s kapacitou 35 žáků.

4.4 Učitelství sbor ZUŠ Liberec

Pod pojmem charakteristika pedagogického sboru si lze představit velikost, složení, věk a odbornou kvalifikovanost učitelů.

Podle výroční zprávy⁷⁵ za rok 2010/2011 působilo v učitelství sboru ZUŠ Liberec 73 učitelů. Z toho 38 učitelů učilo pouze jeden předmět, 29 učitelů učilo dva předměty a 6 učitelů učilo tři předměty najednou. Z dalších výročních zpráv ZUŠ a z jednotlivých rozhovorů, které jsem vedla s učiteli a vedením školy, jsem zjistila, že se díky vysokému počtu učitelů nedaří zajistit ve větší míře dostatečnou spolupráci mezi učiteli jednotlivých oborů. Důvodem je nejen vzhledem k jejich vysoký počet, ale také jejich časté vysoké umělecké nasazení i mimo učitelství činnost v ZUŠ. Většina z nich se totiž věnuje též aktivní umělecké činnosti. Zlepšení spolupráce mezi učiteli patří k dlouhodobým vývojovým prioritám této ZUŠ.

Jednou z dalších otázek, kterou tato ZUŠ také dlouhodobě řeší, je zajištění dostatečného počtu mladých, kvalitních učitelů, kteří by nahradili důchodovou generaci.

4.4.1 Věková skladba učitelství sboru

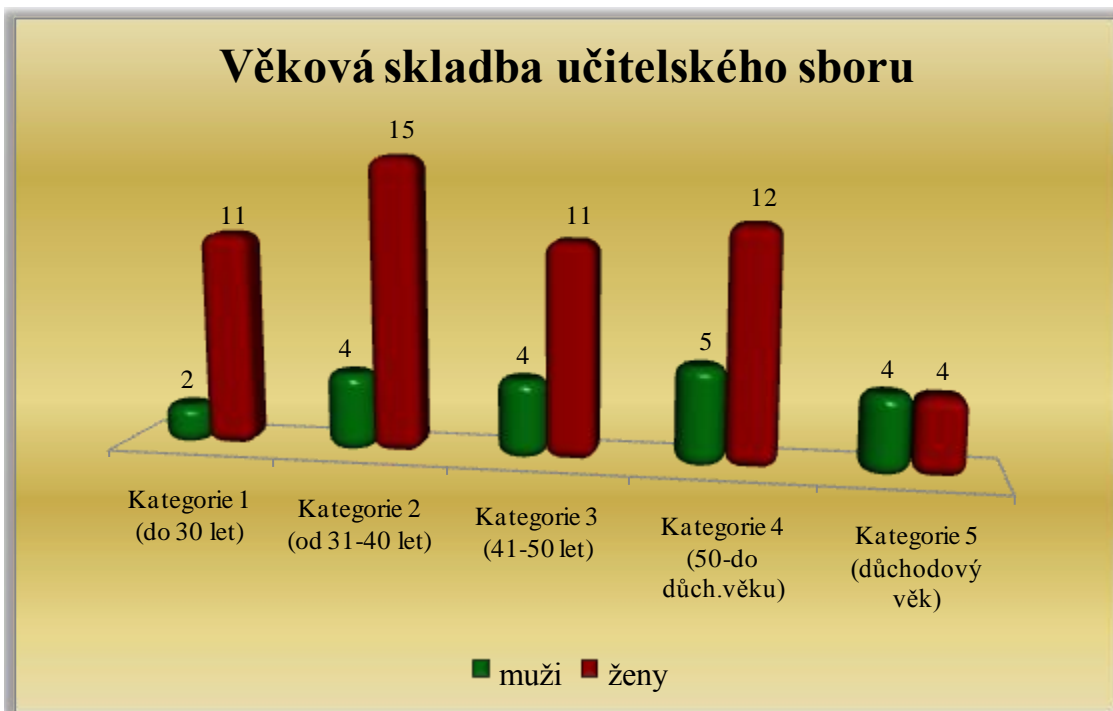
Složení učitelství sboru ZUŠ Liberec, Frýdlantská je velice rozmanité. Vyučují zde učitelé velice mladí, kteří nastupují ihned po ukončení studia, ale také tací, kteří již mají mnohaletou praxi. Migrace učitelů během let je značná a věková hranice se tedy každým rokem mění. Z výroční zprávy ZUŠ z roku 2010/2011 vyplývá, že nejpočetnější skupinou vyučujících je skupina mladšího středního věku, tj. mezi 31-40 lety. Ovšem věkový rozdíl od ostatních skupin není vůbec velký. To nám ostatně dokládá graf č. 1⁷⁶

---

⁷⁵ KOLAFA, Tomáš. *Výroční zpráva o činnosti a hospodaření školy za školní rok 2010/2011*, s. 5-6

⁷⁶ graf je vytvořen z externích pracovníků

Graf č. 1 Věková skladba učitelského sboru

4.4.2 Skladba učitelského sboru vzhledem k pohlaví

Rozdíly jsou po této stránce velice patrné, protože jak víme, ve školství se obecně setkáváme s menším množstvím vyučujících mužského pohlaví. Je to dáno do jisté míry také nedostatečným ohodnocením této nelehké a leckdy velmi psychicky náročné profese. V tomto tvrzení mě samozřejmě ujistila i situace na této škole, neboť poměr, který nám zobrazuje níže uvedený graf č. 2, je toho jasným důkazem.⁷⁷

⁷⁷ Údaje jsou z celkového počtu pedagogických pracovníků viz KOLAFA, Tomáš. *Výroční zpráva o činnosti a hospodaření školy za školní rok 2010/2011*. Liberec, 2011.

Graf č. 2 Složení pedagogického sboru podle pohlaví

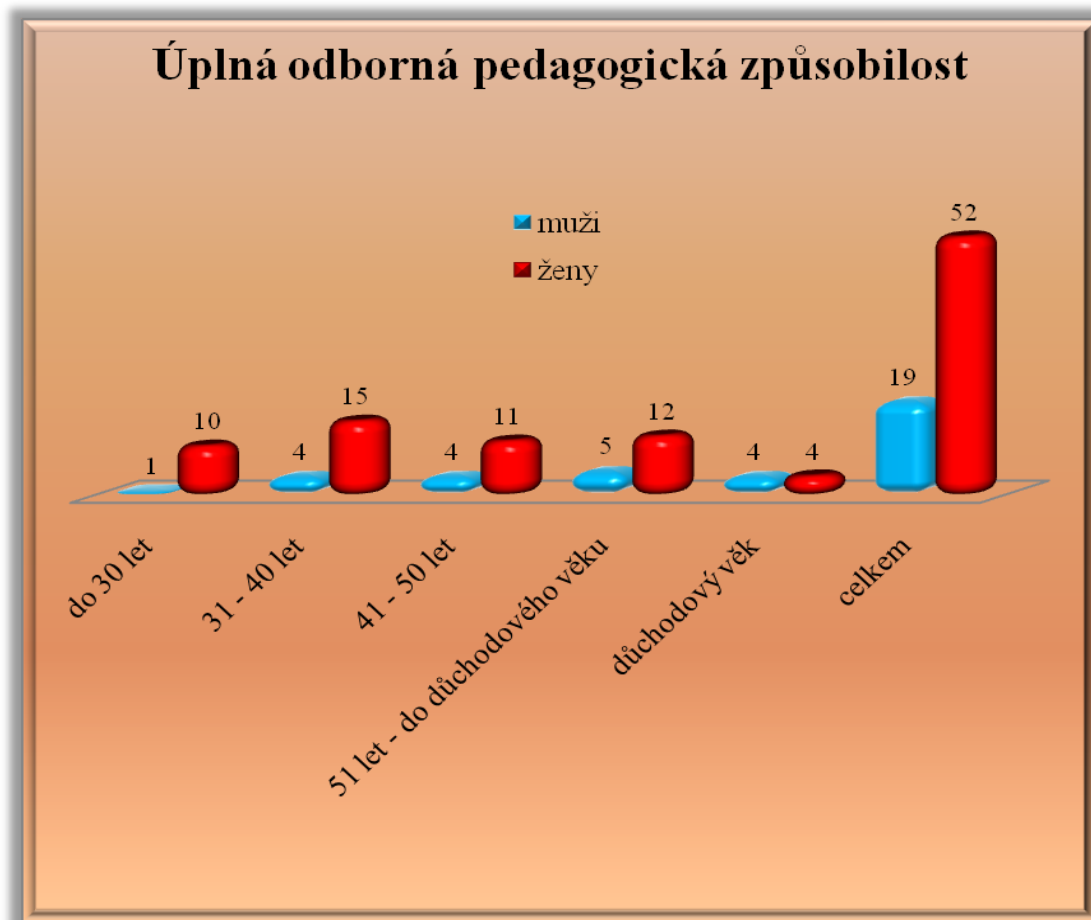
4.4.3 Skladba učitelského sboru vzhledem k odborné kvalifikaci a stupni vzdělání

Po této stránce vyniká zdejší učitelský sbor vysokou kvalifikovaností. Detailněji si ji přiblížíme tabulkou č. 1 a grafem č. 3.⁷⁸ V grafu lze nalézt pouze učitele s úplnou odbornou pedagogickou způsobilostí, poněvadž tvoří drtivou většinu učitelského sboru. Jak poté vyplývá z tabulky č. 1, pouze jedna žena není pedagogicky způsobilá a jen jeden muž má pouze odbornou způsobilost.

---

⁷⁸ Poznámky: OPZ – odborná a pedagogická způsobilost, OZ – pouze odborná způsobilost, PZ – pouze pedagogická způsobilost; údaje zahrnují interní i externí pedagogické pracovníky

Graf č. 3 Úplná odborná pedagogická způsobilost

Tabulka č. 1 Skladba učitelského sboru vzhledem k odborné klasifikaci a stupni vzdělání

	Do 30 let	31 až 40 let	41 až 50 let	51 let až do důchodového věku	důchodový věk	muži/ženy
	muži/ženy	muži/ženy	muži/ženy	muži/ženy	muži/ženy	
OPZ úplná	1 / 10	4 / 15	4 / 11	5 / 12	4 / 4	19 / 52
OZ	1 / 0					1 / 0
PZ						
Žádná	0 / 1					0 / 1

Samozřejmostí v této ZUŠ je, že se učitelé i nadále vzdělávají, a proto uvádím i další vzdělávání učitelů, ať již dlouhodobá (studia na školách) či krátkodobá (v podobě různých seminářů, kurzů, školení apod.), čerpaná z aktuálních dostupných materiálů školy (tj. pro rok 2010/2011).

Dlouhodobé vzdělávání (ukončeno zkouškou, absolutoriem, diplomem)

Tabulka č. 2 Dlouhodobé vzdělávání (ukončeno zkouškou, absolutoriem, diplomem)

Druh vzdělání	Počet zaměstnanců
Studium konzervatoře, akademie	2
Studium pedagogické fakulty	3
Studium managementu	1
Studium českého jazyka	0

Dlouhodobé vzdělávání (ukončeno zkouškou)

Tabulka č. 3 Dlouhodobé vzdělávání (ukončeno zkouškou)

Druh vzdělávání zaměstnanců	frekvence	pořadatel	počet
Kurzy anglického jazyka I.	1x týdně	Swallow school	6

Co se týká **krátkodobého vzdělávání** učitelů, tedy takového vzdělávání, které učitelé zakončí různými osvědčeními a oprávněními, je seznam tak obsáhlý, že není možné ho zde prezentovat.⁷⁹

⁷⁹ Údaje jsou čerpany z poslední výroční zprávy ZUŠ Liberec za rok 2010/2011. Podrobné informace o aktivitách krátkodobého vzdělávání pracovníků ZUŠ je možno vyčíst z výročních zpráv ZUŠ, které lze nalézt na webových stránkách ZUŠ.

4.4.4 Skladba pedagogického sboru v jednotlivých oborech

Tabulka č. 4 Skladba pedagogického sboru

<i>Předmět</i>	<i>celkový počet učitelů</i>	<i>muži</i>	<i>ženy</i>
<i>Zpěv</i>	6	1	5
<i>Klavír</i>	20	3	17
<i>Housle</i>	7	3	4
<i>Trubka</i>	1	1	0
<i>zob.flétna</i>	13	7	6
<i>Kontrabas</i>	1	1	0
<i>Kytara</i>	4	3	1
<i>Harfa</i>	1	0	1
<i>Klarinet</i>	4	4	0
<i>Hoboj</i>	2	0	2
<i>Cembalo</i>	2	0	2
<i>Viola</i>	1	1	0
<i>Loutna</i>	1	0	1
<i>Dudy</i>	1	1	0
<i>Keyboard</i>	3	1	2
<i>Bicí</i>	1	1	0
<i>Pozoun</i>	1	1	0
<i>Violoncello</i>	3	2	1
<i>Fagot</i>	1	1	0
<i>taneční obor</i>	3	0	3
<i>výtvarný obor</i>	4	1	3
<i>literárně - dram.obor</i>	5	1	4
<i>hudební nauka</i>	6	1	5
<i>Korepetice</i>	8	1	7
<i>orchestrální hra</i>	1	1	0
<i>Dirigent</i>	2	2	0

4.4.5 Ředitel školy

Protože složení učitelského sboru a celkové směřování školy je v kompetenci ředitele, zajímal mne i jeho názor na danou problematiku - tedy poslání a další rozvoj ZUŠ. Ředitelem ZUŠ je dlouholetý, devětačtyřicetiletý učitel Mgr. Tomáš Kolafa, jehož vzdělání je prozatím zakončeno magisterským titulem na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, kde studoval obor HV pro I. stupeň a v současné době si dodělává aprobaci pro II. stupeň na téže fakultě. Dále vystudoval obor školský management na Karlově univerzitě v Praze. Od roku 1992 působí též na DAMU jako externí pedagog na katedře výchovné dramatiky. Ve funkci ředitele působí v současné době již dvanáctým rokem. Do vedení školy se dostal přes výběrové řízení konkurzu. Od té doby post ředitele několikrát znovu úspěšně obhájil. Při tomto šetření jsem použila metodu rozhovoru⁸⁰ s ředitelem školy, Mgr. Tomášem Kolafou, během něhož jsem mu položila následující otázky:

- 1) **Jak moc je pro Vás důležitá spolupráce s rodiči?**
- 2) **Jakou formou (způsobem) probíhá komunikace mezi školou a rodiči na Vaší škole?**
- 3) **Jaké možnosti mají rodiče získávat informace o prospěchu svého dítěte a o akcích konaných Vaší školou?**
- 4) **Vidíte ještě jisté rezervy v komunikaci s rodiči? A pokud ano, jakým způsobem se je tedy snažíte řešit?**
- 5) **Určitě je pro Vás i školu prioritou spokojený žák i rodič. Zkuste mi říci, které věci jsou pro Vás podstatné pro spokojenost rodičů i žáků?**
- 6) **Jakou roli podle Vás hraje pedagogický sbor ve Vaší škole?**
- 7) **Je pro Vás osobně důležité, aby pedagogové Vaší školy byli v dobrém kolegiálním vztahu?**
- 8) **Jaká je podle Vás soudržnost a vzájemné propojení učitelů jednotlivých oborů na Vaší škole?**
- 9) **Jak by měl podle Vás vypadat ideální (kvalitní) učitel?**

---

⁸⁰ přepis celého rozhovoru je uveden v příloze I. této práce

- 10) **Myslíte si, že se Vám daří takové kvalitní učitele vybírat na Vaši školu?**
- 11) **Uved'te prosím vlastnosti, které by určitě učiteli chybět neměly?**
- 12) **Co by měl podle Vás učitel dítě v ZUŠ dítě naučit? Jaké očekáváte výsledky?**
- 13) **Mají možnost ve Vaší škole rodiče navštěvovat jednotlivé vyučovací hodiny?**
- 14) **Jak se díváte na dnešní problém v ZUŠ, jako je např. tlak na snížení požadavků na žáky, na snížení probírané látky na úplné minimum, hlavně aby žák ve škole zůstal a byl tak spokojený i rodič? Nepřipadá Vám to jako jistá degradace úrovně ZUŠ? Řešíte vůbec tento problém na Vaší škole?**
- 15) **Jaký si myslíte, že je důvod toho, že se Vaše škola těší vysoké prestiži?**
- 16) **Myslíte si, že je pro Vás těžké být dobrým ředitelem? Co by dobrému řediteli nemělo chybět?**
- 17) **Popište podle Vás ideálního žáka?**
- 18) **Co by učiteli podle Vás v hodinách určitě nemělo chybět?**
- 19) **Jakými prostředky se snažíte zajistit příjemné prostředí pro žáky i rodiče ve škole?**
- 20) **Myslíte si, že Vaše škola zajišťuje žákům dostatek příležitostí k veřejnému vystupování? Jakým způsobem?**

Závěry z dotazníku:

Co se týče komunikace s rodiči, pokládá ji ředitel za jeden z klíčových aspektů a dochází k ní prostřednictvím občanských sdružení, snahou zapojovat rodiče do přípravy koncertů (dobrovolné vstupné, programy), velkou podporu představují sponzorské dary rodičů apod. Jistou rezervu v komunikaci s rodiči cítí ředitel v tom, že rodiče ještě stále nejsou plně informováni, na jakých principech škola funguje, a proto využívá také tištěnou formu informací, a to skrze žakovské knihy, webové stránky, plakátové plochy či regionální média.

V otázce spokojenosti rodičů a žáků pak říká, že prioritou a zároveň ideálem je pro něj „zapálený“ žák, který chce sám, vlastní aktivitou, něčeho dosáhnout. V dalším takovém ideálním případě pak žáci, z nichž se v budoucnu stanou též rodiče, přivedou své vlastní děti opět do stejné ZUŠ, kterou oni sami navštěvovali. Samozřejmostí je, že každý koncert je zakončen poděkováním rodičům apod.

Další klíčovou roli kromě rodičů hrají pro ředitele také učitelé. Dle jeho slov totiž platí, že „dobrý kantor = dobré dítě“. Proto je pro něj při výběru učitelů podstatné to, aby učitelé uměli žáka kladně motivovat ke společné práci, neodrazovali žáka, byli důslední, pozitivně naladěni, budovali mezi sebou navzájem sociální smír a uměli společně dojít k různým individuálním řešením. Určitě by pak podle něj neměli v hodinách učitelů chybět takové věci, jako pochvala, navázání partnerského vztahu učitele se žákem, vzájemná důvěra, motivace aj. Zároveň však dodává, že „*vše je o lidech*“.

K otázce, jak se dívá na **snížení požadavků na žáka na úplné minimum**, hlavně aby žák ve škole zůstal a byl tak spokojen i rodič, pak říká, že „*to je v dnešní době problém zvyšující se úrovně základních uměleckých škol a dostávají se pak do rozporu dvě stránky; těmi jsou děti extrémně talentované versus děti pouze „odložené“ do školy.*“ Dodává, že jejich ZUŠ tento problém řeší také, a že **důležitý je pro děti vzor!**

Vysoká prestiž školy je dána dle slov ředitele tradicí, kvalitními učiteli a spokojenými absolventy ZUŠ (uplatňujícími se na trhu práce).

Na otázku ohledně toho, jak by měl vypadat dobrý ředitel, pak odpovídá, že *nemusí být oblíbený, ale musí umět motivovat, musí být důsledný, nesmí postrádat všeobecné lidské vlastnosti a být otevřený.*

Příjemné prostředí pro rodiče i žáky se snaží zajišťovat vhodnými prostorami se zabezpečenou údržbou.

ZUŠ pak podle něj poskytuje žákům dostatek příležitostí k veřejnému vystupování, a to formou třídních koncertů, interních večírků, výstav aj. a na škole

funguje spousta souborů, do kterých mohou žáci docházet a s nimiž následně mohou vystupovat.⁸¹

4.5 Školní vzdělávací program Základní umělecké školy Liberec, Frýdlantská

Při analýze tvorby školního vzdělávacího programu jsem byla odkázána ředitelem školy na koordinátorku ŠVP ZUŠ Liberec, Frýdlantská a měla jsem možnost provést s ní i krátký ústní rozhovor. Vzhledem k citlivosti dat, které obsahovaly materiály, se kterými škola při tvorbě ŠVP pracovala a ze kterých vycházela, jsem neměla možnost nahlédnout a pracovat s nimi osobně. Z těchto důvodů jsem tedy se svolením koordinátorky použila informace z její bakalářské práce, jejíž praktická část se přímo týkala koordinace tvorby školního vzdělávacího programu v ZUŠ Liberec, Frýdlantská. Proto se věty z ústního rozhovoru téměř 100% shodovaly s větami z její bakalářské práce. Veškeré informace ohledně ŠVP ZUŠ Liberec, Frýdlantská v této kapitole byly čerpány výhradně z rozhovoru⁸² s koordinátorkou a z její bakalářské práce.⁸³ Zajímaly mne takové informace, jako např. jak se s tímto novým úkolem ztotožnili učitelé školy, zdali docházelo ke konfliktům při samotné tvorbě ŠVP, kolik učitelů bylo do tvorby zapojeno, co předcházelo samotné tvorbě ŠVP apod.

Před samotnou tvorbou ŠVP je dobré se pokusit zjistit, jaké vize mají rodiče, děti, učitelé, vedení školy. Ke zjištění se v této ZUŠ užilo forem **dotazníků, různých diskusí, setkání, mimořádných pedagogických rad učitelů, ale také neformálních setkání učitelů či rozhovorů**. Dále vlastních materiálů, jako např. **vlastních výročních zpráv, inspekčních zpráv, byly využity údaje z dřívějších dotazníků určených žákům, rodičům a učitelům, z různých sdělení rodičů**. Díky nim měla škola zpětnou vazbu o dřívějších cílech školy a o tom, zda se jim daří je naplnit, o problémech školy a jejich řešení apod. Cílem bylo zjistit, jaké má škola kladné stránky a na jakých je potřeba zapracovat, s jakými problémy se škola potýkala či ještě potýkat může.

Tímto tématem se zaobírala také pedagogická rada, konaná dne 18. 6. 2007, kde zaznělo z úst ředitele školy: *„Než se pustíme do práce, je potřeba si na škole*

---

⁸¹ informace poskytl Tomáš Kolafa, ředitel ZUŠ Liberec, Frýdlantská, Liberec 15. 3. 2012.

⁸² informace poskytla Bc. Libuše Hájková, koordinátorka ŠVP pro ZUŠ Liberec, Frýdlantská, Liberec 26.4.2012

⁸³ HÁJKOVÁ, L. *Vedení týmů v podmínkách velké školy při tvorbě školního vzdělávacího plánu základní umělecké školy*. 2011

provést výzkum. Jeho cílem bude zjistit, jak si vlastně jako škola stojíme. Co se nám daří, co nedaří, kde se naskytá možnost rozvoje a kde naopak hrozba úpadku. Zjištění stavu se hodí nejen samotnému vedení školy, ale i vám, jednotlivým kantorům. Zjistíme, co se ve výuce daří, co funguje, co naopak nefunguje, kde je potřeba něco zlepšit apod. Řádně vyhodnocená SWOT analýza⁸⁴ poslouží jako základní kámen pro tvorbu školního vzdělávacího programu, s vyhodnocením budou seznámeni všichni a od něho se odvinou důležité strategie, jak jít dál. Nový systém vzdělávání by měl být založen i na aktivní účasti žáků a rodičů, na jejich názorech a tvořivosti. Aby nový systém vzdělávání mohl začít fungovat, je potřeba k tomu mít i odpovídající klima, přátelskou motivující atmosféru, vztahy mezi učiteli a žáky, mezi učiteli a rodiči a mezi školou a veřejností...“

Koordinátorka říká, že „na mimořádné pedagogické poradě pak ředitel seznámil učitele s reformou v uměleckém školství. Dále bylo pedagogům sděleno, že škole bylo nabídnuto se podílet, jako jedné z největších ZUŠ, na počátcích reformy ZUŠ a to formou pilotní školy a on tuto nabídku přijal. Seznámil zde učitele také s tím, co to pro ně bude znamenat a obnášet, ale také s pozitivy, jež reforma přináší (častější pravidelné setkávání celého sboru, setkávání v odborných komisích, semináře k RVP, vytvoření týmu pro tvorbu ŠVP, **ale také možnost podílet se na změnách v učebních plánech tak, aby došlo k souladu s tím, co a jak učí a co jim umožňují současné osnovy a jaká je jejich představa o budoucnosti jejich oborů a výuky.** Rozdal dotazníky (autoevaluační dotazník, SWOT analýza, dotazník pro žáky a dotazník pro rodiče) a vysvětlil jejich účel, význam a připomněl termíny k odevzdání.“

„**Dotazníky**, jež připravovalo vedení školy (ředitel a zástupci ředitele) pro rodiče, žáky a učitele školy, bylo velmi časově náročné, a proto byl pro vyhodnocení těchto otázek sestaven zvláštní tým lidí (ředitel školy, vybraní vedoucí oborů a oddělení, sekretariát školy), kteří se na vyhodnocení podíleli“ Respondenti měli možnost odpovídat třemi způsoby: uzavřenými odpověďmi, polouzavřenými odpověďmi nebo otevřenými odpověďmi.

Otázky kladené v dotaznících zjišťovaly stav:

- **psychosociálních podmínek** – vztahy mezi aktéry výchovně-vzdělávacího procesu, klima školy apod.

---

⁸⁴ metoda, jejíž pomocí lze nalézt silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby, spojené s daným zkoumaným objektem, projektem apod.

- **materiálních a prostorových podmínek** – vybavení učeben, společných prostor aj.
- **personálních podmínek** – genderové zastoupení, kvalifikovanost a aprobace učitelů apod.
- **spolupráce s rodiči, s obcí a veřejností** – komunikace s rodiči, s ostatními školami aj.
- **podmínek pro hygienické a bezpečné vzdělávání** – hygienické zázemí (záchodky, umývárny aj.), požadavky rodičů na vzdělávání
- **systému a organizace školy** – srovnání se školami v regionu, plány školy do budoucna apod.

Z informací od koordinátorky realizačního týmu pro tvorbu ŠVP jsem zjistila, že při rozdávání dotazníků vyšlo najevo, že někteří učitelé z obav z neobjektivnosti informací či (dle jejich názoru) zbytečného zjišťování, dotazníky nerozdali. Informace se ale mezi dětmi brzy rozšířila (některé děti zjistily, že stejný dotazník neobdržely a dotazovaly se na něj) a byla zjednána okamžitá náprava. Učitelé byli poučeni o důležitosti průzkumu. Při hlubší kontrole, proč tyto konkrétní učitelé dotazník nerozdali, bylo zjištěno, že nebyli přítomni na mimořádné pedagogické radě, kde byly k těmto dotazníkům podány veškeré informace, a tudíž nebyli dostatečně srozuměni s důležitostmi průzkumu, který byl jedním z klíčových podkladů pro tvorbu ŠVP.

V setkáních a diskusích a na pedagogických radách měli možnost se vyjádřit jak učitelé, tak také rodiče, rada školy, představitelé obce apod.

Vyhodnocení SWOT analýzy:

Účast – statistika: SWOT analýzu mělo vyplnit a odevzdat 76 učitelů, což byl celkový stav učitelů ZUŠ. Skutečně učiteli odevzdaných SWOT bylo 47. Učitelé mohli SWOT podepsat anebo vyplnit anonymně. Podepsalo se 22 učitelů a 25 jich vyplnilo SWOT anonymně. Učitelů, kteří SWOT neodevzdali, bylo 29.

Aby bylo při vyhodnocování jasné, které odpovědi byly z podepsaných SWOT a které naopak z anonymních, použil vyhodnocovací tým rozlišné barvy textu. Pro podepsané odpovědi užívali černého textu a u anonymních užívali modrého textu.

Ukázka vyhodnocení SWOT analýzy:

Silné stránky: *solidní prestiž, dobré nástrojové vybavení, spolupráce s rodiči, zájem a pracovitost části dětí a jejich výsledky, ZUŠ, krásné pracovní prostředí, zájem dětí a rodičů, tradice školy, zájem převyšující kapacitu, prezentace na veřejnosti, relativní dostatek žáků, pořádání celostátních soutěží a koncertů aj.*

Slabé stránky: *komunikace, nevyužitá sborovna, přetíženost dětí a učitelů, příliš mnoho akcí - kvalita klesá, přebujelá administrativa, sborovna nesplňuje účel - slouží jako herna pro děti privilegovaných učitelů, několikaleté stále stejné postupy v organizační struktuře vyučování, komunikace mezi kolegy, slabá pružnost a zkosnatělost učitelů, pedagogické porady se leckdy nedotýkají zásadních problémů a jsou často zbytečné apod.*

Příležitosti: *bohužel, mé osoby se příliš netýká, dostatek kvalifikovaných učitelů hudby, důvěra v žáky a rodiče, nebát se říci pravdu, víkendové kurzy, mediální popularizace /CD, film, výstavy/, zmodernizování vybavenosti tříd, zlepšení úrovně hudebního oboru, úbytek byrokracie, činnost souborů a orchestrů, spolupráce a kontakty do zahraničí, nábor nových žáků, zlepšit komunikaci apod.⁸⁵*

Po důkladném vyhodnocení SWOT analýzy došel vyhodnocovací tým k určitým zjištěním, na jejichž základě došel k těmto **základním vizím**:

- *zaměřit se na rozvoj žákovy individuality a zároveň na uplatnění v ansámblech (projektech)*
- *systematicky připravovat a umělecky vzdělávat budoucí studenty uměleckých škol, ale i amatéry, kteří se v budoucnu budou věnovat umění aktivně nebo jej budou schopni ze svého pohledu posoudit či ohodnotit*
- *vycházet z tradic školy a uměleckého školství v českých zemích*
- *nabídnout žákům, jejich rodičům, přátelům školy a veřejnosti školu jako jednu ze součástí kulturního života města a regionu a zároveň rozšířit možnosti žáků v uplatnění na trhu práce*
- *udržet vysokou profesionalitu učitelů a vychovávat si nástupce z řad žáků*

---

⁸⁵ pozn.: zápis neprošel gramatickou úpravou, kompletní vyhodnocení SWOT analýzy přikládám v příloze

- *stále rozvíjet zahraniční spolupráci a mezinárodní kontakty s podobnými školami a uměleckými tělesy*

Všechny tyto body se nakonec staly součástí ŠVP ZUŠ Liberec.

*SWOT analýza poskytla zpětnou vazbu škole v těchto **otevřených problémech**:*

- *nevyhovující prostory pro práci literárně dramatického oboru*
- *nedostatek koncertních prostorů v budově školy pro všechna tělesa školy*
- *častý souběh akcí školy*
- *vysoká mimopracovní vytiženost hudebních pedagogů, kolidující s akcemi školy*
- *převažuje osobní ctižádost, konkurence, řevnivost nad kolektivním cítěním*
- *objevují se mezigenerační problémy*

Z výsledků SWOT analýzy dále vyplynuly skutečnosti, na základě kterých učitelé navrhli následující **změny**, které se posléze uskutečnily:

- *zdokonalit systém přijímání nových žáků a zápis žáků*
- *vybavit dvě čekárny pro rodiče a doprovod dětí (nápojové a potravinové automaty, stoly, židle, informační nástěnka)*
- *zavést elektronickou školní matriku*
- *vylepšit webové stránky školy*
- *zaměřit se na lepší vybavení tzv. nehudebních oborů (světelná a zvuková aparatura...)*
- *vybavit dvě čekárny pro rodiče a doprovod dětí (nápojové a potravinové automaty, stoly, židle, informační nástěnka)*
- *po vyhodnocení SWOT analýzy a různých dotazníků, začít práce na tvorbě ŠVP (pod vedením ředitele)*
- *změnit interiér sborovny na část pracovní a odpočinkovou (učitelé byli vyzváni k návrhům a měsíc měli na zpracování vlastních představ, z nich ředitel školy čerpal, při vlastní tvorbě prostředí)*

- *omezit četnost porad a sloučili některá jednání (provozní a pedagogická rada probíhá ve stejném termínu)*
- *zlepšit informační systém mezi pedagogy i vedením (emailovou školní adresu má každý zaměstnanec školy, větší počet PC ve sborovně, nástěnky)*
- *upřesnit podmínky DVPP⁸⁶ (nová směrnice školy)*

Při rozhovoru s koordinátorkou jsem se ztotožnila i s jejím názorem, „že by se měl utvářet tým pro tvorbu ŠVP a nevyužívat pouze stávajících zaběhnutých zvyků většiny škol, kdy tým tvoří předsedové předmětových komisí a jiné stereotypní školní skupiny učitelů, tudíž většinou ti „služebně zkušenější“.“ Koordinátorka se sice neztotožňovala s tím, že tým by měl být sestaven právě z předsedů komisí, nicméně právě z nich byl vedením školy nakonec tým utvořen.

Vždyť „vyplněná a podepsaná SWOT analýza školy už hovoří o svém předkladateli dost průkazně. Vypovídá o jeho vztahu ke škole, k výuce, o jeho tvořivosti a vizích, o vnímání nedostatků i o schopnosti vidět i dobrou stávající skutečnost. Takového učitele bychom na svém pracovišti neměli přehlížet. A pokud se jeho jméno objeví se zajímavými v odevzdaných dotaznících žáků i rodičů, máme před sebou asi člověka hodného zastávat některou z rolí tvůrčího týmu pro ŠVP, přestože třeba zatím nepracuje v žádné z odborných učitelských skupin.“ Otázkou pak zůstává, proč tedy nebyl koordinátorkou takový typ učitele do týmu přizván.

4.5.1 Tým pro tvorbu školního vzdělávacího programu základní umělecké školy Liberec, Frýdlantská

V ZUŠ Liberec, Frýdlantská byly pověřeny funkcemi členů týmu pro tvorbu ŠVP již v minulosti utvořené a ověřené skupiny, které zde pravidelně fungují v předmětových komisích. Vedoucí těchto komisí pak byli automaticky zařazeni mezi členy užšího týmu, neboli tzv. rady ŠVP. Koordinátorka se zde opět vrací ke svým

---

⁸⁶ DVPP = další vzdělávání pedagogických pracovníků

slovům, že se neztotožňuje s tvrzením, aby vedoucí jednotlivých předmětových komisí byli pouze učitelé „služebně starší“. V tomto ohledu s koordinátorkou sdílíme společný názor, a sice že *„délka pracovních zkušeností není zárukou tvořivosti, oblíbenosti a chuti dělat něco navíc. Důležité je, aby tito pedagogové byli kreativní, v kolektivu ostatních učitelů respektováni a oblíbeni a měli chuť na sobě pracovat, vzdělávat se a věnovat nemalou část svého osobního času pro kolektivní práci.“*

V čele týmu by měl být koordinátor, který řídí, dohlíží, poskytuje informace, radí a nakonec i zodpovídá za zdárnou realizaci ŠVP. Možností, kdo bude koordinátorem týmu, je více. A to buďto:

- přímo **ředitel školy**
- dva **koordinátoři** (ředitel a některý z dalších pedagogických pracovníků)
- pouze **člen učitelského sboru**

Základní umělecká škola Liberec, Frýdlantská praktikovala při tvorbě ŠVP ze začátku model, kdy hlavním koordinátorem byl pouze ředitel školy. Ovšem v průběhu tvorby se tato strategie projevila jako nedostačující. Vzhledem k velkému časovému vytížení ředitele byli totiž učitelé nuceni vše zpracovávat v písemné podobě a docházelo tak k nadměrnému zatěžování učitelů administrativními záležitostmi. Jako nedostačující se projevila tato strategie i v tom, že si některá jednání vyžadovala spíše ústní formu, např. při ujasňování si názorů apod., což takto nebylo možné. Proto přistoupila v průběhu tvorby ke změně, a to k modelu dvou koordinátorů. Práce na ŠVP je pak rozdělena - ředitel se účastní všech schůzek a má rozhodující právo, druhý z koordinátorů (v tomto případě zástupkyně ředitele) má na starosti dodržování harmonogramu tvorby ŠVP a vedení užších týmů. V případě ZUŠ Liberec, Frýdlantská má práci na ŠVP na starosti převážně zástupkyně ředitele, která o veškerém dění informuje ředitele.

Témata, která se řešila při tvorbě ŠVP byla tato:

- *upřesnění celkové koncepce ŠVP – jak budou jednotlivé body struktury ŠVP zpracovány, jak konkrétně a podrobně, co bude ŠVP obsahovat navíc, čím se budeme zabývat všichni, čím jen někteří atd.;*

- *ujasnění si a zformulování výchovných a vzdělávacích strategií školy – tj. vytvoření společné představy o budoucím vzdělávání ve škole (jakási společná filozofie školy), vymezení společných postupů, pravidel, jak budeme tuto představu realizovat;*
- *obsahové rozčlenění vzdělávacího obsahu vzdělávacích oborů do studijních zaměření a přiřazení odpovídající časové dotace – tvorba učebního plánu;*
- *zformulování výchovných a vzdělávacích strategií z pohledu vyučovacích předmětů (hledání společných postupů práce učitelů daného zaměření, které podporují strategie školy a vedou k upevnování a rozvíjení klíčových kompetencí žáků), ujasnění si a zformulování dílčích výstupů a učiva v jednotlivých vyučovacích předmětech a ročnících – tj. tvorba vlastních učebních osnov (body 3 a 4 je třeba řešit společně);*
- *propojení průřezových témat s obsahem vzdělávání v jednotlivých ročnících – tvorba ročníkových či celoročních projektů, spolupráce napříč školou;*
- *způsoby hodnocení žáků a autoevaluace školy – co, kdy a jakým způsobem hodnotit, tvorba pravidel a kritérií pro hodnocení a autoevaluaci*

4.6 Organizace školního roku základní umělecké školy

Učitelé se řídí předem jasným plánem práce, který je zpracován na celý školní rok. Po prozkoumání výročních zpráv jsem zjistila, že mezi pravidelné povinnosti učitelů patří pedagogické rady, konající se zhruba jednou za 2 měsíce a odevzdávání podkladů pro měsíčník Kalendář Liberecka, který má na starosti vždy jeden z učitelů určeného oddělení. Ten má za úkol veřejnost informovat o novinkách, úspěších a akcích ZUŠ. Součástí plánu práce jsou samozřejmě i informace týkající se organizace školního roku, jako data začátku a konce školního roku, data prázdnin, vydání vysvědčení apod.

4.7 Prezentace ZUŠ Liberec, Frýdlantská na veřejnosti

Prezentací se v případě ZUŠ rozumí zejména veřejná vystoupení žáků, učitelů či spojení obojího dohromady, popřípadě hostů (např. vystoupí-li žák společně s rodinným příslušníkem či je pozván do ZUŠ). V rámci školy spojením jednotlivých žáků z různých oborů vznikají různá tělesa (orchestry, sbory, kapely, dramatické, výtvarné a taneční kroužky apod.), které významně v reprezentaci školy pomáhají.

ZUŠ Frýdlantská se prezentuje následovně:

- veřejnými vystoupeními
- vernisážemi, výstavami
- výměnnými zájezdy
- soutěžemi
- metodickým centrem
- profilovými CD hudebních oborů ZUŠ

4.7.1 Veřejná vystoupení

Co se týče veřejného vystupování žáků zdejší školy, řadí se ZUŠ Liberec, Frýdlantská ke školám s vysokým počtem konaných veřejných vystoupení. Při bližším rozboru dokumentů se zástupkyní ředitele jsme nebyly schopny spočítat přesný počet konaných veřejných vystoupení, ale dle statistik ve výročních zprávách jsem došla k překvapivým zjištěním. Během školního roku škola uskuteční přibližně 400 veřejných vystoupení. K tomuto číslu jsem dospěla, spočítala-li jsem si všechna doložená veřejná vystoupení, která jsou zapsána ve výročních zprávách za období let 2005 – 2011 a udělala průměr. Do veřejných vystoupení jsem započítala **interní večery hudebního oboru, koncerty a soustředění hlavního oboru ve škole, vernisáže výtvarného oboru, jednorázové pronájmy sálů, akce nehudebních oborů (vč. výjezdů), třídní**

přehrávky hlavních oborů a třídní hodiny nehudebních oborů, počet výjezdů (vystoupení) v tuzemsku a v zahraničí.

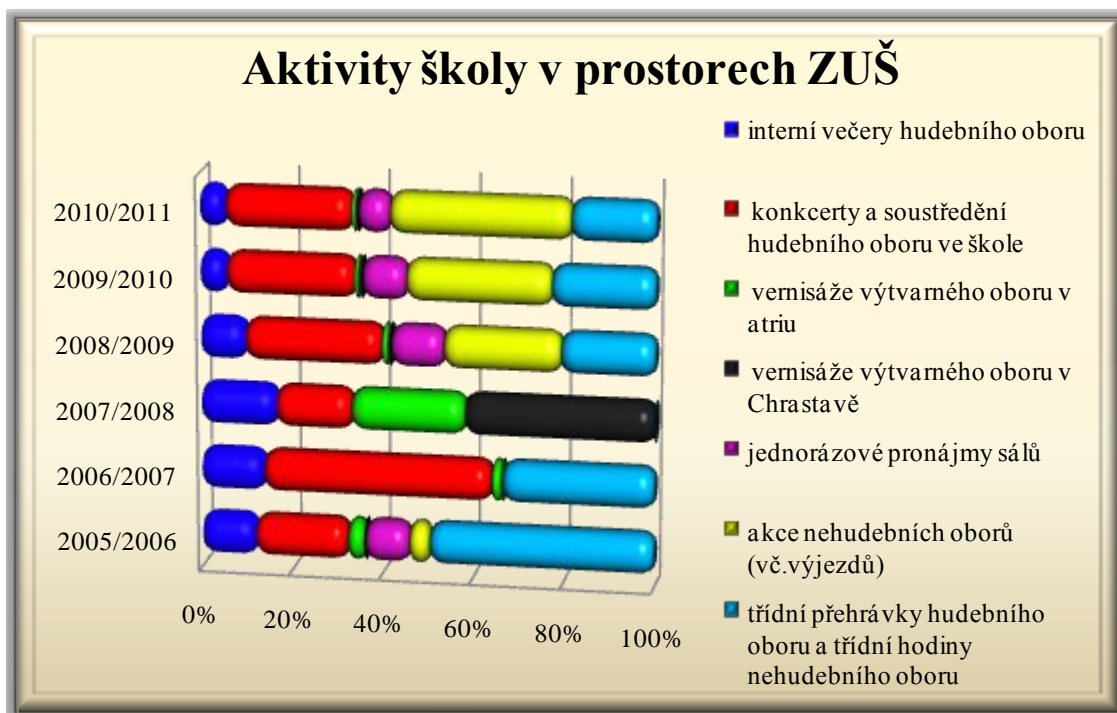
Pro ilustraci rozsáhlé prezentace ZUŠ si zde dovolím uvést tabulky a grafy intenzivnosti, kterou škola vyniká směrem k veřejnosti.

Aktivity školy v prostorech ZUŠ

Tabulka č. 6 Aktivity školy v prostorech ZUŠ

	2005/6	2006/7	2007/8	2008/9	2009/10	2010/11
interní večery hudebného oboru	21	22	2	24	20	19
koncerty a soustředění HO oboru ve škole	36	80	2	73	97	93
vernisaže výtvarného oboru v atriu	7	4	3	4	4	4
vernisaže výtvarného oboru v Chrastavě	-	-	5	1	2	1
jednorázové pronájmy sálů	17	0	0	28	33	23
akce nehudebních oborů (vč. výjezdů)	8	0	0	62	109	132
třídní přehrávky HO a tř. hodiny NHO	87	53	0	50	78	62

Graf č. 4 Aktivity školy v prostorech ZUŠ

Aktivity školy konané mimo ZUŠ

Tabulka č. 7 Aktivity školy konané mimo ZUŠ

Název akce	2005/6	2006/7	2007/8	2008/9	2009/10	2010/11
Počet výjezdů (vystoupení) v tuzemsku	144	162	121	153	146	161
Počet výjezdů (vystoupení) v zahraničí	32	10	17	13	14	14

Graf č. 5 Aktivity konané mimo prostory ZUŠ

4.7.2 Vernisáže

V oblasti výtvarného oboru působí škola na dvou pracovištích, a to přímo v ZUŠ Liberec, Frýdlantská a v dislokovaném pracovišti školy v Chrastavě. Ačkoliv k dlouhodobým vývojovým trendům výtvarného oboru ZUŠ patří prezentace na výstavách v ZUŠ i mimo ni a účast žáků na soutěžích v tomto oboru, je škola v tomto ohledu i tak na velmi dobré úrovni. Do roka se koná přibližně 5 – 6 vernisáží v obou pracovištích dohromady, což se sice může jevit jako relativně nízké číslo, avšak vzhledem k obtížnosti příprav na akce v tomto oboru a množství žáků podílejících se na ní se dá považovat toto číslo za uspokojivé.

Tabulka č 8 Vernisáže

vernisaže výtvarného oboru v atriu	7	4	3	4	4	4
vernisaže výtvarného oboru v Chrastavě	-	-	5	1	2	1

4.7.3 Výměnné zájezdy

ZUŠ se také průběžně podílí na mezinárodních projektech a recipročních⁸⁷ výměnách.

Spolupráce ZUŠ na těchto mezinárodních projektech v období 2005 - 2011:

- ***Stáž*** – projekt ze srpna 2010, jenž finančně podporoval dvoutýdenní prázdninový seminář žáků mladších 15 let klavírního a pěveckého oddělení Szkoly Muzycnej z Jelení Hory a ZUŠ Liberec, Frýdlantská
- ***Euroopera*** – projekt do roku 2013 na území Euroregionu Nisa
- ***Projekt za zachování varhanní hudby budoucím generacím*** – projekt do roku 2014, škola se zde podílí bez jakýchkoliv finančních závazků na obnově historických varhan v kostele St. Johannis v Zittau. Žáci se účastní seminářů zaměřených na hru na historickém nástroji.
- ***Děti hrají symfonickou hudbu dětem*** – projekt do roku 2012, finančně podporuje činnost symfonického orchestru žáků mladších 15 let pěti uměleckých škol
- ***Meeting Music Messiaen*** – tento projekt ve školním roce 2010/11 finančně podporoval vystoupení souboru ZUŠ Liberec, Frýdlantská na akcích konaných leaderpartnerem (Meetingpoint Music Messiaen e. V. Görlitz)

Ostatní projekty za období 2005 - 2011:

- ***Týden oslav 80 výročí založení ZUŠ / Týden umění*** – projekty let 2006/2007, během nichž se v prvním květnovém týdnu na šesti koncertech v Šaldově divadle, Malém divadle, v sále ZUŠ a ve Valdštejnských zahradách v Praze představila téměř polovina všech žáků školy

---

⁸⁷ reciproční = vzájemný, navzájem související

Zahraníční spolupráce s partnerskými školami od roku 2005-2012

- Die Musikschule der Stadt Hoyerswerda, Německo
- Bayerische Philharmonie e.V., Německo
- St. Stephan Gymnasium, Augsburg, Německo
- Europera e.V., Zittau, Německo
- Děkanský kostel St. Johannis, Zittau, Německo
- Jazzfrühling e.V., Neubrandenburg, Německo
- Meetingpoint Music Messiaen, Görlitz, Německo
- Podstawowa Szkoła Muzyczna, Jelenia Góra, Czeplice, Polsko
- Dolnoslezská filharmonie Jelenia Góra, Polsko
- Základná umelecká škola J. Pöschla, Prešov, Slovensko
- Dechový orchestr La Polverosa, Florencie, Itálie
- Dětský sbor, Halle, Německo
- Dětský sbor, Locarno, Itálie
- Dechový orchestr, Valmadrera, Itálie
- Dance Nr.1, Augsburg, Německo
- Muziekschool Amersfoort, Holandsko
- Kulturskolan Halmstad, Švédsko
- Kulturschola Molde, Norsko
- Junge Münchner Philharmonie e.V., Německo

4.7.4 Soutěže

Každým rokem škola vyšle na různé soutěže velké množství svých žáků a je úspěšná ve všech kolech soutěží, ať se jedná o kola školní, okresní, krajská či celostátní, a to nejen v soutěžích jednotlivců, ale také v soutěžích v komorní hře, jazzových a tanečních orchestřích, literárně-dramatického oboru i výtvarného oboru. Výborných výsledků dosahují žáci i v regionálních a mezinárodních soutěžích, přehlídkách a festivalech. Výčet všech soutěží, kde se prezentovali žáci ZUŠ Liberec,

Frydlantská, a jejich výsledků je tak rozsáhlý, že by opět daleko přesahoval rozsah mé práce.⁸⁸

Protože má škola veškeré předpoklady a zázemí pro konání soutěží, bývá i ona hostitelem a pořadatelem těchto akcí. Pro zajímavost zde uvádím tabulku se soutěžemi, které ZUŠ pořádala za posledních sedm let.

Soutěže konané v ZUŠ

Tabulka č. 9 Soutěže konané v ZUŠ

2005/6	Ústřední kolo Národní soutěže ZUŠ ČR ve hře na smyčcové nástroje
2006/7	tři krajská kola soutěží ZUŠ ČR: komorní hra s převahou smyčcových nástrojů, soutěž jazzových a tanečních orchestrů a soutěž Evropa ve škole
2007/8	pořádání ústředního kola soutěže ZUŠ ČR ve hře na smyčcové nástroje
2008/9	_____
2009/10	_____
2010/11	pořadatelství ústředního kola Celostátní soutěže ZUŠ ČR ve hře na smyčcové nástroje

4.7.5 ZUŠ jako metodické centrum

ZUŠ Liberec, Frydlantská slouží také jako metodické centrum, ovšem bez akreditace ministerstva školství. Jen za rok 2010/11 se v ZUŠ uskutečnilo 13 seminářů, z čehož se 12 z nich týkalo zdravé taneční výchovy a jeden se týkal interaktivní tabule. Podotkla bych ovšem, že tato stránka nepatří v porovnání s ostatními možnostmi prezentace školy k nejsilnějším.

⁸⁸ další a podrobnější informace, týkající se tohoto tématu lze nalézt ve výročních zprávách ZUŠ Liberec, Frydlantská, dostupných na webových stránkách ZUŠ

4.7.6 Profilová CD hudebních oborů ZUŠ

Škola od školního roku 2008/2009 pravidelně natáčí každým rokem profilová multimediální CD všech souborů ZUŠ, což je přínosné zejména pro rodiče, kteří se chtějí dozvědět něco více o hudební práci v ZUŠ a zhlédnout ukázkou, jakým způsobem se s dětmi pracuje a k jakým výsledkům je možno se dopracovat společnými silami. Toto je zejména důležité, pokud se rodiče chystají děti do školy teprve přihlásit. Pro některé studenty a rodiče pak zůstává CD jako vzpomínka na krásná léta strávená v této ZUŠ. Alespoň to jsem se tedy dozvěděla z odpovědí některých rodičů, se kterými jsem měla možnost si promluvit během pauzy v šatně ZUŠ, když jsem čekala na vyplnění některých dotazníků k této diplomové práci.

4.7.7 Počty přijatých žáků ke studiu v uměleckých školách

O prestiži školy vypovídají také dosažené výsledky vzdělávání ZUŠ. V této oblasti ZUŠ vyniká vysokými počty žáků přijatých na umělecké školy, tedy takových žáků, kteří se po studiu ZUŠ věnují svému oboru profesionálně, nikoli pouze na amatérské úrovni. Níže uvádím nejprve tabulku č. 10., kde lze vyčíst počty žáků přijatých na umělecké školy, a to od roku 2005-2011. Počty žáků jsou udány z celkového počtu přijatých žáků v daném školním roce a z různých vyučovaných oborů, nikoli pouze z jednoho oboru. Poté uvádím v tabulce č. 11 statistiku žáků přijatých na umělecké školy, ale tentokrát v jednotlivých oborech (opět v rozmezí let 2005-2011).

Celkové počty žáků přijatých na umělecké školy v letech 2005-2011

Tabulka č. 10 Celkové počty žáků přijatých na umělecké školy v letech 2005-2011

Rok	2005/6	2006/7	2007/8	2008/9	2009/10	2010/11
Počet žáků	19	15	18	18	25	26

**Počty žáků přijatých na umělecké školy v jednotlivých oborech
v letech 2005-2011**

**Tabulka č. 11 Počty žáků přijatých na umělecké školy v jednotlivých oborech
v letech 2005-2011**

rok	2005/6	2006/7	2007/8	2008/9	2009/10	2010/11
Hudební obor	6	7	5	8	8	6
Literárně-dramatický obor	2	0	1	1	2	4
Výtvarný obor	10	8	12	9	15	17
Taneční obor	1	0	0	0	0	0

4.7.8 Známí absolventi ZUŠ

- herci: Dagmar Bláhová, Oldřich Kaiser, Karel Zima, Tomáš Procházka, Petr Jeništa, Pavel Tesař
- klavíristé: Arnošt Střízek, Zdeněk Hnát, Eva Šilarová
- vilooncelisté: Marek Jerie, Jan Zvolánek
- sólisté ND: Luděk Vele, Aleš Briscein, Iveta Jiříková
- výtvarník: Roman Karpaš
- dirigent: Martin Doubravský
- filosofka: Markéta Křenková
- dramaturgyně: Magdaléna Bittnerová
- režisér: Ivan Rajmont
- žurnalistka: Jana Říhová
- bicista: Martin Šulc
- baskytarista: Martin Lehký
- sólistka opery Mnichov: Hana Kružíková-Minutillo
- spisovatelka: Jana Machálová
- novinářka: Marcela Augustová

Významní sponzoři ZUŠ:

- ČSOB
- SYNER - stavebně-inženýrská společnost
- BOGO – elektrické vozíky
- SYNER nadace

Mediální partneři:

- RTM TV
- RADIO DOBRÝ DEN
- ČESKÝ ROZHLAS SEVER
- RADIO CONTACT LIBEREC

4.7.9 Názory učitelů na možnost prezentace

Zdálo by se, že v této ZUŠ nemůže dojít k tomu, že by měl učitel nedostatek prostoru, termínů či možností ukázat a prodat dřinu a to, co se byli schopni žáci s učitelem společnými silami naučit. Po rozhovoru s ředitelem školy a učiteli jsem byla vyvedena z omylu. Právě díky obrovskému počtu žáků a jednotlivých tříd má každý učitel možnost prezentace své třídy pouze zhruba jednou do roka, což je naprosto nedostačující. Řeší tak obdobný problém, jako většina ZUŠ s velkým počtem žáků a tříd jednotlivých oborů. Aby byl zajištěn dostatečný prostor pro seberealizaci a uspokojení potřeb jak učitelů, tak žáků, využívá tedy škola alternativních řešení. Na škole pak tedy funguje spousta souborů, které mohou žáci navštěvovat:

- *Bambini (smyčcový soubor pro začátečníky)*
- *Big Band (soubor provozující jazzovou hudbu)*
- *Dechsol (dechový soubor pro začínající i pokročilé žáky)*
- *Dudáček (lidový soubor)*
- *Jazz Girls*
- *Jazz Challenge (vyučuje umění improvizace, jazzového fázování, hry podle sluchu apod.)*

- *Jazzová příprava*
- *Junioři (soubor pro starší žáky, navazují na přípravný soubor Bambini)*
- *La Follia (soubor složený ze středně pokročilých a pokročilých hráčů na kytaru)*
- *Sambinha (pro žáky mladších ročníků, kde se poprvé setkávají s komorní hrou)*
- *Severáček (výběrový pěvecký soubor)*
- *Symfonický orchestr (pro všechny žáky 6. a vyšších ročníků ZUŠ, kteří hrají na nástroje zastoupené v symfonickém orchestru)*

Protože prezentace ZUŠ Frýdlantská je velice rozsáhlá a bohatá, nelze ji zde celou uveřejnit.⁸⁹

---

⁸⁹ Další a podrobnější informace k této kapitole lze nalézt ve výročních zprávách ZUŠ Liberec, Frýdlantská, dostupných na webových stránkách ZUŠ

5 Dotazník pro žáky ZUŠ

Poté, co jsem udělala rozhovor s ředitelem školy, zpracovala jsem dotazník pro děti, jehož cílem bylo zjistit pohled žáků na jejich ZUŠ. Zajímaly mě odpovědi na otázky, týkající se jejich výuky, učitelů (názory apod.) či přípravy do hodin (otázkou nedostatečné přípravy žáka na hodinu se totiž zabývá ve své praxi téměř každý učitel). Připraveno bylo celkem 100 dotazníků. První pokus o rozdělení dotazníků měla na starost, dle pokynů ředitele, zástupkyně ředitele. Zpět se jí ovšem vrátila pouze mizivá část a to kvůli tomu, že k většině učitelů se dotazníky ani nedostaly (jak jsem posléze zjistila). Když jsem se učitelů dotazovala, zda se k nim dotazník dostal a měli ho možnost vyplnit, bylo mi sděleno, že *„pouze něco leželo ve sborovně, ale nikdo nedostal žádné pokyny, a tak jim nevěnovali pozornost, nebo si jich vůbec nevšimli.“* Následně jsem tedy se svolením ředitele ZUŠ dotazníky rozdala mezi děti v hodinách sama, a také je sama instruovala a po vyplnění rovnou vybrala nazpět. Nesmírnou výhodou byla možnost být při vyplňování dotazníků s dětmi v některých třídách sama, tj. bez učitelů, ke kterým žáci do hodin docházejí. Tuto možnost jsem dostala od ředitele školy, protože jsem sama učitelkou, i když v jiné ZUŠ. Žáci se tak nebáli odpovídat na otázky pravdivě a bylo možno s nimi vést po vyplnění dotazníku i krátký rozhovor, týkající se jejich vyučujících. Se stovkou připravených dotazníků mi bylo umožněno se během výuky setkat s 61 žáky, kteří nakonec dotazníky vyplnili a odevzdali.

Dotazník se skládá z 19 otázek; otázky č. 1, 8, 18, 19 jsou otázky uzavřené, č. 3, 4, 6, 7, 9, 10, 13, 14, 15, 17 otázky polouzavřené, č. 2, 5, 11, 12, 16 otázky otevřené. U otázek polouzavřených i uzavřených mohli žáci pro lepší a kvalitnější vyhodnocení zaškrtnout více odpovědí na jednu otázku. Věk dotazovaných žáků se pohyboval v rozmezí 10 - 15 let a vybraný vzorek žáků se týkal hudebních i nehudebních oborů ZUŠ.

5.1 Výsledky dotazníku pro žáky:

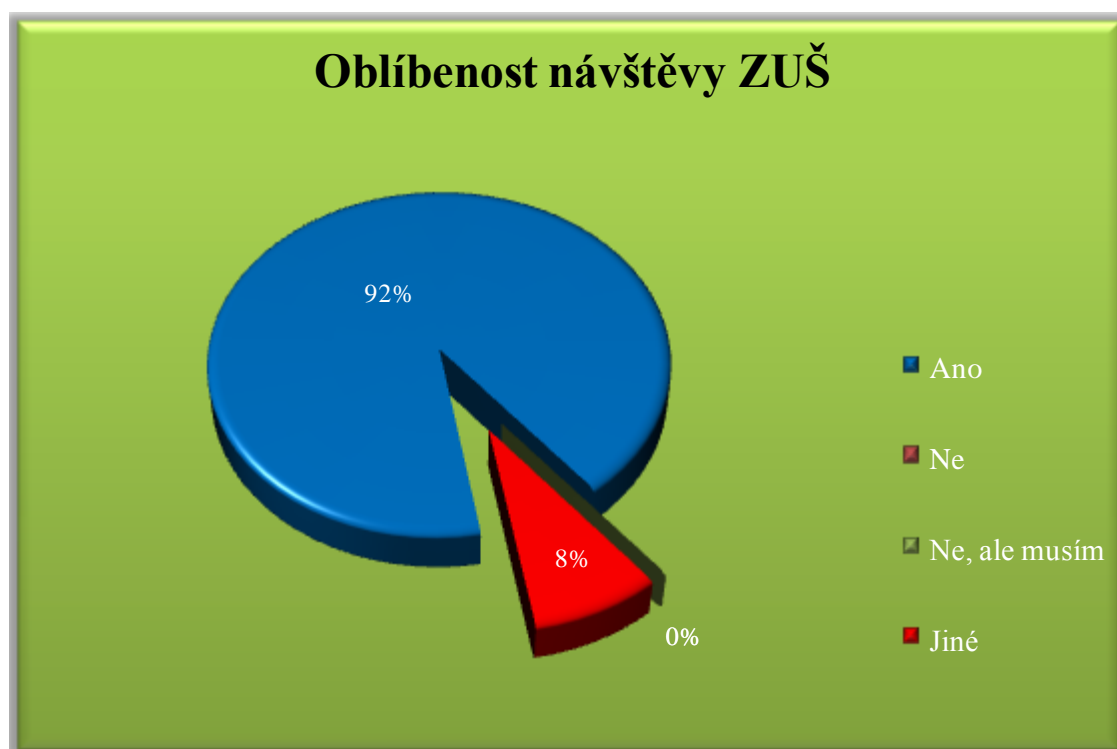
1) Oblíbenost návštěvy ZUŠ

Základním požadavkem kladeným na učitele je, aby se žák do školy těšil. Moje otázka tedy hledala odpověď na to, je-li tento požadavek u žáků této školy naplněn.

Tabulka č. 12 Oblíbenost návštěvy ZUŠ

Navštěvuješ tuto ZUŠ rád(a)?	Odpovědi žáků v absolutních číslech	Odpovědi žáků v relativních číslech
Ano	56	92%
Ne	0	0%
Ne, ale musím	0	0%
Jiné	5	8%

Graf č. 6 Oblíbenost návštěvy ZUŠ

Jak nám graf č. 6 ukazuje, školu navštěvuje s radostí 56 žáků, tedy 92% z celkového počtu dotazovaných, čímž byl splněn základní předpoklad pro další výchovu a vzdělávání žáků. Splnilo se tím také přání ředitele a učitelského sboru, aby žáci navštěvovali ZUŠ rádi. Pouhých pět žáků, tedy 8% z celkového množství tázaných žáků, neodpovědělo ani „ano“, ani „ne“. Ukázalo se, že jim chybí odpověď „někdy“ (resp. „jak kdy“), anebo odpovídali, že je baví pouze jedna část předmětu (v případě hudebního oboru např. nástroj ano, ale hudební nauka už ne). Důvody mohou být různé, např. malá motivace žáka, nerespektování potřeb žáka, aktuální stav žáka apod. Za velice pozitivní lze označit skutečnost, že ani jeden z žáků neodpověděl na otázku „ne“. Lze tedy říci, že se učitelům daří vytvářet pozitivní školní klima, které je důležité k tomu, aby se žák do ZUŠ těšil. Z odpovědi, že žáka baví pouze část předmětu, lze usuzovat, že na vině může být například dlouhodobější negativní třídní klima, špatné vyučovací metody učitele daného předmětu apod.

2) Proč navštěvuješ tuto ZUŠ? (napiš svými slovy)

Položením této otázky jsem chtěla zjistit, zdali žáci chodí do školy pouze na základě rodičovského přání (což je velmi častým jevem, se kterým se ve své praxi setkávám), nebo je-li jejich motiv jiný. Na otázku, proč žáci navštěvují ZUŠ, povětšinou odpovídali, že je jejich obor baví, docházejí do něj rádi a chtějí se v něm zdokonalit. Mezi další důvody, proč žáci navštěvují tuto ZUŠ, pak patří přítomnost kamaráda ve škole, dále fakt, že je tam rodiče „dovedli“, nebo že se prostě a jednoduše chtějí něco naučit.⁹⁰

3) Příčina nedostatečné přípravy žáka na hodinu

V této otázce jsem se zaměřila na učitelé nejčastěji řešené téma, o kterém slýchávám a s nímž se setkávám i ve své vlastní praxi. Tímto tématem je příprava žáka do výuky. Zajímalo mne, zdali je i na této ZUŠ problém nedostatečné přípravy aktuální, či nikoli. Žákům byla nabídnuta polouzavřená odpověď, tudíž měli možnost zatrhnout více odpovědí najednou.

---

⁹⁰ plné znění odpovědí lze nalézt v příloze IV.

Tabulka č. 13 Příčina nedostatečné přípravy žáka na hodinu

Špatný přístup učitele	5
Těžký studijní materiál	4
Málo času na cvičení/přípravu	13
Mnoho dalších aktivit	31
Nesprávný přístup ke cvičení	21
Jiné	1

Při analýze těchto odpovědí (viz tabulka č. 13) vyšlo najevo, že **příčina nedostatečné přípravy je** v tomto testovaném vzorku žáků **převážně na straně žáka**. Mezi nejčastější odpovědi žáků pak patřilo, že mají **málo času na cvičení, mnoho dalších aktivit anebo zaujali nesprávný přístup ke cvičení**. Pro učitele je to na jednu stranu „milé“ zjištění (vina není dávana jim), ovšem na druhou stranu bychom se měli zabývat otázkou, jak **žáka podchytit a namotivovat** tak, aby pro něj obor byl zajímavější a věnoval mu větší pozornost. Z odpovědí, kde žáci uvedli, že příčinou nedostatečné přípravy je špatný přístup učitele či těžký materiál, lze usuzovat, že pokud by byla vina na straně učitele, jednalo by se zřejmě o nezohlednění individuálních možností žáka. Pouze v jednom případě žák označil odpověď „jiné“, kde uvedl, že přípravu někdy nestihne, zapomene anebo se mu nechce. Důležité je hlavně vést žáky k tomu, jak **efektivně a správně cvičit**, aby dosáhli kýžených výsledků. Předejdeme tak tomu, aby žák zbytečně neztratil o daný obor zájem tím, že bude věc např. tisíckrát „omílat“ dokola, avšak bez výsledku.

4) Jaká je podle Tebe optimální doba, potřebná ke kvalitní přípravě na hodinu?

Na tuto otázku jsem se zaměřila z důvodu, že doba, kterou žák vynaloží na přípravu do vyučování, bývá obvykle úměrná jeho výsledkům. To znamená, že čím delší čas žák přípravě věnuje, tím lepší výsledky většinou má. To ovšem platí

za předpokladu, že žák ví, jak správně a efektivně cvičit či postupovat v zadaném domácím úkolu. Zajímavá je tato otázka i z toho hlediska, jaký názor na ni mají učitelé a jaký naopak žáci samotní. Otázka byla opět polouzavřená, aby měl žák širší možnosti, jak odpovědět.

Tabulka č. 14 Jaká je podle Tebe optimální doba, potřebná ke kvalitní přípravě na hodinu?

Hodina za týden	8
Více, než hodina za týden	14
Jak kdy	15
Hodně času, ale já ho nemám	13
Nevím	5
Jiné	9

Z výše uvedené analýzy dat nám vyplývá, že většina žáků sice ví o nutnosti věnovat přípravě více času, ovšem z nějakých důvodů se jim „ho buď nedostává“ anebo se domnívají, že je potřeba věnovat přípravě pouze tolik času, na kolik jim podle jejich uvážení přijde úkol těžký. Z toho bychom mohli vyvodit i takový závěr, že žáci necítí potřebu systematického cvičení. Proto je nutno se touto otázkou dále (v učitelské praxi) zabývat. Je tedy třeba využít svých psychopedagogických a komunikativních kompetencí, tím žáky více motivovat a zdůrazňovat jim, že „bez práce nejsou koláče“. Je samozřejmě dobré, pokud do této oblasti zpočátku zapojíme i rodiče, kteří budou na systematickosti dohlížet. Co se týče starších žáků, bývá oblast cvičení poháněna většinou vnitřní motivací. Je naprosto jasné, že příprava do hodin hudebního oboru v délce 15 minut denně je u starších žáků ve vyšších ročnících naprosto nepostačující k tomu, aby mohli dosáhnout uspokojivých výsledků. Je samozřejmě potřeba přihlížet k individuálním vlastnostem žáka, ale zároveň je třeba rozvíjet i jeho osobnostně-sociální kompetence. Ti žáci, kteří v odpovědích zvolili možnost „jiné“, většinou uváděli, že jejich příprava do hodiny trvá 15 – 30 minut denně, popřípadě že záleží na konkrétním žákovi a na jeho talentu.

5) Jak dlouho se většinou Ty sám(a) věnuješ přípravě na hodinu?

Poté, co jsem v předchozí otázce zkoumala, jaká je podle žáků optimální doba přípravy na vyučování, jsem žákům záměrně položila otázku, jaký čas věnují oni sami přípravě do vyučování. Chtěla jsem zjistit, zda budou odpovědi žáků korespondovat s odpověďmi k otázce předchozí, tedy zda se představa žáků o době cvičení shoduje i s jejich vlastní dobou přípravy do hodin hlavního oboru.

Z odpovědí se ukázalo, že všichni žáci – tedy žáci výtvarného, hudebního i dramatického oboru - věnují přípravě do hodin svého oboru průměrně stejný čas, a to asi 30 minut týdně. **Žáci výtvarného oboru** odpovídali, že **necítí potřebu přípravy**, a to vzhledem k povaze oboru. Pokud se připravují, pak tento čas většinou věnují pouze přípravě pomůcek do hodiny. U **žáků hudebního oboru** časy na přípravu kolísají, v hrubém průměru se jedná o **30 minut až 1 hodinu týdně**. To koresponduje s odpověďmi žáků na otázku předchozí, neboť každý žák nahlíží na nutnost přípravy individuálně. **Žáci dramatického oboru** (dle jejich názoru) potřebují k přípravě také asi **půl hodiny týdně**, aby se naučili potřebné texty.⁹¹

6) Pomáhají Ti s domácí přípravou na hodinu rodiče?

Tuto otázku jsem položila spíše ze zvědavosti, protože mě zajímalo, zdali nemůže za úspěchy žáků v této ZUŠ stát třeba větší ochota rodičů podílet se na podněcování dítěte a pomáhat mu v domácí přípravě na hodinu.

Tabulka č. 15 Pomáhají Ti s domácí přípravou na hodinu rodiče?

Ano	4
Někdy	20
Ne, nemají na to čas	4
Ne	25
Jiné	0

⁹¹ plné znění odpovědí lze nalézt v příloze V.

Vzhledem k tomu, že posuzovaná skupina žáků byla ve věkovém rozmezí 10 - 15 let, není překvapující, když žáci odpověděli, že s domácí přípravou jim rodiče nepomáhají, anebo že jim pomáhají „někdy“. Žáci jsou ve věkovém období, kdy nabývají dojmu, že všechno zvládnou sami a všechno vědí nejlépe. To také dokládají upřesňující vpisky dětí v dotaznících, kde většinou zaznívá, že „pomoc nepotřebuji“ a „všechno zvládají sami“. Skutečnost může být samozřejmě jiná, nicméně tento okamžik je potřeba ve vzdělávacím procesu včas zachytit a v případě učitele s ním citlivě pracovat. Je to doba, kdy žáci hledají svůj vzor, hledají sami sebe, jsou již schopni samostatnější práce a hlavní zájem hledají v kolektivu. Proto je vhodné dítě motivovat především kolektivním vyučováním. Schopnost samostatně se připravovat může být samozřejmě také známkou toho, že učitel ve výchově a vzdělávání užívá dobrých strategií a výchovných metod, anebo žák využívá při přípravě do vyučování dobrých učebních stylů a postupů.

7) **Připravuješ se na hodiny v ZUŠ s chutí?**

Tuto otázku jsem položila záměrně. Chtěla jsem zjistit, zda za úspěchy této školy nestojí také to, že žáci se na hodiny připravují rádi a s chutí (či analogicky, že nejsou do přípravy nuceni rodiči apod.). Většinou jsou totiž úspěšní ti žáci, kteří jsou poháněni vnitřní motivací, na rozdíl od těch, kteří jsou ke cvičení nuceni, či jen „odloženi“ na hodinu apod.

Tabulka č. 16 Připravuješ se na hodiny v ZUŠ s chutí

Vždy	6
Spíše ano	20
Občas	20
Spíše ne	5
Nechce se mi cvičit	10
Nutí mě cvičit	1

Odpovědi na tuto otázku nebyly vzhledem k věku dotazovaných žáků nijak překvapující. Šest žáků odpovědělo, že se na hodiny připravují „vždy“, což se ale v dnešní době, kdy žáci mívají spoustu jiných zájmů, stává spíše raritou a svědčí to pravděpodobně o správné motivaci žáka. Odpověď „spíše ano“ a „občas“ zaškrtnulo dohromady celkem 40 žáků, což lze pokládat za jeden z předpokladů pro práci se žákem na ZUŠ, protože jen takový žák, který se na hodinu hlavního oboru připravuje s chutí, dosahuje obvykle uspokojivých výsledků a navštěvuje svůj obor s radostí. Ani patnáct žáků, kteří zvolili možnost „spíše se nepřipravuji“ či „nechce se mi cvičit na hodinu“, také ve srovnání jinými ZUŠ nepřekvapí. Žáci v těchto letech totiž mívají spoustu jiných zájmů. Na vině samozřejmě může opět být např. nedostatečná motivace žáka, nebo situace, kdy rodiče žáka k přípravě mohou nutit (jeden žák dokonce v odpovědi uvedl, že ho rodiče ke cvičení nutí výhrůžkami).

8) Chodí s Tebou rodiče do hodin?

Po prozkoumání školního řádu jsem zjistila, že rodiče mají možnost být přítomni, po domluvě s učitelem, na hodině svého dítěte. Zajímalo mě tedy, zda této možnosti rodiče využívají a zdali vůbec žáci mají zájem a potřebu, aby s nimi rodiče v hodině byli.

Tabulka č. 17 Chodí s Tebou rodiče do hodin?

Ano	0
Občas	0
Ne	27
Ne, nemají na to čas	6
Ne, nepřeji si to	13
Ne, učitel si to nepřeje	4
Nemusejí, není to potřeba	25
Ne, nemají zájem	4
Jiné	0

Z uvedených odpovědí vyplývá jediný závěr: rodiče možnosti navštěvovat hodiny svých dětí (zřejmě také k přihlédnutím k jejich věku a časovým možnostem rodičů) nevyužívají. Tento výsledek proto nebyl příliš překvapující. Naopak se mi potvrdilo to, co sama ve své praxi pozoruji. Děti bývají doprovázeny rodiči na hodinu zhruba pouze do sedmi let dítěte. Kdyby byly otázky kladeny mladším žákům, mohl by být výsledek jiný.

9) Jsi spokojen(a) s tím, jak Ti učitel(ka) dokáže vysvětlit či poradit s látkou (věcmi)?

Základním předpokladem učitele je, aby si žák při domácí přípravě věděl rady se zadaným úkolem, tedy aby mu zadanou látku učitel dostatečně vysvětlil, ukázal mu možná úskalí, se kterými se může při přípravě setkat a dokázal mu poradit s každým problémem, který se vyskytne. Proto mě zajímalo, jak žáci ohodnotí učitele ZUŠ Liberec po této stránce, tedy zda mají pocit, že jim jejich učitelé látku vysvětlují dostatečně, aby vše zvládali sami a neměli s domácí přípravou problém. V některých případech totiž otázka nedostatečného vysvětlení látky může vést k chybnému nacvičení zadané látky, nechuti či k úplnému odrazení žáka od domácí přípravy, obavy z neúspěchu apod.

Tabulka č. 18 Jsi spokojen/a s tím, jak Ti učitel/ka dokáže vysvětlit či poradit s látkou (věcmi)

Ano, jsem spokojen(a)	43
Spíše nespokojen(a)	1
Jak kdy	11
Ne, nejsem spokojena	1
Většinou si musím poradit sám(a)	1
Jiné	0

Z uvedených odpovědí je zřejmé, že většina dětí (43 dotazovaných žáků) je spokojena s tím, jak jim jejich učitelé dokážou vysvětlit studijní látku a pomoci jim s případným problémem, který se při domácí přípravě vyskytne. Tito žáci pak většinou nemívají žádné problémy s domácí přípravou, ani netrpí např. strachem přijít za učitelem a zeptat se ho na problém, se kterým si neví rady. U těch, kteří odpověděli „jak kdy“ (11 žáků), byly většinou v dotazníku uvedeny ještě poznámky, například: „záleží, jakou má učitel náladu“ či „někdy to s vysvětlováním až moc přehání“. U žáka, který odpověděl, že „není spokojen“ a „musí si poradit sám“, byla stanoviska dána špatným vztahem mezi ním a učitelem oboru. Tuto skutečnost jsem měla možnost zjistit při bližším rozhovoru právě s tímto žákem (během osobního výběru dotazníků).

10) Jakým způsobem Tě hodnotí Tvůj učitel(ka)?

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, jakým způsobem učitelé své žáky převážně hodnotí a zdali splňují požadavek ředitele na dvojí hodnocení žáků (tento požadavek ředitel školy uvádí v odpovědi na otázku „jaká vlastnost by určitě učiteli neměla chybět“ v podkapitole 4.4.5).

Tabulka č. 19 Jakým způsobem Tě hodnotí Tvůj učitel/ka

Pouze ústně	7
Pouze písemně	1
Ústně i známkou	38
Hodnotím se sám	2
Vždy jen známkou	3
Jiné	1

Z výsledků vyplývá, že většina učitelů dotazovaných žáků požadavek dvojího hodnocení splňuje. 38 dotazovaných žáků totiž odpovědělo, že jsou hodnoceni ústně i písemně, 7 žáků pak pouze ústně, 1 žák písemně, 2 žáci se mohou hodnotit sami a 3 žáci jsou hodnoceni vždy jen známkou.

11) Jaký je Tvůj učitel/ka?

Zde jsem se chtěla dozvědět, jaký mají žáci názor na svého učitele - zda jsou s ním spokojeni, nebo zdali k němu mají nějaké výhrady. Dále jsem se také chtěla dozvědět, jaké vlastnosti nejčastěji žáci na svém učiteli pozorují, na které se soustředí.

K nejčastějším odpovědím, které jsou uvedeny v plném znění v příloze VI., vyšlo najevo, že učitelé žáků jsou většinou „hodní“, „chytří“, „přísní, ale přitom spravedliví“. Celkový názor žáků je tedy ve většině případů kladný. Vyskytla se však i odpověď, že učitel/ka je „nepříjemný/á, zasedlý/á“, ovšem pouze v jednom případě. To ukazuje spíše na žákovy antipatie vůči učitelí.⁹²

12) Má Tvůj učitel/ka nějaké špatné vlastnosti, které se Ti nelíbí? Pokud ano, tak jaké?

Tato otázka byla pro mne jako pro učitele velice zajímavá. Chtěla jsem se dozvědět, co žáci na učitelích nemají rádi, tedy, čeho bychom se my, učitelé měli vyvarovat.

Z odpovědí vyplývá, že si žáci nepřejí učitele „nepříjemné“, „hodně přísné“, „náladové“, takové, „kteří je nevyslechnou“, „jsou mrzutí“, „vylévající si zlost z předchozích hodin“, „kteří neumí ocenit“, ovšem ani ne „příliš hodné“. Čtyři žáci pak odpověděli, že jejich učitelé „asi nemají žádné špatné vlastnosti“ a 36 zbylých žáků se vyjádřilo tak, že jejich učitelé „nemají žádné špatné vlastnosti a jsou s nimi naprosto spokojeni“.⁹³

13) Jsi rád, když si s Tebou učitel(ka) povídá v hodině i o jiných věcech, než jen týkajících se ZUŠ? Třeba ze života?

Touto otázkou jsem se chtěla dozvědět, jestli jsou žáci potěšeni či jsou-li vůbec přístupni k debatě, pokud si s nimi učitel chce promluvit i o věcech, které se

---

⁹² plné znění odpovědi lze nalézt v příloze VI.

⁹³ plné znění odpovědi lze nalézt v příloze VII.

netýkají ZUŠ. Cítí-li vůbec potřebu mluvit s učitelem o jiných věcech, než týkajících se je jich předmětu.

Tabulka č. 20 Jsi rád, když si s Tebou učitel(ka) povídá v hodině i o jiných věcech, než je týkajících se ZUŠ? Třeba ze života?

Ano	33
Občas	17
Ne	1
Nechci se o tom bavit	2
Učitel(ka) se mě neptá	3
Ráda bych, ale není na to čas	2
Jiné	1

Z výsledků v tabulce vyplývá, že většina žáků je k debatě přístupna a téměř polovina z dotazovaných žáků vyplnila odpověď, že jsou rádi, když s nimi učitel hovoří i o jiných věcech, které se zrovna přímo netýkají jejich výuky. Z toho lze usuzovat, že žáci v této ZUŠ mají k učitelům převážně kladný vztah, což je ve výchovně-vzdělávacím velmi důležité.

14) Je pro Tebe důležité, aby ses mohl(a) na učitele/ku obrátit s jakýmkoli problémem?

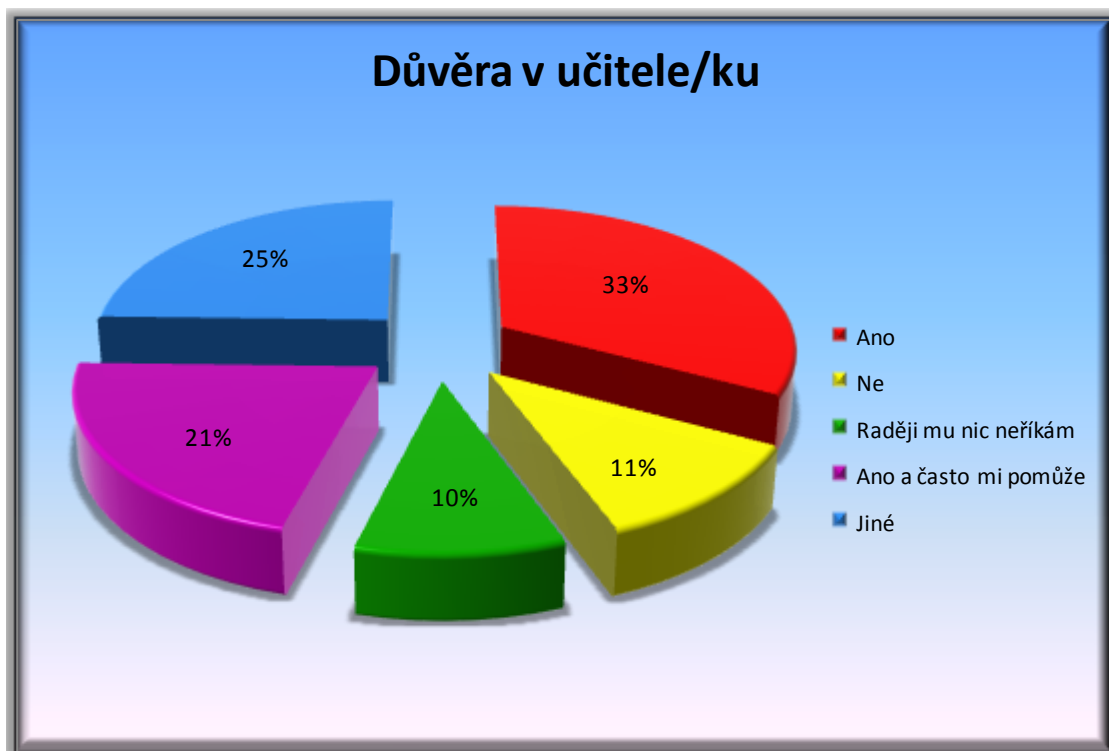
V souvislosti s výchovou a vzděláním je důležitá také otázka důvěry a komunikace mezi žákem a učitelem. Tyto prvky jsou pro učitele důležité zejména při utváření dlouhodobého pozitivního třídního klimatu a příznivé atmosféry v každé hodině. Učitel by měl tuto složku také zohlednit v individuálním přístupu k žákovi. Měl by mu nabídnout možnost pomoci s čímkoli, když to bude v jeho silách. Na druhou stranu by však neměl žáka nutit, pokud sám nemá zájem. Důvěra je něco, co se buduje dlouho a s čím musí učitel zacházet opatrně. Pokud by tuto důvěru porušil a žáka zklamal, mohl by žáka negativně motivovat, mohla by to být příčina špatné atmosféry či špatné komunikace mezi učitelem a žákem apod. Naopak, pokud žák cítí v učiteli oporu, důvěru apod., má učitel o to větší šanci, že se dítě bude do hodin těšit

a může ho tak lépe poznat a pomoci mu s případnými problémy. Proto mě zajímalo, zda je pro učitele ZUŠ tato stránka také podstatná, jelikož žáci se svými učiteli v ZUŠ netráví zdaleka tolik času, jako např. na ZŠ, kde jsou se svými učiteli v každodenním kontaktu.

Tabulka č. 21 Je pro Tebe důležité, aby ses mohl(a) na učitele/ku obrátit s jakýmkoli problémem?

Ano	20
Ne	7
Raději mu nic neříkám	6
Ano a často mi pomůže	13
Jiné	15

Graf č. 7 Je pro Tebe důležité, aby ses mohl(a) na učitele/ku obrátit s jakýmkoli problémem?

Z čísel, uvedených v tabulce č. 21 a grafu č. 7 vyplývá, že 20 žáků (33%) odpovědělo „ano“ a 13 žáků (21%) odpovědělo „ano a často mi pomůže“. Tyto dvě odpovědi tedy pokrývají více než polovinu všech dotazovaných žáků a je tedy naprosto jasné, že žáci oceňují a potřebují učitele, kterému budou důvěřovat a mohou se na něj obrátit s jakýmkoli problémem. I v případech, kdy žáci označili v dotazníku odpověď „jiné“, nakonec shodně psali „jak kdy“, čímž vlastně dali najevo, že občas je pro ně důvěra za strany učitele také důležitá. Dohromady tedy 48 žáků (79%) uvedlo, že je pro více či méně důležité mít ve svého učitele důvěru. Z toho je jasně patrné, že na této škole se těší učitelé poměrně velké důvěře, což se také může kladně odrážet ve výjimečných výsledcích, kterých tato škola dosahuje. Z pohledu pedagogického a také vzhledem k teoretické části této práce můžeme zhodnotit, že učitel, který má žákovu důvěru, má větší šanci žákovi vytvořit příjemnou třídní atmosféru, využít důvěry ve prospěch žáka a na základě toho ho i citlivěji a rychleji přiblížit cíli, tzn. například odbourat překážky, které by mohly bránit v cestě k lepším výsledkům a dalšímu vývoji v daném oboru. Učitel tedy dostává šanci zvolit vhodnější strategie při výchovně-vzdělávacím procesu žáka.

15) Domníváš se, že Tě Tvůj učitel(ka) dokáže dostatečně motivovat (nadchnout)?

Otázka motivace je důležitým aspektem učitele ZUŠ. Správně motivovaný žák se do školy těší, na hodiny se připravuje s chutí a většinou tomu odpovídají i dosažené výsledky. Proto mne zajímalo, zda se učitelům v této ZUŠ daří splňovat, alespoň podle žáků, jeden z cílů základního vzdělávání.

Tabulka č. 22 Domníváš se, že Tě Tvůj učitel(ka) dokáže dostatečně motivovat (nadchnout)?

Ano	40
Snaží se	21
Spíše ne	0
U mne to nemá smysl	2

Ne	0
Spíše mne odrazuje	2
Jiné	2

Z výsledků vyplývá, že u většiny učitelů existuje minimálně snaha žáka motivovat (nadchnout pro svůj obor) dostačující. Otázka motivace dětí na ZUŠ je totiž v dnešní době naprostou prioritou většiny ZUŠ. U odpovědi „jiné“ žáci napsali „jak kdy“, což se dá považovat za zcela normální vzhledem k tomu, že tato stránka výuky může být ovlivněna atmosférou, momentálním naladěním žáka apod. Zároveň tím byla potvrzena i slova ředitele školy, „že se mu snad daří vybírat kvalitní učitele do svého učitelského sboru“, tzn., že dobrý a kvalitní učitel splňuje jeden z důležitých aspektů, kterým je umění žáky správně a pozitivně motivovat.

16) Jak si představuješ ideálního učitele/ku?

V otázce č. 12 jsem dostala částečnou odpověď, jací bychom my učitelé být neměli (co na nás žáci rádi nemají). Jakého učitele by si tedy žáci vlastně přáli?

Výsledek je takový, že by si žáci přáli učitele „hodného“, „trpělivého“, „který jim se vším pomůže“, „upřímného“, „přátelského“, „milého“, „motivujícího“, „přívětivého“, „přiměřeně přísného“, „spravedlivého“, „vtipného“, „umějíciho si zjednat klid“, „ochotného“, „ne vzteklého“, „inteligentního“, „aby uměl dělat ústupky“, „který by uměl nalít vědomosti do hlavy“ a „mluvit i o jiných věcech, než pouze o hudbě“.⁹⁴

⁹⁴ plné znění odpovědí lze nalézt v příloze VIII.

17) Vystupuješ veřejně rád/a?

Veřejné vystupování je u žáků většinou ne moc oblíbenou činností, zejména, co se týče hudebních oborů. Zajímalo mě tedy, jak veřejné vystupování vnímají žáci této ZUŠ.

Tabulka č. 23 Vystupuješ veřejně ráda?

Ano	20
Občas	23
Nevím	2
Ne	8
Ne, bojím se	6
Jiné	3

Vzhledem k tomu, že 14 žáků odpovědělo na tuto otázku buď „ne“ anebo „ne, bojím se“, lze jednoznačně říci, že se tento problém na ZUŠ Liberec vyskytuje také. Na druhou stranu však plných 43 žáků odpovědělo, že vystupují „rádi“ anebo „občas rádi“; 2 žáci „nevěděli“. V odpovědi „jiné“ pak žáci psali, že „ano, ale pouze s některým ze spolužáků“.

18) Jaká veřejná vystoupení upřednostňuješ?

Cílem této mé otázky bylo zjistit, jestli se ZUŠ daří uplatňovat strategii pro jednu z osobnostně sociálních kompetencí žáků, které uvádí ve svém ŠVP a zároveň tím i evaluovat dlouhodobý vývojový trend této ZUŠ, tj. že prioritou zůstává ansámblová hra.

Tabulka č. 24 Jaká veřejná vystoupení upřednostňuješ?

Sólová	19
Komorní	12
Souborová	38
Jiné	9

Jak je na první pohled patrné z tabulky, převážná většina žáků odpověděla, že preferují souborovou hru. Ti, kteří odpověděli, že upřednostňují jinou formu vystoupení a ti, jež jednoznačně odpověděli, že žádná odpověď pro ně není vhodná, byli vesměs žáky výtvarného oboru. Komorní hru pak můžeme taktéž podřadit pod kolektivní práci, tudíž lze konstatovat, že strategii vést žáky k aktivní účasti v kolektivních formách výuky se této ZUŠ daří plnit.

19) Uvažuješ o tom, že se budeš v budoucnu věnovat tomu, co zde (v ZUŠ) studuješ?

Tato otázka jednoznačně směřovala ke zjištění, zda jsou žáci v této škole motivováni učiteli na takové úrovni, že by dokonce do budoucna uvažovali o profesionální dráze ve svém oboru.

Tabulka č. 25 Uvažuješ o tom, že se budeš v budoucnu věnovat tomu, co zde (v ZUŠ) studuješ?

Ano	16
Ne	3
Ne, je to jen moje záliba	19
Ještě nevím	23

Výsledek mne u těchto odpovědí překvapil. Z celkových 61 žáků, kteří odpovídali, označilo 16 žáků možnost, že by se chtěli svému oboru, který na škole studují, věnovat profesionálně. To je poměrně (v celkovém počtu dotazovaných žáků) vysoké číslo, které může indikovat vysokou motivovanost těchto žáků a také to, že jim učitelé mohou být kladným vzorem.

5.2 Dotazník pro učitele

V tomto dotazníku jsem se zabývala stěžejní otázkou, kterou si pokládá každý učitel ZUŠ – „jaký je cíl práce učitele ZUŠ v hudebním oboru?“ Položila jsem jim pak čtyři otázky, které níže uvádím. Dotazníky jsem rozdala šesti náhodným učitelům, kteří byli ochotni ho vyplnit a popřípadě se k němu také vyjádřit a poskytnout mi k němu vysvětlení či rozhovor.⁹⁵

Otázky:

- 1) Co je cílem Vaší výuky? Vychovat ze žáka profesionálního hudebníka, nebo spíše žáka, který bude mít rád hudbu a bude hudbu využívat i v běžné amatérské praxi?
- 2) Setkáváte se na cestě k tomuto cíli s nějakými překážkami, nedostatky?
- 3) Jakými způsoby se tyto překážky/nedostatky snažíte řešit?
- 4) Napadá Vás něco, co by Vám mohlo k cestě za tímto cílem ještě více pomoci?

Výsledky:

Ad 1) V otázce „Co je cílem Vaší výuky...“ se ukázalo, že učitelé ani tak nechtějí vychovávat profesionály, jako chtějí spíše docílit toho, **aby žáci měli kladný vztah k hudbě, lásku k nástroji, radost z provozování hudby a vychovat z nich „hudebníky jako takové“**. Učitelé se jim pak snaží předat maximum informací, spojených s hrou na nástroj, s vnímáním hudby a láskou k nástroji. Dále odpověděli, že je také důležité **přizpůsobit vyučování hudby míře talentu žáka**.

Ad2) Na otázku, jestli se učitelé setkávají na cestě k cíli s nějakými **překážkami**, jsem dostala odpovědi typu: „*chybí další školní nástroje; někteří žáci jsou u mě „odloženi“ – nechtějí je jiní a takové dostat „nahoru“ dá hodně práce a trpělivosti; děti málo cvičí; špatná nebo neúplná představa rodičů a dětí, že hrát*

---

⁹⁵ dotazník lze nalézt v příloze IX.

na hudební nástroj vyžaduje značnou míru sebezapření a disciplíny a trpělivosti; překážky jsou v dětech samotných – rády by se naučily něco v krátké době a bez námahy; občasná ambicióznost ZUŠ (snaha o hraní zbytečně obtížného repertoáru) a kromě toho nedostatečná domácí příprava ze strany mnohých žáků“. Jeden z učitelů pak odpověděl, že *„překážky a nedostatky jsou každodenní prací dobrého učitele ZUŠ, jsou všeho druhu, je jich hodně a jsou trvalé. Práce na nástroji je vlastně nepřetržité odstraňování těchto nedostatků, překážek“.*

Ad 3) Nedostatky a překážky řeší učitelé různě, např. *„neustálým vysvětlováním věcí; posilováním sebevědomí; „lehce“ - nikdy ne silou; mentorováním nebo bezduchým drilem; stálé a neúnavné mluvení o píli, návycích a o kráse hudby; pochvaly za drobnosti; zadáváním snazších skladeb; komunikací s rodiči; neustálým opakováním; jak je důležité časté vracení se k nástroji; snaha o to, aby děti měly hraní a nástroj v lásce, aby je to „bavilo“.* Jeden z učitelů nicméně také dodává, že *„předpokladem je, že žák bude spolupracovat na hodině a cvičit doma“.*

Ad 4) Co může učitelům na cestě k cíli pomoci? Na tuto otázku 2 učitelé neodpověděli nic a ve zbytku odpovědí se objevovaly názory typu *„více poučení rodiče a prarodiče; více domácího muzicírování a návštěv „živých“ koncertů; méně se nechat ovlivňovat tzv. „kulturou masmédií“; větší finanční ocenění; menší ambicióznost vedení ZUŠ; opora v rodičích.“*

ZÁVĚR

V teoretické části byla na základě odborné literatury nastíněna nejprve tematika kurikulárních dokumentů pro základní vzdělávání. Poté jsem pohlédla na témata daných dokumentů. Dále byla nastíněna osobnost učitele a témata spojená s jeho povoláním. V neposlední řadě jsem se zaměřila na nejdůležitějšího aktéra výchovně-vzdělávacího procesu – žáka. Témata bylo potřeba osvětlit vzhledem k výzkumu, který byl naplánován.

V praktické části jsme se zaměřili na hloubkovou analýzu ZUŠ Liberec, Frýdlantská. Jejím cílem bylo popsat tuto instituci. Dílčím cílem pak bylo přiblížit postup, jak probíhala tvorba školního vzdělávacího programu - v konkrétní zkoumané škole byl program založen na základech výsledků analýz dotazníků. Dotazníky vyplňovali všichni účastníci výchovně-vzdělávacího procesu – učitelé, žáci i rodiče. Pro komplexní zjištění silných a slabých stránek, příležitostí a případných rizik byla použita také SWOT analýza.

Mezi další dílčí cíle analýzy patřilo zmapovat tuto školu (její charakteristiku, umístění, učitele, organizaci školního roku a prezentaci této školy veřejnosti) a definovat možná specifika učitele ZUŠ. Dále to, s jakými překážkami se učitelé ve své praxi běžně setkávají a jakými způsoby je řeší, zda mají k výkonu své profese vyhovující podmínky apod. K podrobnému mapování prostředí byly užity doplňkové metody – dotazníky, rozhovory a analýzy dokumentů školy. Při přímé výzkumné práci byla cenným přínosem možnost hovořit nejen s učiteli a žáky, ale i s rodiči.

Výzkumnou strategií byla případová studie, která přinesla konkrétní pohledy účastníků na dané téma. Na základě výsledků výzkumu bylo možné popsat, které aspekty učitelské práce jsou důležité pro děti a které pro učitele. Kromě samotného zjištění názorů obou skupin bylo pozoruhodné i porovnání, ve kterých případech preference učitelů základní umělecké školy korelují s obecnými požadavky na výkon této profese.

Z výsledků výzkumu jsem zjistila, že na možná specifika učitelů ZUŠ pohlížejí jednotlivé skupiny respondentů různými způsoby.

1. **Z pohledu ředitele:**

- *nutnost umět motivovat žáka*
- *důslednost směrem k žákovi*
- *pozitivní nálada*
- *dostatečná kompetentnost*
- *komunikativnost*
- *schopnost budovat sociální smír a nacházet společná řešení v kooperaci s ostatními učiteli*

2. **Z pohledu žáků:**

- *být hodný, vtipný, inteligentní*
- *schopnost vysvětlit a ochota pomoci s látkou, jakož i se vším ostatním*
- *důvěryhodnost, schopnost být milý, přívětivost, upřímnost*
- *spravedlivost, přiměřená přísnost*
- *trpělivost, upřímnost, přátelskost*
- *schopnost zjednat si klid a nebýt vzteklý*
- *schopnost dělat ústupky a mluvit i o jiných věcech, než o hudbě*
- *schopnost motivovat*

Je tedy patrné, že učitel ZUŠ musí být poměrně všestranně nadaný, oplývat spoustou dovedností a schopností a být dostatečně vzdělaný a kompetentní, aby mohl žákům poskytnout kvalitní výchovu a vzdělání. Na učitele to klade značné nároky, ale ke kvalitnímu vykonávání jejich povolání je nezbytné alespoň většinu z těchto požadavků splňovat.

Ze jmenovaných specifíků preferuje každý žák něco jiného, a to v souvislosti s jeho subjektivním náhledem na vyučujícího. Většina z nich se ale v náhledech na specifika učitele ZUŠ shodují.

Ke specifíkům, která by podle žáků učitelé mít rozhodně neměli, patří:

- *nepříjemnost, náladovost, mrzutost*
- *přílišná přísnost, ale stejně také přílišná shovívavost*
- *neschopnost vyslechnout*
- *vylévání si zlosti z předchozích hodin*
- *neschopnost ocenit žáka*

Podle toho, jakými specifiky jednotlivý učitel oplývá, bývá u žáků ovlivněna oblíbenost předmětu, jejich domácí příprava (která je dle mého výzkumného zjištění minimální), důvěra v učitele, atmosféra ve třídě, příprava na veřejná vystoupení či dokonce i směřování při výběru budoucího povolání.

Výzkum odhalil, že cílem učitelů není ani tak vychovat žáka profesionála, nýbrž člověka, který bude mít kladný vztah k hudbě, bude schopen ji provozovat v rámci svých schopností a bude chovat lásku ke svému oboru. Dále učitelé uváděli, že jejich úkolem je pěstovat návyky, které „způsobí“, že bude mít žák z provozování hudby radost, a také předat jim maximum informací, které k tomu budou potřebovat. Nicméně učitelé se setkávají i s překážkami, které jim v tom brání.

Výzkumem byly zjištěny tyto překážky, nedostatky:

- *nedostatečný zájem některých rodičů o žákovy výsledky v oboru, popřípadě nedostatečná komunikace mezi učiteli a rodiči*
- *dále v dětech samotných – rády by uměly vše v krátké době, ale bez námahy, nedostatečná domácí příprava žáků na hodinu*

- *špatná představa některých rodičů a dětí, že hrát na hudební nástroj nevyžaduje jistou míru sebezapření, disciplíny a trpělivosti*

Tyto překážky se učitelé snaží, dle výzkumného zjištění, vyřešit např. následujícími způsoby:

- *snaží se, aby žáci měli hraní a nástroj v lásce, aby je hraní bavilo*
- *neustálým mluvením o pili, návycích a kráse hudby*
- *pochvalou za drobnosti*
- *dodáváním sebevědomí žákům*
- *zadáváním lehčích skladeb žákům apod.*

To vše lze ovšem uplatnit a smysl má jen tehdy, pokud je žák ochoten na hodině spolupracovat a cvičit v rámci domácí přípravy. A právě v této snaze by jim dle zjištění značně pomohla také větší spolupráce s rodiči, opora v nich, dále také větší finanční ocenění učitelů a menší ambicióznost vedení ZUŠ.

Z výzkumu je patrné, že požadavky na vzdělání učitelé v této ZUŠ splňují. Zlepšit by se mohli v komunikaci s ostatními kolegy a zvýšit tak možnost větší spolupráce mezi jednotlivými odděleními školy.

V závěru této práce lze tedy říci, že byl splněn cíl, který jsem si stanovila. Práce nastiňuje možnosti k dalšímu bádání, a to nejen co se týče specifík učitelů ZUŠ a jejich cílů, ale také k prozkoumání dalších oblastí v rámci spojení hudby a pedagogické praxe.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Univerzita Karlova, vydavatelství Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-534-3.

ČAPEK, R. *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2742-4.

ČESKO. Zákon č. 561 ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školní zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 190, s. 10262-10348. Dostupný také z: <http://aplikace.msmt.cz/Predpisy1/sb190-04.pdf>

DYTRTOVÁ, M., KRHUTOVÁ, R. *Učitel: Příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2863-6.

FENSTERMACHER, G., D., SOLTIS, J., F. *Vyučovací styly učitelů*. Praha, 2008. ISBN 978-80-7367-471-7.

HÁJKOVÁ, L. *Vedení týmů v podmínkách velké školy při tvorbě školního vzdělávacího plánu základní umělecké školy*. 2011. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce Petr Kristiník

HRABAL, V. ml., MAN, F., PAVELKOVÁ, I. *Psychologické otázky motivace ve škole*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1984.

KOHOUTEK, R. a kol. *Základy pedagogické psychologie*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 1996. ISBN 80-85867-94-X.

KOLAFA, T. *Almanach ZUŠ Liberec*. Liberec: ZUŠ Liberec, 2001.

KOLAFA, Tomáš. *Výroční zpráva o činnosti a hospodaření školy za školní rok 2010/2011* [online]. Liberec, 2011 [cit. 2012-07-08]. Dostupné z: <http://www.zusliberec.cz/vyrocní-zpravy-cl-67.html>

KOLÁŘ, Z., RAUDENSKÁ, V., FRÜHAUFOVÁ, V. *Didaktické znalosti a dovednosti učitelů: Co by měl učitel znát a co by měl umět*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Pedagogická fakulta, 2001. ISBN 80-7044-361-8.

KREJČOVÁ, V. *Aktuální témata výchovy a vzdělávání ve škole: texty pro studijní disciplínu Teorie výchovy*. Hradec Králové: Gaudeamus, Univerzita Hradec Králové, 2005. ISBN 80-7041-391-3.

KYRIACOU, CH. *Klíčové dovednosti učitele: Cesty k lepšímu vyučování*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-965-8.

LUKÁŠOVÁ-KANTORKOVÁ, H. *Učitelská profese v primárním vzdělávání a pedagogická příprava učitel*. Ostrava: Pdf OU, 2003. ISBN 80-70-42-272-6.

MACEK, M., HEŘMANOVÁ, J. *Metodika pro podporu tvorby školního vzdělávacího programu ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání*. Praha: MŠMT, odbor pro mládež, 2009. ISBN 978-80-86784-77-9.

MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

MAREŠ, J. *Styly učení žáků a studentů*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-246-7.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání-nakladatelství Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.

PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. 4., aktual. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-503-5.

PRŮCHA (ed.) *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 4., aktual. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky: Úvod do studia oboru*. 3., aktual. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-567-7.

Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání [online]. 2010 [cit. 2012-04-09]. ISBN 978-80-87000-37-3. Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/PRM_RVPZUV_NAWEB.pdf

Rozhovor s Bc. Libuší HÁJKOVOU, koordinátorkou ŠVP pro ZUŠ Liberec,
Frýdlantská, Liberec 26. 4. 2012

Rozhovor s Mgr. Tomášem KOLAFOU, ředitelem ZUŠ Liberec, Frýdlantská, Liberec
15. 3. 2012

RYS, S. *Příprava učitele na vyučování*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979.

SLANÁ, M. *Kdo si hraje, ten je zdravý*. Brno: Lynx, 2007. ISBN 978-80-85787-20-6.

ŠVEC, V. *Pedagogická příprava budoucích učitelů: problémy a inspirace*. Brno: Paido, 1999. ISBN 80-85931-70-2.

VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. a kol. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007.
ISBN 978-80-247-1734-0.

VAŠUTOVÁ, J. *Být učitelem: Coby měl učitel vědět o své profesi*. Praha: Univerzita Karlova v Praze-Pedagogická fakulta, 2002. ISBN 80-7290-077-3.

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha I. Přepis rozhovoru s ředitelem ZUŠ, Mgr. Tomášem Kolafou
- Příloha II. Kompletní výsledky SWOT analýzy
- Příloha III. Dotazník pro žáky na téma: Specifika práce učitele v ZUŠ v pedagogicko-psychologických souvislostech
- Příloha IV. Odpovědi respondentů na otázku č. 2 (Proč navštěvuješ tuto ZUŠ?), uvedenou v dotazníku pro žáky
- Příloha V. Odpovědi respondentů na otázku č. 5 (Jak dlouho se většinou Ty sám(a) věnuješ přípravě z hodiny na hodinu?), uvedenou v dotazníku pro žáky
- Příloha VI. Odpovědi respondentů na otázku č. 11 (Jaký je Tvůj učitel/ka?), uvedenou v dotazníku pro žáky
- Příloha VII. Odpovědi respondentů na otázku č. 12 (Má Tvůj učitel/ka nějaké špatné vlastnosti, které se Ti nelíbí? Pokud ano, tak jaké?), uvedenou v dotazníku pro žáky
- Příloha VIII. Odpovědi respondentů na otázku č. 16 (Jak si představuješ ideálního učitele/ku?), uvedenou v dotazníku pro žáky
- Příloha IX. Dotazník pro učitele na téma: Jaký je cíl práce učitele ZUŠ v hudebním oboru?

PŘÍLOHY

Příloha I. – Přepis rozhovoru s ředitelem ZUŠ, Mgr. Tomášem Kolafou

Otázky položené řediteli školy:

1) Jak moc je pro Vás důležitá spolupráce s rodiči?

„Je to jeden z klíčových parametrů a důležitých aspektů.“

2) Jakou formou (způsobem) probíhá komunikace mezi školou a rodiči na Vaší škole?

„Aktivní komunikace mezi rodiči a školou probíhá formou občanských sdružení. Rodiče se aktivně zapojují a podílejí organizačně (dobrovolné vstupné, programy) i finančně (sponzoři) na zajištění koncertů, zájezdů, představení a vystoupení.“

3) Jaké možnosti mají rodiče získávat informace o prospěchu svého dítěte a o akcích konaných Vaší školou?

„Rodiče mají možnost se o prospěchu žáka informovat prostřednictvím žákovských knížek. O akcích školy prostřednictvím webových stránek, kulturního měsíčníku Kalendář Liberecka, plakátových ploch a také regionálního média. Ve vestibulu školy je také televizní obrazovka, na které běží fotografie z koncertů, zájezdů, výstav, interiérů školy a výuky a také upoutávky na akce pořádané ZUŠ. Ve vestibulu u čekáren se nachází také schránka na připomínky a podněty ze strany rodičů, žáků a veřejnosti.“

4) Vidíte ještě jisté rezervy v komunikaci s rodiči? A pokud ano, jakým způsobem se je tedy snažíte řešit?

„Ano, vidím. Rodiče ještě stále nejsou plně informováni, na jakých principech škola funguje. Nejsou připraveni na to, co je čeká. Řešit se to snažíme způsoby, jaké jsem uvedl v předchozí odpovědi.“

- 5) Určitě je pro Vás i školu prioritou spokojený žák i rodič. Zkuste mi říci, které věci jsou pro Vás podstatné pro spokojenost rodičů i žáků?**

„Pro mě je prioritou i přáním, aby se jim u nás všem líbilo. Aby až žáci vyrostou, sem jednou rádi přivedli své děti. Co se týče rodičů, je samozřejmostí jim vždy po koncertě poděkovat za projevenou přízeň a aktivně je zapojovat do našich uměleckých aktivit (společné rodinné muzicírování a hra v orchestrech). Rodiče ve velkém počtu navštěvují se zájmem interní večery, koncerty, vernisáže a vystoupení všech oborů školy.“

- 6) Jakou roli podle Vás hraje pedagogický sbor ve Vaší škole?**

„Zásadní, klíčovou! Dobrý kantor = dobré děti“

- 7) Je pro Vás osobně důležité, aby učitelé Vaší školy byli v dobrém kolegiálním vztahu?**

„Ano. Musejí spolu budovat sociální smír a nacházet společná individuální řešení.“

- 8) Jaká je podle Vás soudržnost a vzájemné propojení učitelů jednotlivých oborů na Vaší škole?**

„To je jedna ze slabých stránek, na které se snažíme pracovat. Je to dáno velikostí školy a tudíž velkým počtem pedagogů v pedagogickém sboru.“

9) Jak by měl podle Vás vypadat ideální (kvalitní) učitel?

„Takového učitele neznám. Ale měl by být důsledný, komunikativní a pozitivně naladěný a samozřejmě by měl umět pozitivně naladit (nadchnout) žáka pro výuku ve svém oboru.“

10) Myslíte si, že se Vám daří takové kvalitní učitele vybírat na Vaši školu?

„Po stránce lidské, to nevím. Vzhledem k velikosti školy a širokému pedagogickému sboru, je tu značná anonymita učitelů. Ale po stránce aprobace pedagogů ano.“

11) Uveďte prosím vlastnosti, které by určitě učiteli chybět neměly?

„Určitě by neměl odradit dítě od jeho zájmu o obor! Měl by umět motivovat a měl by také umět žáka ohodnotit (minimálně dvojím ohodnocením!!).“

12) Co by měl podle Vás učitel dítě v ZUŠ dítě naučit? Jaké očekáváte výsledky?

„Měl by je naučit lásce k hudbě, a aby žáci uměli propojit to, co se tu naučí s praxí, v běžném životě.“

13) Mají možnost ve Vaší škole rodiče navštěvovat jednotlivé vyučovací hodiny?

„Viz školní řád.“⁹⁶

14) Jak se díváte na dnešní problém v ZUŠ, jako je např. tlak na snížení požadavků na žáky, na snížení probírané látky na úplné minimum, hlavně aby žák ve škole zůstal a byl tak spokojený i rodič? Nepřipadá Vám

---

⁹⁶ KOLAFA, Tomáš. *Školní řád: IV.Organizační část*. 2009. Dostupné z: <http://www.zusliberec.cz/skolni-rad-cl-5.html>

to jako jistá degradace úrovně ZUŠ? Řešíte vůbec tento problém na Vaší škole?

„Dnes se řeší otázka spíše extrémního talentu x odloženého dítěte do školy. Důležitý je pro dítě vzor! Je důležité, aby byl zachován statut školy nejen formálně, ale i náplní-udržováním úrovně uměleckého vzdělávání žáků, aby se ZUŠ nedostala na úroveň zájmového vzdělávání.“

15) Jaký si myslíte, že je důvod toho, že se Vaše škola těší vysoké prestiži?

„Určitě tím, že navazujeme na určitou tradici! Dále pak kvalitou učitelů, spokojenými absolventy, kteří se uplatňují na trhu práce, soutěžemi apod.“

16) Myslíte si, že je pro Vás těžké být dobrým ředitelem? Co by dobrému řediteli nemělo chybět?

„To se nemůžeš ptát mě, to musí posoudit ostatní. Ředitel nemusí být oblíbený, ale musí motivovat, být důsledný, mít všeobecné lidské vlastnosti a být otevřený.“

17) Popište podle Vás ideálního žáka?

„Zapálený žák! Sám chce vlastní aktivitou něčeho dosáhnout.“

18) Co by učiteli podle Vás v hodinách určitě nemělo chybět

„Pochvala, navázání partnerského vztahu, důvěra, motivace. Ale, to je o lidech.“

19) Jakými prostředky se snažíte zajistit příjemné prostředí pro žáky i rodiče ve škole?

„Vhodnými prostorami se zabezpečenou údržbou. Žáci i rodiče mají právo využívat relaxačních míst ve škole v době před výukou, mezi vyučováním i po něm a také využít čekárny u hlavního vchodu.“

20) Myslíte si, že Vaše škola zajišťuje žákům dostatek příležitostí k veřejnému vystupování? Jakým způsobem?

„Myslím, že ano. Zajišťujeme to žákům formou interních vystoupení, výstav, výměnných zájezdů, řadou orchestrů a souborů apod.“

Příloha II. – Kompletní výsledky SWOT analýzy

Modrý text = anonymní odpovědi

Černý text = podepsané odpovědi

Účast – statistika:

Celkový počet učitelů v naší ZUŠ	76
Počet odevzdaných SWOT	47
Počet SWOT podepsaných učiteli	22
Počet SWOT anonymně vyplněných	25
Počet neodevzdaných SWOT	29

Různé poznámky napsané na lístečích pod tabulkou odpovědí:

Se zájmem budu sledovat, zda se to objeví ve statistice
Je dobře, že jsme mohli napsat dobré i špatné věci

Silné stránky	Slabé stránky	Příležitosti	Hrozby
Solidní prestiž u veřejnosti	Komunikace	Bohužel, mé osoby se příliš netýká	Ztráta zájmu veřejnosti
Dobré nástrojové vybavení	Nevyužitá sborovna	Dostatek kvalifikovaných učitelů hudby	Úbytek dětí
Spolupráce s rodiči	Mnoho papíru, mnoho slov	Důvěra v žáky a rodiče	Příliš mnoho akcí – kvalita klesá
Zájem a pracovitost části dětí a jejich výsledky	Přetlídání dětí a učitelů	Nebát se říci pravdu	Nekompetentní směřování v komisích
ZUŠ, krásné pracovní prostředí	Příliš mnoho akcí – kvalita klesá	Vytvoření RVP pro školu	Podpora laciných a lživých výkonů, málo odbornosti
Zájem dětí a rodičů	Přebujelá administrativa	Víkendové kurzy	Úbytek žáků s narůstajícím školním
Tradice školy	Sborovna nesplňuje účel, slouží jako herna pro děti privilegovaných zaměstnanců	Mediální popularizace CD film výstavy	Po delší době vládnutí, člověk duchem malý, má pocit absolutní moci
Zájem převyšující kapacitu	Několikaletě stále stejné postupy v organizační struktuře vyučování	Zmodernizování vybavenosti tříd	Vyčlenění ze struktury školství
Prezentace na veřejnosti	Komunikace mezi kolegy	Zlepšení úrovně hudebního oboru	Omezení dotací od zřizovatele školy
Relativní dostatek žáků	Slabá pružnost, zkosnatělost učitelů	Úbytek byrokracie	Nekvalifikovaní učitelé
Pořádání celostátních soutěží, koncertů	Pod porady se leckdy nedotýkají zásadních problémů a jsou často zbytečné	Činnost souborů a orchestrů	Nedostatek žáků, ubývání talentů
Zájem učitelů o svou práci	Málo kooperujících klavíristů	Spolupráce a kontakty do zahraničí	Likvidace ZUŠ
Učebny, vybavení,	Neustále obsazený a	Nábor nových žáků	Špatné vedení školy

not. materiál apod.	nevyhovující sál		
Činnost orchestrů a souborů	Přetížený koncertní sál	Zlepšit komunikaci	Roztříštěnost zájmů dětí
Vybavenost vcl - nástroje	Systém interních večírků	Osobní a profesní růst učitelů	Přilíš mnoho akcí x 1 konc. sál
Komunikace s rodiči	Využití sborovny	Propagace	Administrativa
Školní budova a její umístění	Využití koncertního sálu	SVP „na míru“ dle potřeb školy	Nedostatek dětí
Silné instituc. zájem (ZUŠ v rejstříku škol...)	Překrývání orchestrů	Zkvalitnění práce s dětmi, nové možnosti a formy	Nedostatek komunikace
Kvalitní pedagog. vedení	Špatná komunikace mezi učiteli, mezi vedením školy a učiteli	Zlepšení klimatu na škole, lepší komunikace a spolupráce s rodičovskou veřejností	Větší konkurence (více možností strávení volného času pro děti)
Široká nabídka ve 4 oborech	Nedostatečné ICT vybavení (počítače, CD přehrávače, vybavení v HN)	Využít a pokračovat v tom, co se osvědčilo	Zrušení ZUŠ v rámci ČR
Dobré jméno školy na veřejnosti	Zkostnatělost a neochota někt. vyučujících v pg. působení (nevyhovující vztah k dětem)	Prostor pro aktivitu učitelů	Odliv žáků při nerespektování aktuálních požadavků = nutné změny v souvislosti s tvorbou ŠVP
Fungující chod školy	Nedostatek tříd a sálů	Zkvalitnit prezentaci a management ZUŠ	Striktní přístup k docházce žáků do předmětů, zejm. HN → pokles zájmu
Velká tělesa - orchestry	Špatná konstrukce budovy - horko, klimatizace, větrání	Respektovat potřeby doby	Zvýšená administrativa → únava a pokles aktivity učitelů
Kvalifikovaní učitelé	Špatné podmínky pro drobné kmořiny	ZUŠ = škola	Vyloučení ZUŠ ze systému škol
Možnost vzdělávání (kurzy, školy, soutěže, internet...)	Kolísavá kvalita individuální výuky	Učit se z vlastních chyb	Tvoření vnitřních předpisů pouze vedením školy
ZUŠ je škola, přestože neposkytuje stupeň vzdělání	Nedostatek času na osobní vzdělávání učitelů	Disponibilní hodiny	Nekvalifikovaní pedagogové
Možnost individuálního přístupu k žákovi	Velké množství výkladů daných povinností	Profilace	Nedostatek žáků
Někteří pedagogové	Malý vliv učitelů na tvorbu interních předpisů	Financování	Ztráta podpory a zájmu veřejnosti
Některé soubory	Špatná organizace akcí (moc akcí najednou, programy	Školení na počítači pro hud. program	Zaostávání ve vývoji a žádoací transformaci

	pozdě...)		
Propagace	Nepříjemná atmosféra mezi zaměstnanci, mezi zaměstnanci a vedením školy	Pro mladé nebo starší?	Paralyzování strachem
Vybavení	Zdlouhavé, nekonstruktivní schůzování	Více spolupráce mezi obory a odděleními?	Intolerance, šikana
Nábor dětí	Perfidní zástupci	Nabízet stejnou a vyšší kvalitu výuky	Zrušení ZUŠ
Povědomí obyvatel LBC narůstá pro ZUŠ	Direktivní způsob řízení	Reagovat na poptávku – nové soubory, obory stud.	Administrace narůstá!
Učení	Malý zájem vedení o názory učitelů	Využívat všech možností k reprezentaci školy	Papíry
Práce- pohoda	Nevlídný sekretariát	Vzájemná úcta	Špatné vztahy
	Priorita rodičů a žáků	Větší kolegiálnost	Stres
Dobré vztahy na prac.	Málo hudebních nástrojů na půjčování pro začátečníky	Lepší organizace akcí (s předstihem)	Narůstající administrativa
Široká nabídka oborů	V této době je těžké si vzpomenout	Stejný metr na učitele	Snižující se podpora od zřizovatele a nadřazených institucí
Velké množství uplatnění (orchestry, soubory)	Roztříštěnost zájmů žáků (velké město nabízí mnoho jiných aktivit)	Kvalitní ansámby = kvalitní projekty	Konkurence
Nástrojové zázemí	Přetěžné prostory (koncertní sál)	Pokračování současného trendu	Úbytek žáků
Silné stránky	Slabé stránky	Příležitosti	Hrozby
Záruka kvality, zvukné, dobré jméno	Prostorově špatně řešený taneční sál – výška, šířka, větrání, fundus	Zlepšení kvality vybavení učeben	Rodiče x učitel (ne má-li učitel zastání, tlaky rodičů i žáků stoupají)
Vědomí obyvatel města o škole a její důležitosti	Chybí prostor na ukládání kostýmů	Dodržování pravidel všemi bez výjimky - spravedlnost	Zachovat statut zákl. školy nejen formálně, ale i naplní udržováním úrovně žáků, abychom se nedostali na úroveň domu dětí
Možnost vzdělávání pedagogů	Neexistují	Propojení teorie a praxe	Přílišná administrativa na úkor hudby
Možnost zahraniční spolupráce	Přebujelá administrativa	Přijmout či vyčlenit korepet.	Úvahy o zrušení ZUŠ ze strany politiků
Hezké prac. prostředí	Kvantita na úkor kvality	Koupit větráky do tříd	Nezájem některých rodičů o hudbu – preference sportu
Pestrá nabídka oborů	Malé zastání učitelů v	Okna vybavit	Bude nutné jím

	Teďteli, strach učitelů vyjádřit svůj názor	Žaluzie mi	vycházet vstříc, žáků stále ubývá. Získáváme návštěvníky kapel, ne divadel.
Možnost studia cizích jazyků	Absence osnov u sborového zpěvu	?	Klesající úroveň výuky v důsledku přijímání i nenadaných žáků
Inspirativní hudební prostředí	Není soutěž ZUŠ ve sborovém zpěvu	?	Vyjmutí ZUŠ ze systému základního vzdělávání a zařazení do zájmové činnosti
Kvalitní učitelé	Zbytečné papírování (viz tento a jemu podobné dotazníky)	Presentovat děti	Zrušení ZUS
Výborné zázemí	Ve vztahu k učitelům: zasahování do výuky, kdy není možnost náhrady lekcí	Profesionální růst tanečního oddělení	V zrůstající počet uč. met. a dotazníků, to zabírá moc času a není čas na přípravu výuky
Ve vztahu k veřejnosti: zviditelnění ZUŠ, koncerty v DFX Šaldy a v jiných veřejných prostorách	Nezdravé prostředí – strach, nedůvěra, neupřímnost, neúcta mladých	Zdokonalení ve všech oblastech taneč. odvětví – semináře, soutěže, přehlídky	Příliš administrativní činnosti, samotné učení může stát až na 2. místě. Pedagog bude hodnocen podle toho, jak vyplňuje třídnice a jinou třídní dokumentaci
Vysoká kvalifikovanost učitelů	Věci se řeší na poslední chvíli, nedůslednost, neinformovanost směrem dolů	Lepší financování	Nedostatek žáků → nedostatek práce → nezaměstnanost
Propagace školy, úspěchy v soutěžích, dlouhodobý vztah žáka s učitelem, rozvoj osobnosti žáka	Chybí podpora vedení – pravdu má vždy rodič	Legislativa	Nízká kvalifikace
Pěkné pracovní prostředí	Špatně větratelné třídy	Lepší politické zázemí	Ještě větší administrativa
Dobrý kolektiv	Velký hluk z ulice	Spolupráce DFXŠ	Žádné
Nákup nástrojů	Chybí kompetitor	Knihovna	Odliv žáků
Dobré kulturní zázemí – velké množství kul. aktivit	Administrativa	ZUŠ – Jabl. a Frýdl.	Nárůst úřednické práce
Příjemné, prostorné prostředí	Nedostat. odvětrání sálu při koncertech. Špatné podmínky převážně pro dech. a smyč. nástroje – suchý vzduch	Příhraniční spolupráce	Žádný

Vzájemná spolupráce pedagogů	Administrativa	Dobré uplatnění žáků v kultuře	Rodiče
Inspirace pro mou osobu	Odloučenost učitele s kolektivem	Vzdělávací semináře	Politici
Velikost školy – zakládání a účast žáků v souborech	Velikost školy – moloch – neosobní	Spolupráce (národní, mezinárodní)	Legislativa
Podpora nástrojového parku	Příjem slabších dětí	Vlastní rozvoj (schopnost sebekritiky, hodnocení, dostatek motivace a nových podnětů)	Finance (odch. pedagogů)
Možnost klidné práce dle vlastního uvážení ve třídě	Nevyhovující prostor balet. sálu	Postupovat tak, aby bylo vyhověno žákovi i rodiči	Ide a konzumu – i v přístupu ke vzdělání
Příjemné prostředí ZUŠ včetně její polohy v centru města	Málo zásobný sklad kostýmů a prostor pro něj	Soutěže (ne prezentace)	Zaměstnávání učitelů jinými úkoly, které je odvádějí od jejich hlavní činnosti
Možnost dalšího vzdělávání	Povinnost týkající se školního – řešení neplatících	Zahraniční zájezdy	Případně zrušení či omezení tohoto 4 oborového uměleckého systému
Práce a komunikace s dětmi	Nejsou	Využití souborů (jednotlivců) pro MS v lyžování 2009	Špatné vedení může výkonnost, úroveň a profil školy snížit
Škola je perfektní	Legislativa	Větší účast na mezinárodních akcích	Přetěžování žáků v soutěžích i veřej. vystupování
Velká škola – zájem o studium	Zájem politiků a města	Soutěže	Více administrativy než výuky (pro učitele)
Vedení	Ne dostatek financí	Vyšší uměl. vzdělání	Klesající úroveň, kvantita může převážit před kvalitou (akce)
Dobré zázemí	Malé prostory i v souč.	Výjezdy žáků a učitelů do světa – poznání, srovnání	Všeobecný nezájem o umění hrát na hud. nástroj
Povědomí ve městě vždy	Priority zřizovatele	Další přeshraniční spolupráce	Úpadek úrovně výuky
Tradiční + úroveň (vzdělanost obyv.)	Nadměrná administrativa	Rozvoj stávajících oborů, orchestrů atp.	Nezájem o umění, o kulturu
Individuální přístup k žákovi	Nedostatečné prostory pro koncerty	Větší spolupráce mezi HO, LDO, VO, TO,...	Při možnostech, které žáci dnes v některých zájmových činnostech mají, bude ještě zájem o náročné hud. vzdělávání?

Dobré kulturní zázemí	Učitelé kvalifikovaní – ale u některých chybí pracovitost, mnohdy hudební invence a kreativita	Větší uplatnění v kult. životě domácím i mezinárodním	Nedostatek peněz / dotací na provoz & akce školy
Tradice tohoto školského systému	Otevřená a upřímná diskuse mezi učiteli o žácích, o jejich výkonech	Uplatnění žáků v hudebním životě	Nedostatek / nezáměr dětí
Moderní, příjemné, nekuřácké prostředí	Postupové zkoušky - známkování	Využití hudby v životě veřejnosti (amatéřsky i profesionálně)	Přílišná akademičnost
Dobrá dostupnost z MHD	Mezilidské vztahy a málo spolupráce mezi kantory	Specializace v oboru	Přílišná efektivita
Reprezentace školy	Špatné plánování akcí ve velkém sále	Zaměření na skupiny obyvatel (rodiče dětí, senioři, fyzicky nebo mentálně „postižení“, cizinci...)	Nedostatek žáků
Silné stránky	Slabé stránky	Příležitosti	Hrozby
Výborné podmínky pro učitele (zázemí)	Úroveň některých pedagogů	Možnost dalšího vzdělávání	Sportovní oblast Liberecka
Poloha školy	Mezilidská vztahy	Učení cizích jazyků	Snížení nároků na vzdělání pedagogů
Úroveň většiny kantorů	Pracovní vztahy	Zahraniční kontakty	Financování
Úroveň výuky	Někteří rodiče méně sledují práci a přípravu svých dětí – „ať se snaží učitel“	Zjednodušení administrativy počítačovou technikou	Nezaměstnanost
Existence souborů	ADMINISTRATIVA (příliš mnoho)	Vytváření podmínek pro práci pedagogů vedením školy	Nedostatek dětí
Úroveň většiny pedagogů	Vysoké školné pro VŠ studenty (i když chápu důvod)	Ocenění <u>všech</u> , kdo se snaží	Odchod demotivovaných kolegů
ZUŠ – v povědomí občanů Liberce	„Boj“ o učebny, sál,...	Více odborných seminářů (hudební výtvarné)	Masovost prezentačních akcí na úkor nezbytné pravidelné výuky a přípravy
Škola s dlouhou tradicí	Ne dostatečné ekonomické zázemí	Příznivější podmínky k práci	Přebujelá administrativa
Velikost školy, „kultur. centrum“	Ne dostatečná podpora školských a kulturních institucí	Spolupráce v rámci ZUŠ v kraji	Nekvalitní vedení a jeho neschopnost naslouchat názorům „zezdola“
Rozmanitost	Komunikace: vedení x	Získávání žáků přímo	Úbytek žáků

nabízených oborů a souborů	učitelé	v základních školách	
Aktivita i mimo LB a ČR	Příliš mnoho akcí na úkor kvality → nulová efektivita	Zapojení rodičů	Zhoršení spolupráce s rodiči
Ochota zaměstnávat i tělesně postižené kantory	Bezpečnost školy	Kompenzace techniky	Snížení statutu školy na úroveň kurzů
Zázemí ve škole (nová budova, učebny, podmínky k práci)	Mimorozpočtové zdroje + sponzoři	Společenské uplatnění	Štrný nárůst školního
Zájem veřejnosti	Špatná možnost větrání třídy	Aktivní zařazení žáků do kulturního života	Další nárůst administrativy
Spokojenost žáků, rodičů, učitelů, mezinárodní spolupráce	Malé parkoviště, ale i tak je zlaté	Rozvíjení dobrého vkusu	Nedostatek žáků → mnoho jiných aktivit
Profesionalita pedagogů	Týmový duch	Boj proti počítačové revoluci	Zkracování vyučovacího času na žáka
Rozvoj tvůrčích schopností žáků	Málo osobností, které se nebojí vyjádřit svůj názor	Spolupráce s jinými ZUŠ (v cizině)	Netinosná eskalace školního
Celoživotní vzdělávání	Atmosféra nejistoty (strachu)		Málo dětí
Charakter a tradice školy	Vzrůstající administrativa		Úbytek žáků se zájmem o kvalitní hudební vzdělání
Kvalita poskytovaných služeb	Zhoršující se klima a vztahy ve škole		
Kvalita (budova + vybavení)	Mnoho akcí zatěžující nejen učitele, ale i děti		
Široká nabídka v jednotlivých oborech	Papírování		
Pedagogický sbor s potřebným vzděláním	Nezájem rodičů		
Budova školy	Nadřazení administrativy nad ped. ped. činností		
Tradice	Klasifikace (není slovní hodnocení, úroveň předpokladů dítě neovlivní)		
Dobrá pověst	Neprůhledná personální politika		
Mnoho oborů	Příliš velké množství akcí		
Dobrá pověst školy	Občasná šovinistická mezi učiteli		

Příležitosti pro instrumentalisty	Ne dostatečná domácí příprava žáků		
Zvyšování kulturní úrovně dětí	Časté stěhování		
Široká možnost uplatnění v rámci školy	Papírování		
Prevence sociálně-patolog. jevů			
Profesionalita a angažovanost učitelů			
Dobré zázemí			
Zviditelnění školy v rámci města			
Vlastní budova – jistota			
Velký výběr z předmětů/nástr.			
Vztah s městem - radnicí			
Velká škola s dlouholetou tradicí			

Příloha III. - Dotazník pro žáky na téma: Specifika práce učitele v ZUŠ v pedagogicko-psychologických souvislostech

Úvodem bych ráda upozornila, že učitelem je ve všech otázkách myšlen učitel hlavního oboru. Otázky bez nabídnutých odpovědí jsou ponechány k volnému uvážení a náplň odpovědi je tedy plně individuální.

---

1) Navštěvuješ tuto ZUŠ rád(a)?

Ano Ne, ale musím

Ne Jiné

2) Proč navštěvuješ tuto ZUŠ?(napiš svými slovy)

3) Co může být podle tebe příčinou nedostatečné přípravy Tvé (či Tvého spolužáka) na hodinu?

Špatný přístup učitele Mnoho dalších aktivit

Těžký studijní materiál Nesprávný přístup ke cvičení

Málo času na cvičení Jiné

.....

4) Jaká je podle Tebe optimální doba, potřebná ke kvalitní přípravě na hodinu?

Hodina za týden Hodně času, ale já ho nemám

Více, než hodina za týden Nevím

Jak kdy Jiné

.....

5) **Jak dlouho se většinou Ty sám(a) věnuješ přípravě z hodiny na hodinu?**

6) **Pomáhají Ti s domácí přípravou na hodinu Tví rodiče?**

Ano Ne, nemají na to čas Jiné .....

Někdy Ne

7) **Připravuješ se na hodiny v ZUŠ s chutí?**

Vždy Občas Nechce se mi cvičit

Spíše ano Spíše ne Nutí mě cvičit

8) **Chodí s Tebou rodiče do hodin?**

Ano Ne, nemají na to čas Nemusejí, není to potřeba

Občas Ne, nepřeji si to Ne, nemají zájem

Ne Ne, učitel si to nepřeje Jiné .....

9) **Jsi spokojen(a) s tím, jak Ti učitel/ka dokáže vysvětlit či poradit s látkou (věcmi), potřebnou ke cvičení?**

Ano, jsem spokojen(a) Ne, nejsem spokojen(a)

Spíše nespokojen(a) Většinou si musím poradit sám(a)

Jak kdy Jiné .....

10) **Jakým způsobem Tě hodnotí Tvůj učitel/ka?**

Pouze ústně Ústně i známkou Vždy jen známkou

Pouze písem. Hodnotím se sám Jiné .....

11) **Jaký je Tvůj učitel/ka? (náповěda: hodný, chytrý, přísný, spravedlivý apod.)**

12) **Má Tvůj učitel/ka nějaké špatné vlastnosti, které se Ti nelíbí? Pokud ano, tak jaké?**

13) Jsi rád(a), když si s Tebou učitel/ka povídá v hodině i o jiných věcech, než jen týkajících se ZUŠ? Třeba ze života?

Ano Nechci se o tom bavit Jiné .....

Občas Učitel/ka se mě neptá

Ne Ráda bych, ale není na to čas

14) Je pro Tebe důležité, aby ses mohl(a) na učitele/ku obrátit s jakýmkoli problémem?

Ano Raději mu nic neříkám Jiné .....

Ne Ano a často mi pomůže

15) Domníváš se, že Tě Tvůj učitel/ka dokáže dostatečně motivovat (nadchnout)?

Ano U mne to nemá smysl Jiné ...

Snaží se Ne

Spíše ne Spíše mne odrazuje

16) Jak si představuješ ideálního učitele/ku?

17) Vystupuješ veřejně rád(a)?

Ano Nevím Ne, bojím se

Občas Ne Jiné

18) Jaká veřejná vystoupení upřednostňuješ?

Sólová Souborová

Komorní Jiné

19) Uvažuješ o tom, že se budeš v budoucnu profesionálně věnovat tomu, co zde (v ZUŠ) studuješ?

Ano Ne, je to jen moje záliba

Ne Ještě nevím

Příloha IV. - Odpovědi respondentů na otázku č. 2 (Proč navštěvuješ tuto ZUŠ?),
uvedenou v dotazníku pro žáky

Text neprošel gramatickou úpravou:

„Protože mě to baví a chodím sem už 7 let kvůli svojí nej kámošce.“

„Ráda kreslím a vymýšlím různé obrazce. A také se ráda učím novým věcem.“

„Mám to tu ráda a chodím sem na kreslení.“

„Protože mě na ten nástroj baví hrát.“

„Protože mě to baví.“

„Protože ráda dělám zajímavé věci.“

„Je tu dobrý dramatický kroužek“

„Protože mě to tu baví a ZUŠ mám ráda.“

„Baví mě to tu.“

„Mám tu kamarády a tento obor mě velmi baví.“

„Chci se něčím zabývat.“

„Protože se chci pořád zdokonalovat v dramataku.“

„Protože mám ráda dramataku a hru na klavír. Seznámila jsem se s hodně kamarády.“

„Mám ráda dramatický obor a chtěla bych se mu dál věnovat a potřebuji základy.“

„Chodím na dramataku a docela ráda.“

„Beru to jako vědomosti do života a dělám věci, které někdy dělám rád.“

„Hlavně, protože musím. Ale, možná bych je navštěvovala, i kdybych nemusela.“

„Do ZUŠ chodím, abych se naučil hrát na klavír“

„Nejdřív jsem chtěl a teď nějak ze setrvačnosti, ale občas mě to baví.“

„Abych se něco naučil, abych se doma nenudil, abych si zahrál.“

„Abych se naučila něco nového, poznala nové lidi a pobavila se s kamarády.“

„Chodí sem sourozenci, mám ráda hudbu.“

„Protože mě baví hrát na nástroje a zpívat.“

„Protože mamka chce, abych hrála, a baví mě to.“

„Chci se něco naučit.“

„Vždy mě to bavilo.“

„Protože mě sem jako malou mamka přihlásila.“

„Abych se něco naučila.“

„Abych se naučila nové věci a pobavila se s kamarády.“

„Chci se hudbě věnovat a myslím, že je důležité umět se doprovodit.“

„Chtěla jsem se učit hrát na kytaru.“

„Výborný kolektiv.“

„Ráda chodím do dramatického kroužku. Poznala jsem tu hodně kamarádů.“

„Kvůli kamarádce, chodím sem už 7 let.“

„Abych se něco naučila.“

„Baví mě to.“

„Protože ji mám domů nejbliž.“

„Protože mamka před 6 lety dostala nápad, že bych mohla chodit na klavír a mě to začalo bavit.“

„Je tu zábava a vládne tu jiná atmosféra, než v normální základní škole.“

„Protože v budoucnu chci něco dokázat.“

„Baví mě kreslení a ve volných chvílích nemám co dělat.“

„Baví mě to.“

„Chtěla jsem na uměleckou školu a jinak proto, že ráda kreslím.“

„Baví mě to tu!“

„Protože mě dramatařák baví a myslím si, že se mi tím o hodnělepší projev.“

„Baví mě výtvarka a hraji tu na klávesy.“

„Protože je kreslení moje záliba.“

„Myslím, že mě dobře připraví na střední a vysokou školu.“

„Protože se chci naučit hrát na klavír.“

„Chci umět kreslit.“

„Protože rád kreslím.“

„Výtvarka mě baví.“

„Protože mě baví hrát na klarinet a chci být hudebníkem.“

„Protože mě tento obor zajímá a baví.“

„Chodím sem rád, mám rád dramatařák a kytaru.“

„Protože to mám tady rád.“

„Dramatařák mě baví a přijde mi užitečné, abych se naučil správně mluvit a další věci.“

„Hudba mě baví.“

„Jelikož je hudebně založena a je jedna z nejvyhlášenějších v Liberci.“

Příloha V. - Odpovědi respondentů na otázku č. 5 (Jak dlouho se většinou Ty sám(a) věnuješ přípravě z hodiny na hodinu?), uvedenou v dotazníku pro žáky

Text neprošel gramatickou úpravou:

Studenti výtvarného oboru:

„1/2 hodiny-hodinu“

„někdy více (třeba 3 hodiny týdně), někdy méně“

„nijak-my z výtvarky úkoly nedostáváme a když, tak si něco přinést“

„dlouho ne, na výtvarce to moc nepotřebuji“

„1/2 hodiny denně“

„na VO se není potřeba moc připravovat, takže málo, spíš hodně kreslím“

„chvíli“

„já se nepřipravuji“

„ani ne moc, ale stačí to“

„mnoho času nemám, ale když ho najdu, tak přibližně 1-2 hodiny“

„hodinu“

„půl hodiny a míň, jak kdy“

„2-3 hodiny týdně“

„Chystám si většinou jen pomůcky“

„Moc dlouho ne“

„vůbec“

„většinou nikdy“

„většinou úkol dělám co nejdříve, protože mě to baví a alespoň nic nezapomenu“

„moc dlouho ne, protože chodím na výtvarku a tam to nepotřebuji“

Studenti hudebního oboru:

„15-30 minut denně“

„trénuju jednu hodinu týdně jenom“

„když mám čas, tak se snažím těch půl hodiny“

„2 hodiny týdně“

„tak 15 minut denně“

„jen chvilku, většinou vše pochopím v hodině“

„tak 2 hodiny týdně“

„asi 15 minut denně“

„30 minut týdně“

„téměř se nepřipravuji“

„každý den (pokud to jde) hraji alespoň půl hodiny“

„20 minut týdně“

„jak kdy a podle toho, kolik mám času“

„moc ne, asi tak 10 minut a někdy vůbec“

„v průměru 1/2 hodiny denně“

„jak kdy“

„málo, zhruba hodinu týdně“

„1 hodina denně“

„2-4 hodiny za týden“

„nemám mnoho času, ale alespoň hodinu za týden“

„2 hodiny za týden“

„Asi hodinu týdně“

„většinou ne tak dlouho“

Studenti literárně-dramatického oboru:

„každý den hodinu“

„jak kdy“

„já se připravuji 3 dny dopředu a ještě na hodině“

„o víkendu“

„maximálně 2 hodiny týdně“

„podle toho, jak mám čas, ale texty se učím průběžně“

„1/2 hodiny-hodinu týdně“

„asi jenom 1/2 hodiny, ale někdy vůbec nemám čas“

„nemám v týdnu moc času, mám hodně práce do školy a spoustu kroužků, ale snažím se připravovat dobře a dělat všechny práce. Někdy to ovšem nestihnu.“

„přibližně půl hodiny, někdy vůbec, protože nestíhám

„vůbec či dle možností“

„zhruba 2 hodiny týdně“

„tak jednou za týden“

„ne moc dlouho“

„30 minut-1 hodina“

„kolem půl hodiny týdně“

„čtvrt hodiny“

„vůbec“

Příloha VI. - Odpovědi respondentů na otázku č. 11 (Jaký je Tvůj učitel/ka?), uvedenou v dotazníku pro žáky

Text neprošel gramatickou úpravou:

„nepříjemná, zasedlá“

„hodný“

„skvělý“

„moc hodný, chytrý, spravedlivý“

„hodný a chytrý“

„hodný, spravedlivý a myslím, že i chytrý“

„zkušená, chytrá, spravedlivá“

„upřímná, někdy přísná“

„roztomilý, vstřícný, hodný“

„paní učitelka je fajn, ale někdy se zlobí kvůli zbytečností“

„paní učitelka je přísná, ale naučí nás spoustu věcí do slovesnosti a do života“

„někdy hodná (když nezlobíme), spravedlivá“

„spravedlivá, všechno dobře vysvětlí, poradí nám“

„spravedlivá, hodná“

„hodný, ale i přísný, chytrý, zábavný“

„je dobrý a spravedlivý“

„je nejlepší a nejhodnější“

„hodná, spravedlivá, chytrá, vtipná“

„spravedlivá a hodná“

„milá, trpělivá, velmi dobře vysvětluje, usměvavá, hodná“

„paní učitelka je přísná, ale je s ní sranda“

„hodný“

„hodný, chytrý, zapomnětlivý, spravedlivý“

„milá, trpělivá, shovívavá, je s ní sranda, učení-má perfektní techniky“

„je trochu nervní, ale spravedlivý a legrační“

„hodný, přísný, ale vadí mi, že mě hodnotí vždy známkou“

„docela hodný, někdy přísný“

„trpělivá, hodná, i když se třeba po desáté zeptám v základě na tu samou věc, ale jinak, tak mi ji znova vysvětlí...má spoustu zkušeností, takže mi na každý problém poradí“

„hodný, spravedlivý, chytrý, umí všechno vysvětlit, pomůže, laskavý“

„není schopný si zapamatovat, co mi řekl na předchozí hodině, ale jinak je hodný a docela spravedlivý“

„pohodový, milý, komunikativní, ochotný“

„hodná, spravedlivá, laskavá, pomáhá, snaživá“

„normální“

„chytrá, někdy přísná, ale ne příliš“

„mírný, spravedlivý, trpělivý“

„celkem dobrý, je hodný, ale mohl by být i lepší“

„hodný, zábavný, chytrý, nezlobí se“

„přísný, ale spravedlivý, ale někdy taky pokecáme“

„hodný, společenský, chápavý“

„přísný, klidný, chytrý, pohodář“

„příšerný, občas otravný, někdy hodný“

„milý, hodný“

„hodný, vytrvalý (vydržela s námi 7 let)“

„hodná, má o nás zájem, pomáhavá, spravedlivá, chytrá, má super fantazii“

„hodný, spravedlivý“

„hodný, ale hodně přísný, ale taky hodně šikovný“

„hodný“

„chytrý, hodný a napovídá“

„inteligentní, upřímná, hodná a někdy přísná a to si myslím, že je dobře“

„hodný, dobře poradí“

„je hodná a spravedlivá“

„hodná, ale když je to zapotřebí, dovede být i přísná“

„milý““hodná, milá, bezstarostná“

„hodná, roztomilá, obětavá“

„hodná, milá, ráda nám pomůže“

„normální“

„hodná, vytrvalá“

„hodná a dokáže to správně vysvětlit“

„mám ji ráda“

„hodný, chytrý, trpělivý, spravedlivý a spoustu dalších kladných vlastností“

Příloha VII. - Odpovědi respondentů na otázku č. 12 (Má Tvůj učitel/ka nějaké špatné vlastnosti, které se Ti nelíbí? Pokud ano, tak jaké?), uvedenou v dotazníku pro žáky

Text neprošel gramatickou úpravou:

„nepříjemná, zasedlá“

„občas je hodně přísná“

„někdy nechápe (ale, to není její vina)“

„je hodně náladová“

„někdy mě nevyslechne“

„někdy je dost náladový“

„občas mrzutá“

„když se rozzlobí, je přísný“

„paní učitelka je kuřačka, ale to je její soukromá věc“

„jsou z ní cítit cigarety, je docela nepořádná“

„ani ne, ale někdy mám pocit, že jednu hodinu mi něco řekne a příště je špatně, že to tak udělám“

„opakuje věci, které si pamatuji, akorát je nedokážu tak rychle zlepšit“

„někdy je naštvaná na žáka, který hrál přede mnou a vylévá si zlost na mně“

„nevím o nich, znám ho krátce“

„neumí mě ocenit, dává mi blbý skladby“

„někdy až příliš hodný“

„občas chodí pryč z hodiny“

„hodně přísný“

„občas se mi zdá roztěkaná, ale to bude tím, že má mnoho práce“

„občas nám radí, jak máme co dělat jinak, jak chceme“

„ještě ho moc neznám, asi ne“

3 žáci odpověděli, že *„asi ne“*

36 zbylých žáků odpovědělo, že jejich učitel *„nemá žádné špatné vlastnosti“*, které by se mu nelíbily

Příloha VIII. - Odpovědi respondentů na otázku č. 16 (Jak si představuješ ideálního učitele/ku?), uvedenou v dotazníku pro žáky

Text neprošel gramatickou úpravou:

„hodnou, se vším nám pomůže, není tak náladová a je upřímná“

„trpělivou, hodnou, velkorysou i přísnou (trochu)“

„mladý, přátelský, okolo 20 let“

„milá, motivující, přívětivá“

„vysvětlí mi, když něčemu nerozumím“

„aby mi dávala zábavné skladby a spíše mi s nima radila, než aby na mě nadávala, že to neumím“

„trpělivá, přiměřeně přísná“

„spravedlivou, chytrou, milou, ale ideální není žádná“

„mohla bych si skladby vybírat sama, skladbu, kterou si vyberu, tak s ní můžu vystupovat, nepodceňuje mě na každý hodině“

„motivující“

„hodnou, milou, ne přísnou“

„přísnou i hodnou zároveň“

„uvolněná, vtipná, spravedlivá, umí si zjednat klid“

„společenský, vtipný, hodný, učenlivý“

„pohodový, milý, ochotný, komunikativní, pomůže mi a vysvětlí mi to a netlačí na mě“

„přísný, trpělivý, spravedlivý“

„spravedlivou, hodnou, milou, ale ideální není žádná“

„musí být hodný, spravedlivý“

„chtěla bych mladou, hodnou a se kterou je sranda“

„Vyhovuje mi učitel, se kterým si můžu beze strachu povídat“

„mladého, milého, spravedlivého, přátelského, okolo 22 let“

„hodný, umí motivovat, upřímný, vtipný“

„spravedlivou, hodnou i inteligentní“

„je hodná“

„chytrý, hodný spravedlivý“

„je trochu přísný, ale ne zas tak moc, ale taky aby byl hodný a dělal ústupky“

„hodný, trpělivý, nenutí mě hrát skladby, které nechci, hodnotí mě pouze slovně“

„měl by dokázat nalít vědomosti do hlavy“

„umí hodně naučit, je hodný, má smysl pro humor, dá se s ním mluvit o hodně věcech a ne jen o hudbě“

„se kterým navštěvujeme galerie, a podobně sochaří a maluje“

„přísná, ale ne moc“

„méně přísnou“

„hodná a rozumná, nesmí být vzteklá“

„nikdy se nevzteká, vše nám vždy vysvětlí, je k nám milý, dává dobré známky“

24 žáků odpovědělo, že ideálním učitelem je právě ten jejich a odkazují se na otázku č. 11

4 žáci nemají představu o ideálním učiteli

Příloha IX. - Dotazník pro učitele na téma: Jaký je cíl práce učitele ZUŠ v hudebním oboru?

Dobrý den, vážení učitelé. Chtěla bych vás poprosit o zodpovězení otázek, týkajících se cíle práce učitelů v hudebních oborech, jejichž výsledky bych ráda, za vaší ochotné spolupráce, zpracovala ve své diplomové práci s názvem „Specifika práce učitele ZUŠ v pedagogicko-psychologických souvislostech“. Vyplněním tohoto dotazníku pomůžete zjistit, co je pro vás v ZUŠ prioritou, popřípadě co lze změnit či zlepšit. Čím více poznatků budete laskavi poskytnout, tím přesnější a kvalitnější výsledky odpovědi přinesou.

Jaký je cíl práce učitele ZUŠ v hudebním oboru?

- 1) Co je cílem Vaší výuky? Vychovat ze žáka profesionálního hudebníka, nebo spíše žáka, který bude mít rád hudbu a bude hudbu využívat i v běžné amatérské praxi?**

- 2) Setkáváte se na cestě k tomuto cíli s nějakými překážkami, nedostatky?**

- 3) Jakými způsoby se je snažíte řešit?**

- 4) Napadá Vás něco, co by Vám mohlo k cestě za tímto cílem ještě více pomoci?**

Děkuji Vám, za zodpovězení položených dotazů.

ANOTACE

Autor: Monika Mádlová

Katedra pedagogiky a psychologie. Pedagogická fakulta.

Název práce: Případová studie ZUŠ Liberec, Frýdlantská – specifika práce učitele
v pedagogicko-psychologických souvislostech

Vedoucí práce: PhDr. Marta Franclová

Počet znaků: 128 541 (bez mezer)

Počet příloh: 9

Počet použitých zdrojů: 30

Klíčová slova: základní umělecké vzdělávání, kurikulární dokumenty, učitel, profese učitele, motivace žáka, studijní styly žáka, specifika učitele ZUŠ, školní vzdělávací program, kompetence

Anotace: Práce předkládá případovou studii základní umělecké školy Liberec, Frýdlantská, se zaměřením na učitelská specifika v tomto typu školství. Teoretický rámec výzkumné části byl vytvořen na základě odborné literatury. Praktická část je potom popisem ZUŠ Liberec, Frýdlantská, se zaměřením na školní vzdělávací program této školy a na popis specifik učitele z pohledu žáků, učitelů a ředitele.

ABSTRACT

Author: Monika Mádlová

Faculty of Education, Department of Pedagogy and Psychology

Final Project: Case study of Basic art school in Liberec, Frýdlantská - the specifics of
work of a teacher in the educational-psychological context

Supervisor: PhDr. Marta Franclová

Number of signs: 128 541

Number of appendices: 9

Number of sources: 30

Key words: education in art schools, curriculum, teacher, profession of a teacher, student's motivation, ways of studying, teachers in art schools and their specifics, school educational program, competence

This work presents a case study of Basic art school in Liberec and concentrates on specifics in teachers' work in this type of school.

The theoretical framework of this research was made on the basis of technical literature. The practical part comprises a description of the Basic art school with special attention to the educational program of this school. This part also gives characterization of specifics in teachers' work from the view of students, teachers and a headmaster.